

**Centre d'Estudis  
JOAN BARDINA**

**La moneda telemàtica  
al servei de la solidaritat**

Barcelona  
Desembre de 1984

ESQUEMA GENERAL DE L'ESTUDI  
=====

|                                                                              | Pàgines |
|------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Presentació i introducció                                                    | 3       |
| 1a part: <u>Assaig sobre la moneda telemàtica</u>                            |         |
| Presentació de la primera part                                               | 25      |
| A. <u>Els sistemes monetaris fins avui</u>                                   |         |
| 1. Delimitació de l'objecte de l'estudi                                      | 32      |
| 2. Naturalesa dels sistemes monetaris                                        | 37      |
| 3. La realitat monetària a través de la història                             | 50      |
| 4. El sistema monetari actual                                                | 72      |
| B. <u>Cap a un sistema monetari racional</u>                                 |         |
| 5. Premisses per a un sistema monetari racional                              | 87      |
| 6. La factura-xec pro-telemàtica                                             | 94      |
| 7. Condicions polítiques per a la factura-xec                                | 102     |
| C. <u>Sistema monetari racional i estratègies de mercat</u>                  |         |
| 8. Comptabilitat global del mercat                                           | 116     |
| 9. Hipòtesi sobre estratègia de mercat interior                              | 122     |
| 10. Estratègia fiscal                                                        | 133     |
| 11. Repartició de la massa monetària comunitària                             | 138     |
| 12. Estratègia d'equilibri en el comerç exterior                             | 146     |
| 2a part: <u>La moneda telemàtica al servei de la solidaritat llibertària</u> |         |
| Presentació de la segona part                                                | 153     |
| 1. Ideals ètics i instruments fenomènics                                     | 156     |
| 2. L'home val pels seus ideals                                               | 171     |
| 3. Perquè cal abandonar definitivament els idealismes                        | 183     |
| 4. Objectius fenomènics per a una societat solidària                         | 191     |
| Notes terminològiques de la segona part                                      | 216     |
| Epíleg                                                                       | 225     |
| Índex detallat                                                               | 227     |

Paris, desembre de 1929. Un noi de disset anys estava convidat a sopar amb el gran banquer Finaly. La cita era a dos quarts de nou del vespre al seu despatx. En arribar, un atent servidor li feu avinent que, a monsieur Finaly, li sabia molt de greu de no poder atendre'l immediatament perquè tenia una reunió important. Li pregava que volgués esperar a la biblioteca.

"De primer vaig entretenir-me consultant llibres. Després em vaig asseure a la seva taula-despatx i, maquinament, vaig confirmar que hi havia calaixos oberts. El rau-rau del fons de l'ànima no impedí la meva ardidesa de regirar els calaixos. Tot molt ordenat en carpetes ben titulades, unes més interessants que les altres. La meva astúcia d'adolescent prenia precaucions per conservar l'ordre de les carpetes. Al fons del calaix de baix de tot vaig trobar una carpeta "confidencial". Vaig llegir el seu contingut sense entendre-hi gran cosa. Era bastant nou per a mi. Es tractava de l'informe d'una reunió important celebrada a Paris l'any 1919. Recordo que els components exclusius de la reunió eren: Morgan, sir Henry Deterding i Finaly com a amfitrió. A la reunió hi participaven ells sols, però, de tant en tant, cridaven diferents experts, el nom dels quals no recordo, i els demanaven aclariments. Allò que més m'interessà era un resum que hi havia a l'acabament.

El resum contenia dos punts:

Primer: Segons els experts, però també segons l'opinió general dels grans economistes d'abans i de durant la guerra de 1914, les existències d'or només permetien de cobrir les despeses bèl·liques durant tres mesos. Per a superar aquesta dificultat, els banquers internacionals havien suggerit als governs l'abandó de la convertibilitat en or del respectiu paper-moneda, si més no a l'interior de cada Estat.

Segon: Si el paper-moneda, desvinculat de l'or, que s'havia preconitzat i realitzat durant la guerra, era ara, un cop finalitzada, "racionalitzat", permetria als banquers internacionals i als responsables de les classes poderoses -segons els experts- guanyar més diners que si es mantenia la moneda desinformativa i anònima, vigent aleshores i fins avui.

Conclusió. La decisió dels reunits fou: no ens interessa racionalitzar el paper-moneda escriptural irracional vigent perquè, primer, de diner ja en tenim prou i, segon, el paper-moneda irracional actual permet el joc (brut) de la plutarquia mundial.

Mentre estava submergit en la lectura apassionada d'aquest informe vaig rebre una bufetada majúscula que em llançà a terra. Durant una estona no vaig saber què em passava. Després, Finaly, canviant d'actitud, m'ajudà molt gentilment a aixecar-me i em demanà perdó. Em feu veure la meva indiscreció davant la confiança que m'havia demostrat en deixar-me sol a la seva biblioteca amb els calaixos oberts. M'ana va dient que ni un criat d'ell hagués gosat fer allò que jo havia fet. (En dubto, però segurament ell tenia més espies a casa dels altres que a la inversa).

Després de l'incident vam sopar. Ningú no va conèixer res de l'exabrupte de Finaly. Durant el sopar em demanà què havia entès de l'informe.

Li vaig dir que pràcticament res.

-La paraula que més m'ha cridat l'atenció és "plutarquia".

-A poc a poc -digué- t'ho aniré explicant.

Aquell dia no m'explicà res. Després cauria en la temptació d'expansionar-se amb mi a propòsit de tots aquests temes embriagadors.

-Quan ho hakis entès -si ho arribaves a entendre-, el que facis de les meves explicacions no m'inquieta gens; farà temps que jo "serai chauve" (faré malves).

Per una carambola havia conquerit una certa amistat amb Finaly, a Toulon, quan jo tenia catorze anys. Tres anys després, a propòsit d'aquest incident, vaig començar unes reunions periòdiques, cada dos o tres mesos fins a 1934, amb el gran financer, a Paris. Ell tingué el gust d'obrir el seu cervell més recòndit a un adolescent assedegat que, en una fosca intuïció, havia endevinat la importància d'uns coneixements mantinguts ocults per aquesta "casta superior dels grans banquers".

Finaly em va obrir el cap amb una destreal. Juntament amb les confidències bancàries em transmeté elements de la tradició no escrita de Plató. Era un home d'una gran cultura. D'ascendència jueva, havia nascut a Budapest el 1871 i moriria a New York el 1945. Succeí el seu pare Hugo (1844-1914) al cap de la Banque de Paris et des Pays-Bas i en feu un dels primers bancs de negocis de França.

J.P. Morgan -junior-, un dels que acompanyaven Finaly a la reunió confidencial, havia nascut a Irvington, New York, el 1867 i moriria a Boca Grande, Florida, el 1943. Havia hereditat el 1913 la direcció de la firma del seu pare S.P. Morgan and Co. Durant la guerra de 1914, contribuï amplament a sostenir l'esforç financer dels aliats. La Banca Morgan forní un ajut preciós al govern francès durant la crisi financera de 1926.

Sir Henry Deterding, el tercer participant, era un important industrial holandès. Des de 1901 fou director general de la Royal Dutch Petroleum Company d'Holanda que s'uní, el 1907, amb The Shell Transport and Trading Company Ltd, de Londres, per formar la famosa Royal Dutch/Shell en concurrència amb la Standard Oil Company de New Jersey dels EE.UU. Deterding, nascut a Amsterdam el 1866, morí a St. Moritz, el 1939.

## INTRODUCCIÓ

## INTRODUCCIÓ

### 1. El canvi d'estructures

La crisi, l'atur, la inflació, la reconversió industrial, el rellançament de l'economia mundial, un nou ordre econòmic internacional, les terceres vies,... són el nostre pa de cada dia. Un pa sovint difícil de pair i de composició desconeguda per a la majoria dels seus consumidors. Els estudis més lúcids ofereixen detallades anàlisis, multitud de cites, ingenioses crítiques, ... que ens desperten la fam per a sentir propostes clares i constructives, propostes que desgraciadament quasi mai no s'arriben a formular, si no és de forma genèrica, amb simples bons desitjos o llançant catastròfiques alarmes. Després de la fam, el desencant: "no hi pot haver res de nou, ja està tot dit, ..."

En el camp més lliure de la filosofia, dels valors i dels ideals, les propostes són nombroses: canvi de civilització, de valors, de costums; recerca en les aportacions ancestrals, místiques, orientals... Hom es pregunta aquella antiga qüestió: "Qui és abans, l'ou o la gallina?".

Qualsevol revolució -entesa com evolució ràpida i permanentment repetida- precisa de tres tipus de canvis que s'influencien mútuament: el canvi de valors, el canvi d'estructures socials i el canvi de tecnologies. Cada persona posa l'accent en un d'ells, però sense la conjunció harmoniosa de tots tres és impossible un canvi real.

Gran part de la desorientació actual prové possiblement del desfasament entre la vertiginosa revolució tecnològica i el manteniment d'unes estructures socials i polítiques anquilosades que no saben encaixar les contradiccions a les quals la ciència i la tècnica les han sotmeses. Aquesta societat tecnocràtica provoca en alguns el rebuig en bloc de tota la ciència-tècnica i la recerca exclusiva d'un canvi

individual o de petites comunitats entorn de nous valors i d'experiències de vida alternativa. Conflueixen a aquesta actitud molts dels desencantats del "canvi polític". El fenomen més simptomàtic de la manca de respostes concretes i reals a l'actual anticivilització que patim és el "passotisme".

Enfront d'aquest desfasament entre les estructures mentals, socials, polítiques i econòmiques d'un costat i les possibilitats científico-tècniques de l'altre, ens cal cercar i dissenyar, més enllà de la por paralizzadora o del retorn a un ingenu primitivisme, unes noves estructures que sorgeixin d'una tasca creativa de síntesi: que afavoreixin l'evolució de les estructures humanes anacròniques i posin ensems la ciència-tècnica al servei de les necessitats més urgents i reals de la humanitat.

Ens trobem en una cruïlla de la història. Tenim el repte d'afrontar nombroses contradiccions generant-ne síntesis: entre Orient i Occident, Nord i Sud, capitalisme i socialisme, l'ètica i la política, la ciència i la filosofia, l'economia i la mística, el materialisme i l'espiritualisme...

Ara bé, a l'hora de plantejar un canvi ens cal tenir en compte el tipus d'estructura a canviar, per a preveure la seva inèrcia i cercar el mètode apropiat per a vèncer les possibilitats de resistència i les dificultats. A grans trets podem dir que hi ha dos grans tipus d'estructures humanes: les estructures concretes (p. ex.: mentals, morals, culturals...) i les estructures abstractes (matemàtiques, instrumentals tècniques, instrumentals monetàries...)

El canvi de les estructures concretes -genètiques, intuïtives, simbòliques, expressives, culturals- és una tasca lenta que, a voltes, dura generacions. És un canvi que no es pot plantejar en el nivell de l'acció pública política sense violentar la intimitat i la llibertat de les persones. Són estructures que necessiten d'una manipulació ti-

rànicament sofisticada (manipulació genètica, "rentats de cervell" moralistes, policiaos, publicistes...) per aconseguir canvis a curt termini des de l'exterior de la persona.

Cas ben diferent és el canvi de les estructures abstractes. Aquestes són estructures construïdes voluntàriament per l'home al llarg de la història i que depenen, per tant, de la seva inventiva i voluntat, són convencionals. Canviar, per exemple, el sistema sexagesimal de mesura pel sistema mètric decimal, una eina concreta per una altra de més adequada, una tècnica antiquada per una de nova, un sistema monetari basat en bitllets de banc per un altre que utilitzi el diner electrònic..., tot això és relativament fàcil si es demostra la seva viabilitat, la major eficàcia, el fonament científic... El canvi d'una estructura abstracta és, doncs, més fàcil de realitzar, tant des del camp de la legislació com del de l'execució política, tant des dels costums socials com des de la Justícia positiva. És molt més difícil el canvi quan es tracta d'estructures concretes.

## 2. L'economia és un sistema científic?

Partint d'aquesta hipòtesi hem cercat una estructura abstracta, aparentment considerada fins ara sense gaire protagonisme històric, però que -com intentarem demostrar al llarg de l'assaig- ha tingut i té una gran influència a l'hora de dur a terme qualsevol canvi de "model de societat". El camp triat no és nou. Des de Marx, el materialisme històric ens mostra el paper importantíssim que l'economia té en les relacions socials. La seva aportació posà èmfasi en les relacions de producció com a determinants de la resta de relacions. Això no vol pas dir -àdhuc en l'obra total de Marx- que la "infraestructura econòmica" relegui al no-res "les estructures culturals", "les super-estructures ètiques" d'ordre evidentment ben diferent.

És possible que l'experimentació històrica proposada per Marx sobre la infraestructura econòmica no s'hagi pogut realitzar en unes con

dicions normals, però també sembla cert que "l'impasse" tensa que s'ha creat entre els dos blocs -el capitalista i el socialista- no sembla que es pugui resoldre si no és amb un desenllaç fatal, desenllaç molt possible a menys de cercar i proposar una solució harmònica concreta a llurs diferències, més retòriques (ideològiques i/o afectivològiques) que reals. En Lluís Racionero diu: "...el tema pendent del nostre temps és inventar un nou sistema econòmic, una economia humanista (...), una economia que reculli els millors i més aprofitables aspectes del capitalisme i del comunisme, però que en corregeixi els aspectes bàrbars (...) i els aspectes autoritaris..." (1).

Però, tanmateix, el problema en economia no és saber quin dels dos sistemes, o quin dels seus aspectes, són o no són vàlids. El problema és si ens volem mantenir sense "sistema" econòmic o volem fer de l'economia un "sistema científic". Precisem aquest aparent embolic. Els anomenats "sistemes" actuals ("capitalisme salvatge" - "burocràcia despòtica") són, en grans trets, un "pupurri" ideològic o/i afectivològic classista, sense cap tipus de rigor científic global i sistemàtic. Davant de tanta polèmica verbalista hom ha d'exigir un tractament científic de l'economia. Els progressos tècnics en multitud de camps demostren la possibilitat de posar avui les bases instrumentals tècniques per a fer de l'economia un sistema, un sistema rigurosament definit i pràcticament experimentable en els dos bàndols i en tots els països encara una mica independents de llur acció imperialista. Si, tècnicament, es fan viatges a l'espai gràcies al desenvolupament d'un conjunt de ciències, també podem acabar amb la misèria i amb el poder per raó de diner, si sabem fer una "ciència econòmica" exacta i rigurosa, no manipulable ideològicament, que afavoreixi la solidaritat i les llibertats concretes de tots els individus, totes les nacions i totes les col·lectivitats.

---

(1) "Del paro al ocio", Ed. Anagrama, pag. 105.

### 3. Vers una mercometria exacta i exhaustiva

Avui és possible dissenyar i posar en pràctica un sistema general que, a la vegada, adopti la micro-mercometria exacta de les empreses, que s'enseny<sup>a</sup> les escoles d'estudis empresarials, i faci front al macro-mercantilisme "fantasiós" que practiquen els centres d'estudis econòmics de la gran banca o dels Estats. Un sistema, doncs, que permeti tècnicament una macro-mercometria exacta (1), basat en la captació exacta de totes les dimensions de cada acte elemental de compra-venda, i en el seu posterior tractament tele-informàtic intracomptable cara a lograr unes anàlisis i estadístiques rigoroses, exactes i no manipulables.

És ben sabut que cap branca del saber no es converteix en científica si no reuneix certes condicions. Breument podem dir que només es pot aplicar el mètode científic experimental si es donen totes aquestes condicions:

- 1.- L'objecte de l'estudi ha d'ésser observable i captable sensiblement (cal que sigui un "fenòmen" tractable "empíricament"(a))  
No es pot fer "ciència" sobre els "ideals".
- 2.- El "fenòmen" (b) en qüestió ha d'ésser analitzable i medible, (c)  
cara a formular rigorosament una "hipòtesi de treball".
- 3.- Cada "hipòtesi de treball" ha d'ésser sotmesa a un rigorós tractament lògic-matemàtic i s'ha de poder experimentar (d)  
amb la deguda prudència social, cara a la seva confirmació o refutació exacta i directa.

Tots aquests elements (a, b, c, d) justifiquen que utilitzem, al llarg del text, l'expressió empirisme fenomenològic pro-experimental quan parlem del mètode científic.

---

(1) exacta: ex-actis, agafada directament dels actes.

Tenint en compte aquestes condicions bàsiques que permeten de fer "ciència" hem de concloure que l'economia actual no pot ser considerada com a tal ciència, en el mateix sentit que ho diem de la física o de la química. Manca un element imprescindible en tota disciplina científica: una documentació exhaustiva dels fenòmens econòmics. L'economia actual no disposa ni d'un sistema mètric omnidocumentable, ni d'un captor automàtic que enregistri totes les característiques mesurables de cada fet fenomènic elemental mercantil. És a dir, li manca un sistema per a captar, medir i documentar les dimensions significatives de cada acte de compra-venda (qui compra i qui ven, quina mercaderia, quin valor monetari, quan es fa la compra-venda i on... ). Només amb un captor d'aquest tipus exacte i exhaustiu és possible, amb la xarxa informàtica adient, lograr anàlisis i estadístiques reals que permetin d'experimentar totes les "teories i hipòtesis" econòmiques. Sense aquesta possibilitat d'experimentar les hipòtesis estem condemnats a continuar tractant els problemes econòmics sense el rigor exigible. En ple segle de la informació i de la "ciència" ens afrontem a l'economia segons creences, teories, ideologies, simpaties, posicions de classe, com s'afrontava la concepció de l'univers abans de Copèrnic: "la terra és el centre de l'univers!".

Costa poc de comprendre la gravetat d'aquesta ignorància col·lectiva. Molts conflictes, guerres, baralles... provenen de no haver racionalitzat l'economia en el seu conjunt.

De moment no podem entrar més en detalls ja que, precisament, aquest és un dels temes centrals que afrontarem al llarg de l'assaig. Fins aquí hem intentat de precisar el perquè de l'intent d'un canvi de societat en el camp de les estructures abstractes. No neguem la importància del canvi de les estructures concretes però creiem que depassa les possibilitats d'una actuació eficaç que respecti la llibertat i la intimitat.

#### 4. La política és una tècnica i actua sobre estructures

Molts programes "polítics" -fins i tot la Constitució dels EEUU- pretenen voler donar la felicitat a la gent. Això és una fal·làcia: ningú no pot pretendre donar la felicitat a ningú d'altre, i molt menys per camins fenomenològics de mercat, d'economia i de política. La felicitat és un camí íntim de cada persona, no depèn directament d'estructures exteriors a la vida interior de cadascú.

En canvi, el mercat, l'economia, la política, la prosperitat o la crisi, la misèria o la riquesa, depenen de mesures pràctiques, d'estructures socials abstractes relativament fàcils de canviar. Estructures que la història ens demostra que són molt flexibles i tenen gran influència en tots els fenòmens materials de cada societat geo-política estudiada. És una mania de creure que a cops de mites, d'eufemismes i d'idealismes, es poden exorcitzar els problemes reals.

Aquestes estructures socials abstractes que proposen de canviar són invenció genuïna de l'"homo politicus"; segons com siguin concreta- tades en la pràctica poden afavorir o destruir les llibertats ciutadanes i la solidaritat social; però també cal comprendre que poden ser canviades quasi instantàniament per simple legislació i execució política sota la posterior sanció legal de les possibles infraccions, per la Justícia.

Aquesta és la raó per la qual hem triat la mercometria i l'econometria de lliure mercat clar i lliure societat transparent, per a convertir-les en uns sistemes rigorosos amb els quals començar a fer passes, experimentalment comprovables per a tothom, cap a la superació d'una visió i d'una pràctica que tenen tan poc de "mercat lliure" ni d'"economia", perquè bàsicament estan fonamentades en pressupostos ideològics i afectivològics classistes (passions, odis, interessos de poder... ); i aquests són font de les violències, les guerres i els conflictes permanents que la història ens documenta i el present ens confirma.

## 5.- Nous fets, noves investigacions, nous instruments

Ara bé, la mercometria i l'econometria necessiten, per al seu desenvolupament, dotar-se d'instruments de captació exacta dels fenòmens elementals de mercat. Aquests instruments són avui tècnicament viables si es substitueix la moneda anònima per un multi-captor fonamental: "la factura-rec pro-telemàtica"; un instrument monetari personalitzat i informatiu tècnicament possible avui gràcies a la telemàtica.

L'anàlisi de certs fets i l'aportació d'algunes darreres investigacions ens porten a formular que "les relacions de producció" no poden ser considerades com quasi l'únic i més important fenomen que condiciona unes relacions anti-socials opressores. Hom ha de considerar que alguna cosa falla de l'anàlisi clàssica, mancada com estava de les possibilitats tecnològiques actuals i de les investigacions arqueològiques serioses de les que avui disposem.

El primer d'aquests fets a tenir en compte consisteix en què, tant en les anomenades societats "capitalistes" com en les "comunistes", el robatori, la corrupció, el poder d'una minoria de persones sobre i contra totes les altres i la desinformació econòmica continuen, malgrat els intents "socialistes" de canviar les "relacions de producció". L'anàlisi d'aquest fet ens porta a considerar quin és l'element que els dos tipus de societats tenen en comú i que dona resultats semblants. Allò que totes dues comparteixen i que, segons la hipòtesi que mantenim, provoca semblants resultats anti-socials, és el mateix tipus de moneda anònima i desinformativa.

El segon fet és de viva actualitat: el diner electrònic, els comptes corrents interconnectats, les transferències electròniques dels fons, les targetes de crèdit, les targetes de pagament electròniques,... s'estan imposant i desplacen ràpidament els clàssics bitllets de banc, "monedes" o, fins i tot, talons. Aquesta moneda electrònica ano-

menada "monètica", posa en evidència la naturalesa abstracta del "diner" i arracona definitivament tots els corrents "metal·listes" que durant segles han prevalgut. Hom considerava la moneda com un "mitjà de pagament", avui la veiem com un "reconeixement de deute"; abans era considerada com "tercera mercaderia concreta", avui es transforma en "unitat mètrica abstracta"; fins ara ha estat una eina protectora de l'"anoni-mat irresponsable", avui es pot convertir en "responsabilitzadora" de la llibertat mercantil. Les potencialitats que ofereix aquesta revolució instrumental no estan però harmonitzades en un projecte de conjunt al servei alliberador dels homes i dels pobles, sinó que més aviat o bé són emprades per pur desenvolupament mercantilista o bé, si tenen un projecte, no és altre que el de l'opressió sistemàtica i totalitzadora.

A part d'aquests dos fets cal parar esment en l'aportació d'algunes investigacions dutes a terme els darrers anys.

Fins fa poc -i encara avui molts d'ells- qualsevol manual d'economia, en tractar la història de la moneda, començava amb vagues referències sobre el seu origen i el concretava en la seva forma metàl·lica, d'or, plata o coure. Avui, gràcies a les investigacions sobre l'origen de l'escriptura a l'Àsia sudoccidental (1) sembla possible emetre una nova hipòtesi: durant quasi 6 mil·lenis existí en el "bressol de les civilitzacions" un instrument monetari anterior i molt diferent a la moneda metàl·lica. Era un sistema monetari abstracte, semblant al que ara preconitzem, sense altre suport material que fitxes -i posteriorment també esferes- de fang, evidentment marcades de cap valor intrínsec per a ser emprades com a mitjà de canvi. Aquest sistema permetia possiblement dur una intracomptabilitat -anotacions en comptes corrents- dintre de cada "ciutat-imperi" i un comerç exterior intens entre elles. Hom també coneix la funció bancària que complien els temples (2).

---

(1) Veure Denise SCHMANDI-BESSERAT. "El primer antecedente de la escritura", a "Investigación y Ciencia" nº 23.

(2) Veure GEC, Volum III, pg. 122a, article "Banca", "Temple vermell d'Uruk".

## 6. Moneda i telemàtica, dos instruments al servei de qui?

Aquesta retroprogressiva (1) abstracció de la moneda des dels seus inicis ha permès crear diner abstracte suficient per a l'expansió de l'economia. Aquest és, però, el punt feble del sistema actual: la dificultat per a controlar la massa monetària realment existent, quan aquesta massa ja no és d'or, de plata, o fins i tot de bitllets, sinó diner bancari, diner escriptural, diner electrònic, provoca fàcilment crisis d'inflació -per excès de creació de diner- o de deflació -per manca-. Per a racionalitzar el sistema monetari cal afegir a la total abstracció de la moneda un sistema de captació i de processament de tota la informació relativa a cada acte de compra-venda. Amb aquest sistema hom pot equilibrar dinàmicament i permanentment la massa monetària amb el valor monetari -preus i salaris- de les mercaderies, és a dir, inventar el diner necessari sense crear inflació ni deflació.

Heus ací, doncs, la importància de racionalitzar l'instrument monetari. Amb ell es poden establir unes regles de joc net -contra la corrupció- i les bases per a convertir l'economia en una "ciència".

La moneda, però, normalment no s'ha valorat com a instrument decisiu per a una clarificació i responsabilització del mercat i de la societat. És possible que aquest "oblit" sigui fruit de determinats interessos inconfessables dels beneficiaris d'aquesta foscor informativa; cal reconèixer també que, fins avui, no s'ha disposat d'un instrument auxiliar que possibilités tècnicament l'agilitat i la precisió necessària per a posar a punt una moneda personalitzada i informativa. Aquest instrument és avui una realitat: la telemàtica, és a dir, la informàtica intercomunicada a distància.

---

(1) Amb terminologia de Salvador Pàniker a "Aproximación al origen", Kairós.

La telemàtica s'està muntant com a instrument de poder i d'opressió sobre la base d'un oligopoli del saber concentrat en els "bancs de dades". Cal tenir, però, en compte, que les possibilitats de la revolució de la "informàtica interconnectada" són impressionants, tant per a la llibertat com per a l'opressió. Una simple oposició anti-informàtica no incidirà pràcticament gens en la seva inevitable expansió ni aturarà, de fet, l'oligopoli de la informació en mans dels poders establerts i contra el poble.

Seria certament simplista reduir la causa de la insolidaritat humana a l'únic fet de la implantació de la moneda anònima i pensar que la factura-xec telemàtica resol automàticament aquest problema. Nosaltres estem convençuts que aquests "fenòmens" cal situar-los dintre d'una visió antropològica i política molt més àmplia. Però també creiem que l'aprofundiment del "fenomen moneda" - per molt que sigui sobre un instrument inert sense vida pròpia - pot ser, precisament, un camí privilegiat per a clarificar l'antropologia humana amb totes les seves contradiccions, ja que incideix directament en un dels camps més conflictius de la convivència humana, el del poder d'uns homes sobre els altres.

Per a capgirar l'ús actual d'aquests instruments cal una voluntat i decisió política que dugui a terme tres mesures fonamentals. Aquestes mesures - que seran tractades detalladament al llarg de la primera part - són: substituir l'actual moneda anònima per una nova anomenada "factura-xec telemàtica"; socialitzar, posant a l'abast de la població, la informació monetària del mercat processada telemàticament i omitint tota referència a dades personals; protegir la privacitat individual, familiar, empresarial i institucional, gràcies a la salvaguarda de l'arxiu telemàtic personalitzat per una Justícia realment independent de l'Estat.

## 7. Termes unívocs per evitar equívocs

És obligat d'avisar el lector de l'aparició de certs termes que li poden suggerir diverses connotacions no sempre plaents a la seva sensibilitat personal o afinitat política o ideològica. Al llarg de l'assaig s'empren termes en un únic sentit definit, sentit que no sempre correspon al -o als- significat que hom correntment li dóna. Si hem dit que un sistema de mesura és imprescindible per a qualsevol disciplina científica, cal afegir ara, que aquesta és impossible sense una terminologia sistemàtica unívoca, és a dir, si no disposa d'uns termes tècnics que tinguin un únic i precís sentit en el context de la disciplina triada. La majoria de "ciències" no han pogut avançar fins que no han lograt definir un llenguatge tècnic que no fos equivoc, que s'alliberés del confusionisme dels termes correntment emprats.

Quan estudiem un tractat de química, física, medicina o de qualsevol saber sobre el món dels fenòmens, acceptem un llenguatge tècnic, artificialment creat per a cada disciplina. És normalment un llenguatge que pot, fins i tot, semblar artificios a qui no hi està acostumat. Té, però, el gran avantatge de no crear equívocs, i de permetre d'apropar-se als fenòmens universalment. Aquest llenguatge artificial, no corrent, sinó tècnic, permet de discutir eficaçment i en qualsevol part del món, els fenòmens experimentats, les mesures fetes, les hipòtesis de treball formulades,... Això permet d'emprendre investigacions en qualsevol disciplina malgrat totes les diferències d'escola, ideologia, afiliació, política, posició i classe social,... dels estudiosos i investigadors. Aquest diàleg tècnic és possible gràcies a que els termes emprats són, després de bastants segles d'estudi i de recerca, d'acceptació quasi general en cada disciplina considerada.

En el procés de creació d'una terminologia sistemàtica de qualsevol disciplina hi ha termes d'ús corrent que són rescatats en un únic

sentit entre els molts que té cada paraula en els diccionaris generals i en el llenguatge quotidià. D'altres són rebutjats perquè llur equivocitat pot conduir a gravíssimes equivocacions. La precisió d'aquests termes tècnics emprats en qualsevol disciplina no es fa pel gust de crear un llenguatge estrany i esotèric, que només dominin els professionals de cada branca del saber - ni que popularment a voltes ho sembli, o certs professionals se n'aprofitin-. Aquesta precisió de termes és una condició indispensable per a fer avançar precisament la "cientificitat" de cada disciplina, sobretot de cara a la seva paulatina democratització.

Tots sabem que les ciències experimentals han evolucionat ràpidament a partir del moment en què, trencant la barreja i la barrera de les nomenclatures verbalistes tradicionals, han estat capaces i han lograt definir i precisar llur terminologia tècnica, de manera que cada terme significant només tingué un únic sentit fenomenològicament ben definit i no en pogué tenir cap d'altre, almenys en el març dels fets i objectes sotmesos a l'especialitat en qüestió.

La realitat actual dels sabers en macroeconomia i en política és però ben diferent. Comencen a veure-ho clar alguns especialistes en macroeconomia i/o certs inconformistes científicament capacitats en història, política i democràcia reals -no simplement formalistes-: cal dir les coses pel seu nom tècnic exacte, quan es tracta de "fenòmens" de les, tan mal anomenades, "ciències humanes". L'àrea dels fets humans que es poden estudiar operativament segons el mètode científic que ja hem definit en aquesta introducció, augmenta constantment.

Aquestes disciplines, en llur inici, s'enfronten amb la manca de rigor corrent a l'hora de crear els termes unívocs que permetin d'encetar la descripció precisa dels objectes i fets de cada especialitat. Mentre aquesta manca de rigor dura, impedeix de realitzar un diàleg entre especialistes que sigui fructífer. Sempre sorgeix, després de la

baralla típica, el clàssic "això és segons com cadascú ho entén!". S'estableix el més total subjectivisme. Una mateixa paraula suggereix a cada interlocutor diferents i, fins i tot, contradictoris sentits; el diàleg resta així impossible.

Sabent, doncs, la dificultat de les definicions condensades en una sola paraula, de les definicions unívokes, intentarem de precisar el sentit de cada terme tècnic. Per a fer aquesta tasca hi ha molts mètodes. Un dels que hom adopta és el que s'anomena "sem-etimo-lingüística". Aquest mètode tracta de descobrir el sentit -sem- originari -etimo- de cada paraula -lingüística-. Qualsevol diccionari etimològic una mica seriós forneix a tothom elements de judici per a valorar la definició triada, sobre la qual, generalment, si la definició sem-etimo-lògica és correcta, tots els especialistes es posen d'acord. D'aquesta manera tenim un criteri convencional i artificial per a definir cada terme tècnic dintre del marc d'aquest estudi. Sabem la dificultat de recuperar certs termes, tècnicament correctes, que han pres connotacions pejoratives molt fortes (per exemple, la distinció entre imperi i imperialisme). D'entrada en tindrem prou si logrem demostrar que els termes proposats són correctes des d'una perspectiva etimològica i si podem, també, adonar-nos del procés de manipulació al qual han estat sotmesos per a crear confusió, a benefici dels poders establerts; aquests són els principals fomentadors del llenguatge confusori, del llenguatge buit de sentit, que ells mateixos han buidat amb les seves pràctiques hipòcrites.

Confessem, però, que, malgrat aquest esforç, potser no prou reeixit, alguns termes suscitaran molts equívocs. Equívocs no produïts per falta de definició, sinó per prejudicis nascuts del secular tractament ideològic i afectivològic dels termes pertanyents als fenòmens socials, polítics i econòmics. Alguns termes tècnics proposats intenten definir amb un sol mot certs fets històrics que, anecdoticament, semblen molt diversos, però que tenen un fons comú. Si alguns dels

termes apareixen al lector com a "xocants" o massa "tècnics" cal veure que no són emprats per a complicar la comprensió global, sinó justament per a permetre unes regles de joc que facilitin l'anàlisi rigorosa i el diàleg de tipus "científic", almenys en el marc del present assaig.

El recurs a neologismes -nous termes- evita, potser, a voltes certes connotacions negatives, però és un recurs que no pot ser emprat constantment sense caure en una arbitrarietat total. El neologisme sovint es construeix sobre les arrels de certes llengües. Quan se cerca, doncs, el sentit original d'aquestes arrels, es descobreix, en molts casos, que són les mateixes arrels dels termes que avui tenen sentits equívocs, o que suggereixen connotacions negatives. En construir el neologisme no es fa altra cosa que recuperar el sentit original expressat per un terme semblant o idèntic al que volíem rebutjar.

Evidentment, amb aquest petit comentari no pretenem entrar en la polèmica que suscita la validesa o no dels diferents mètodes. Cerquem únicament clarificar l'objectiu d'haver-ne triat un, en vistes a establir el mínim llenguatge comú que, en termes tan polèmics i normalment tan poc sistemàtics, ens permeti dialogar amb el mínim de bloquejos.

## PLA DEL LLIBRE

El llibre consta de dues parts ben diferenciades tant en la temàtica com en l'estil d'exposició. Aquestes dues parts corresponen:

- 1ª - a una proposta instrumental basada en la moneda telemàtica,
- 2ª - a la reflexió sobre fins i mitjans, en la qual s'inclou les possibilitats de la moneda telemàtica al servei de la solidaritat i de les llibertats ciutadanes.

Així, la primera part és fonamentalment un assaig dirigit a proposar la substitució de l'actual sistema monetari per un altre de més racional, mitjançant la implantació d'un instrument monetari racional anomenat "factura-xec pro-telemàtic". D'aquesta manera es logra una comptabilitat global i exacta del mercat, és possible una estratègia fiscal més adequada i es resol el somni de tots els utopistes de lograr la justa repartició de la riquesa entre tots els membres de la comunitat.

La segona part és una reflexió sobre "ideals" i "fenòmens", on es marquen ben clarament els respectius camps d'aquestes dues realitats humanes. La tesi que es proposa és precisament aquesta: tractar amb tot el rigor de la ciència experimental els aspectes fenomènics de la "ciència humana", inclosa l'economia, i deixar l'estudi dels ideals inefables per a noves formes de comunicació i d'autoconeixement que potser només es poden expressar mitjançant la poesia simbòlica. Entorn dels ideals de la llibertat i de la solidaritat es vertebren uns objectius llibertaris i solidaris que són fenomènics, és a dir, capaços de ser planificats i concretats amb tot el rigor científic.

Tot l'assaig sobre mercometria exacta, que constitueix la primera part d'aquest treball, no és altra cosa sinó precisar, en el camp

concret de l'economia dels sistemes monetaris, una proposta tècnica-política -un objectiu llibertari-fenomenic- al servei d'uns ideals -necessàriament inefables- de llibertat i de solidaritat.

#### Nota gràfica

Al llarg del text s'emprarà el subratllat, no sols per indicar la importància de determinades paraules o frases, sinó també la relació dins del text de certs termes amb parts compostes d'altres paraules (per exemple: lògic amb ideològic; electiu, amb col.lectivitat...) per indicar-ne la connexió de significat.

**1ª PART**

**ASSAIG SOBRE LA MONEDA TELEMÀTICA**

## PRESENTACIÓ DE LA 1ª PART

1 - La informació, element indispensable a qualsevol activitat.

La informació és, i serà cada cop més, un dels elements bàsics en qualsevol afer humà. Podríem fins i tot afirmar que és el més fonamental, ja que sense informació adequada no pot desenvolupar-se amb un mínim d'eficàcia cap activitat.

Darrerament, alguns biòlegs han assimilat el codi genètic a un sistema que acumula, conserva i transmet informació: de manera que la informació és element indispensable, no ja del desenvolupament d'activitats, sinó de la vida mateixa.

Però, a més de la informació continguda en els seus cromosomes, cada espècie vivent compta amb els seus propis sistemes innats per a captar i elaborar la informació del seu medi, i així poder-hi actuar.

L'home és un ésser original: entre altres coses, ha sabut anar-se construint, a poc a poc, nous sistemes d'informació, no ja naturals, innats, sinó ~~creats~~ creats culturalment i socialment. Aquests sistemes, cada cop més sofisticats i complexos, han culminat amb l'aparició del llenguatge, primer exclusivament parlat i, més endavant --des de fa només uns 5.000 anys-- també escrit.

L'escriptura no és, però, un nou sistema de comunicació i informació diferent del llenguatge parlat; sinó que és, simplement, un recurs tècnic que facilita la conservació i transmissió del llenguatge, i en potencia i multiplica l'abast. Avui dia, una nova tecnologia pot

acomplir de manera molt més ràpida, precisa i potent, aquesta mateixa funció: ens referim a les telecomunicacions, amb totes les seves diverses formes.

A més a més, comptem també actualment amb la informàtica, que permet no només la captació, conservació i transmissió d'informacions, sinó també el seu tractament artificial-lògic, segons programes preestablerts, sempre i quan, però, dites informacions siguin rigorosament codificades i sotmetibles a anàlisi lògica.

## 2 - Desinformació actual sobre el mercat.

Malgrat els progressos en les tecnologies de transmissió i tractament de la informació, avui dia, en referència a qualsevol fenomen de mercat, és molt difícil d'arribar a saber res de precís i exacte sobre les preguntes clàssiques: QUI ha comprat o venut una mercaderia determinada? COM, sota quines condicions s'ha realitzat l'acte compra-venda? QUAN s'ha realitzat l'acte esmentat? PER QUÈ?, amb quines motivacions s'ha dut a terme?

En aquesta situació, ni el polític, ni el jutge, ..., ni l'empresari, ni el responsable d'una institució, ..., ni l'economista, ni el sociòleg, ... ni qualsevol modest ciutadà, no tenen prou elements d'informació per a poder preveure i realitzar una estratègia d'actuació racional i eficaç.

Mentre no es puguin contestar amb exactitud aquestes preguntes, i molt especialment la de "QUI", l'actuació justicial no podrà arribar a establir documentàriament les responsabilitats personals davant la llei. El mercat no podrà conèixer un desenvolupament ple i real mentre no ge-

neri espontàniament una informació analítica i sintètica detallada i exhaustiva de tots els processos que en ell es desenvolupen, i mentre aquesta informació no sigui posada al servei gratuït i fàcilment accessible de tota la població. També es pot afirmar que el coneixement teòric i pràctic del mercat no progressarà, ni podrà fer-se experimental, mentre no existeixi un sistema racional per a la documentació de tots els fenòmens elementals que hi tenen lloc.

I, no obstant, també en el si del mercat l'home ha inventat un sistema d'informació molt especialitzat per a captar tots els fenòmens que s'hi produeixen. Els fenòmens elementals del mercat són els intercanvis de mercaderies, i el sistema d'informació que hi funciona és el sistema monetari.

La idea de "la moneda com a informació circulant" i del "sistema monetari com a sistema d'informació" no és cap novetat, sinó que és correntment admesa per tots els especialistes en el tema. Però sí que podem dir que no se li ha prestat prou atenció i, sobretot, que les conseqüències teòriques i pràctiques d'aquest plantejament no s'han dut encara fins al final.

La revisió d'aquest tema, segons la mentalitat i les possibilitats tècniques en matèria d'informació dels nostres dies, serà l'objectiu d'aquesta primera part.

### 3 - La circulació monetària en l'actualitat.

La circulació monetària --això és: la circulació d'informació sobre els canvis de mercaderies realitzats en el si del mercat-- revesteix actualment dues formes principals:

1.- La circulació de bitllets de banc de mà en mà: els bitllets de banc són títols al portador, això és, anònims. No deixen cap rastre sobre QUI ha realitzat l'intercanvi. Tampoc no analitzen les mercaderies intercanviades, ni cap altra de les circumstàncies de lloc o de mode de la transacció. Són, doncs, per la seva mateixa naturalesa, completament desinformatius.

2.- La circulació d'inscripcions en compte corrent, de compte a compte, operada pels anomenats "xecs", que no són sinó ordres de compensació. Aquesta segona circulació és parcialment personalitzada, però no és exhaustivament analítica i, sobretot, pot convertir-se, sempre que convingui a l'interessat, en circulació de bitllets de banc. Ja que, de fet, i malgrat la seva enorme importància actual, la circulació monetària mitjançant comptes corrents és auxiliar i derivada de la circulació de bitllets de banc.

Aquesta és la visió, molt simplificada, de la realitat monetària actual, molt més complexa. Però és suficient per a fer-nos adonar que avui no existeix informació exhaustiva, precisa, exacta i pública sobre els fenòmens elementals del mercat. L'horitzó visual que ens proporciona el sistema monetari és molt limitat i restringit, i està molt per sota del que avui permetria la informàtica i, encara més, la "teleinformàtica o informàtica a distància", anomenada, per contracció, "telemàtica".

#### 4 - Objectius i temàtica de la primera part.

Com ja hem comentat anteriorment, els efectes socials de la desinformació sobre el mercat són enormement negatius a tots nivells: econòmic, polític, justicial, científic,... Un sistema monetari desinformatiu no només permet tota mena de jocs bruts encoberts sota l'ano-

nimat de la moneda, sinó que impossibilita una presa de decisions i una elaboració d'estratègies racionals als agents del mercat i, finalment, dificulta una real comprensió científica del funcionament mercantil.

En resposta a aquesta situació, es plantejarà en aquest assaig una possible i fàcil solució tecnològica. La descripció d'un nou instrument monetari, en substitució dels actualment vigents, serà l'objectiu central. Aquesta proposta, però, s'emmarca en la formulació d'una teoria monetària global --no original, però sí posada al dia--, i es prolonga amb la reflexió a l'entorn de les múltiples conseqüències i possibilitats socials obertes pels nous plantejaments.

En primer lloc, doncs, es procedirà a una anàlisi i reflexió sobre la naturalesa i les funcions dels sistemes monetaris, tant des del punt de vista històric com actual. La teoria monetària que se'n desprendreà és el punt de partida per a la formulació d'un nou sistema monetari més racional, més adaptat a les possibilitats tecnològiques actuals, i plenament informatiu.

En segon lloc, es procedirà a la descripció del nou sistema monetari proposat, centrat en el que anomenarem "factura-xec telemàtica". Aquest és un instrument monetari plenament personalitzat, de pervivència limitada a un únic acte mercantil elemental, i exhaustivament informador de les característiques d'aquest. La seva circulació com a únic instrument monetari legal permetria de clarificar completament el mercat, i d'aportar la informació que li és tan vitalment necessària. Es farà referència també a les condicions polítiques mínimes que s'han de complir perquè tal sistema monetari representi un progrés social real, i no una regressió com la que suposaria el monopoli de tota la informació mercantil disponible per part d'un poder qualsevol.

En tercer lloc s'examinaran les possibilitats que ofereix el fet de disposar d'una informació precisa i exhaustiva sobre el mercat. Els avan tatges són múltiples, però els més immediats se centren al voltant d'una única idea: la racionalització dels processos mercantils, i de tots els processos socials que tinguin algun contacte, sigui del tipus que sigui, amb el mercat. Molt particularment interessa de ressaltar el fet que, amb la implantació de la factura-xec com a únic instrument monetari legal, serà possible de convertir l'estudi del mercat en una disciplina d'autèntic rigor científic-experimental.

Es presentarà una hipòtesi de treball sobre el mercat, la qual --de la mateixa manera que qualsevol altra hipòtesi que hom vulgui mantenir sobre aquest subjecte-- només podrà ser experimentalment contrastada un cop la factura-xec telemàtica sigui en vigor. Aquesta hipòtesi fa referència a la possibilitat de constituir una "massa monetària comunitària" sense recórrer necessàriament a l'acció impositiva sobre els ciutadans, i, doncs, està íntimament lligada al tema de la "invenció de diner". En cas de confirmació experimental, el polític disposaria d'una arma de gran potència per a la consecució d'un mercat equilibrat i d'una repartició equitativa de la riquesa comunitària.

Aquesta és una de les motivacions que han tingut més importància a l'hora de redactar aquest assaig: la recerca de solucions eficaces, no ja sols per al bon funcionament i coneixement del mercat, sinó per als múltiples problemes socials que es plantegen en els nostres temps.

A. ELS SISTEMES MONETARIS FINS AVUI

## Capítol 1. DEFINICIONS I DELIMITACIO DE L'OBJECTE D'ESTUDI

### 1. Objectius d'aquest capítol

La reflexió crítica a l'entorn dels sistemes monetaris és el nucli principal d'aquesta part. Però abans d'entrar en matèria, es dedicarà aquest capítol a situar els sistemes monetaris dintre del context global en què seran considerats inclosos, i a delimitar-los amb precisió.

Aquesta tasca servirà, alhora, per a donar les definicions dels termes tècnics més bàsics que seran utilitzats al llarg de tot l'assaig. Els més especialitzats s'aniran definint a mesura que sigui necessari.

### 2. Context històric

Els sistemes monetaris sorgeixen en determinades condicions històriques que cal tenir presents. Per aquest motiu, se'ls considerarà com a fruit d'una llarga evolució, més concretament: d'una evolució utilitària de l'espècie humana.

Tots els éssers vius, i entre ells l'home, necessiten disposar d'una sèrie de bens per a poder prosseguir i realitzar millor la seva existència. Anomenarem aquests béns, béns utilitaris, per a indicar que són útils per a satisfer les necessitats materials dels éssers. Tot bé utilitari té, per definició, un valor d'ús que és subjectiu, és a dir, relatiu al subjecte que n'és l'utilitzador.

Per utilitarisme entendrem qualsevol sistema de producció i distribució de béns utilitaris en el si de cada comunitat considerada.

En l'espècie humana s'han anat succeint històricament diferents tipus d'utilitarisme, que descriurem breument:

1.- Utilitarisme ante-canviari: és el sistema utilitari més primitiu, i es caracteritza pel fet que la producció de béns utilitaris del grup humà considerat és enterament distribuïda en el si d'aquest mateix grup, sense que hi hagi intercanvi, sinó únicament repartició. El subjecte productor --que no acostuma a ser un sol individu sinó tota una comunitat-- és el mateix subjecte utilitzador del producte.

2.- Utilitarisme canviari: a partir d'un cert moment de desenvolupament històric, la comunitat humana intercanvia, en el seu si o amb d'altres comunitats, els béns utilitaris produïts. Així, aquests adquireixen un nou valor: el valor de canvi, que és bi-subjectiu, perquè depèn de la valoració subjectiva dels dos agents de l'intercanvi. Com a sinònim d'"utilitarisme canviari" s'utilitzarà el terme mercat, i com a sinònim de "bé utilitari canviari" s'emprarà, correntment, el de mercaderia.

21.- Utilitarisme canviari ante-monetari o mercat no monetari: primerament, els intercanvis de mercaderies són realitzats de forma intuïtiva, d'acord amb les conveniències dels agents de l'intercanvi, però sense referència a cap patró objectiu del valor de canvi, és a dir, sense referència a cap classe d'unitats monetàries.

22.- Utilitarisme canviari monetari o mercat monetari: a partir d'un cert moment històric --que podem situar, probablement, als inicis del que s'anomena "transformació neolítica"-- l'intercanvi de mercaderies es realitza amb la mediació d'unes convencions reguladores, patrons del valor de canvi de les mercaderies, que anomenem unitats monetàries. La referència a un patró de valor converteix l'intercanvi en un acte, finalment, objectiu.

Les conclusions d'aquest apartat poden formular-se com segueix:

Primera: Es considerarà que els sistemes monetaris sorgeixen en el context d'un intercanvi de mercaderies suficientment avançat --probablement de tipus neolític--.

Segona: Es definirà els sistemes monetaris com a instrumentacions que tenen per finalitat d'objectivar el valor de canvi de les mercaderies intercanviades. Per tant, es considerarà que les unitats monetàries, com a patrons objectius per a mesura dels valors, són l'element bàsic que caracteritza qualsevol sistema monetari.

### 3. Context geo-polític

Fixat l'àmbit utilitari-històric en què se situa l'objecte d'aquest estudi, cal ara considerar els seus condicionants en el present. Parlarem, així, de context geo-polític, marc on es desenvolupa qualsevol sistema monetari.

Avui dia, s'utilitzen correntment els termes d'"Estat" i "nació" per a designar les societats en tant que organitzades geo-estratègicament. No obstant, si s'analitzen les arrels etimològiques d'aquests dos mots, resulta evident, no només que el seu ús és equivoc, sinó fins i tot que és totalment inadequat.

"Estat" és només una petita part de la col·lectivitat total: aquella en la qual la Constitució, consuetudinària o escrita, ha delegat el comandament polític.

"Nació" vol dir simplement, segons l'etimologia llatina, "grup de naixement, grup on neixen els éssers". La nació és un fet natural, comú als homes i als animals, que no té res a veure amb l'organització política, la qual és, no sols específicament humana, sinó també d'aparició molt tardana, i d'un ordre vital completament diferent.

Per a substituir aquests termes, s'utilitzarà aquí l'expressió, molt més precisa, de "societat geo-política", definida com "una persona col·lectiva, fixada per la història en un territori donat, que evoluciona en funció de les canviants circumstàncies estratègiques i tècniques, i que està dotada d'uns òrgans de comandament polític -l'Estat, en les societats histò-

ricament més evolucionades-- i de comandament justicial --la Justícia--."

Tot mercat està inscrit al si d'una societat geo-política determinada, o bé es desenvolupa entre diferents societats geo-polítiques.

En qualsevol societat geo-política podem, analíticament, aïllar la dimensió utilitària i parlar així de societat utilitària. En aquesta societat utilitària podem distingir dos subconjunts:

1.- La societat utilitària productora: és una part --proporcionalment més o menys important, segons el grau de desenvolupament utilitari i cultural de cada societat-- que s'ha especialitzat, multimil·lenàriament, en l'activitat de producció de béns utilitaris.

2.- La societat utilitària consumidora: engloba tots els membres de la societat, ja que sense consum de béns utilitaris ningú no pot sobreviure.

Quan ens trobem davant d'un utilitarisme canviari, podem anomenar també la societat utilitària mercat; i, quan en un mercat s'introdueixen les unitats monetàries, llavors parlarem de mercat monetari (1).

És aquest mercat monetari, entès com a societat especialitzada en la producció i el consum de béns utilitaris per l'intermedi d'un sistema monetari, el que constituirà el context social i polític dels sistemes monetaris.

El mercat interior, que té lloc dins una única societat geo-política, és prolongat, en el concert mundial de les societats geo-polítiques, per l'anomenat comerç exterior. Aquest pot ésser bilateral o multilateral, segons "modus vivendi" més o menys precari o tractats més permanents.

---

(1) Cal deixar ben clar que entenem per mercat monetari aquell mercat en el qual hi ha, com a mínim, definida una unitat monetària. Aquesta expressió, doncs, no té res a veure amb el que avui sol significar, i la usarem com a terme tècnic en l'únic i precís sentit que acabem d'esmentar.

Sobre el mercat interior recauen els condicionaments de totes les legítimes autoritats que tenen jurisdicció sobre ell, segons usos i costums, Constitució i lleis vigents: l'Estat, la Justícia, les comunitats ètniques-territorials autònomes,..., els gremis, sindicats,..., finalment les empreses.

En el cas del mercat exterior, és evident que aquests condicionaments provenen de la jurisdicció compartida de les dues o més parts contractants.

### 3. Conclusions

Al llarg d'aquesta primera part, doncs, s'examinarà el paper que els sistemes monetaris han jugat, històricament en el si dels utilitarismes canviaris que s'han anat succeint, i actualment en el si del mercat interior i del comerç exterior.

## Capítol 2. ELS SISTEMES MONETARIS: ELEMENTS, NATURALESA I FUNCIONS

### 1. Objectius i mètode d'aquest capítol

En què consisteixen, com funcionen i per a què serveixen els sistemes monetaris?

En aquest capítol intentarem respondre aquests interrogants. Cal advertir, però, que la concepció que exposarem no coincideix amb les que difonen la majoria dels llibres de text o especialitzats en el tema. A més a més, tampoc la concepció aquí defensada no serveix per a explicar, si més no directament, les formes que pren actualment la realitat monetària.

No es descriurà, doncs, el funcionament dels sistemes monetaris vigents en l'actualitat, sinó que s'intentarà de cercar aquells trets definitoris i essencials de qualsevol sistema monetari, --encara que aquests no hagin de coincidir necessàriament amb les seves versions actuals.

Pel que fa al mètode d'exposició, hem optat per un procediment genètic, encara que no precisament històric. Efectivament, es presentarà una seqüència temporal d'etapes, però no es farà cap referència a esdeveniments històrics concrets. Cal reconèixer, però, que la successió d'etapes que es donarà és abstreta d'una sèrie de fets històrics reals presos prèviament en consideració. Essent així, potser semblaria més adequat de començar per la història i continuar amb la interpretació de la mateixa. Hem optat, malgrat tot, per seguir el camí invers, en un pur artifice de presentació: l'única raó és que així es podrà comptar, quan s'iniciï l'apropament històric en el proper capítol, amb tot un instrumental interpretatiu teòric que ens serà de gran utilitat per a la comprensió dels fets concrets.

## 2. Elements dels sistemes monetaris

Per tal de donar al tema el màxim de claredat i de precisió, es distingirà, en el si de qualsevol sistema monetari ben desenvolupat, una sèrie d'elements que el conformen, i que corresponen a diferents nivells de realitats que cal separar netament, per a no caure en confusionismes.

1.- Un primer conjunt de realitats és el format per totes les persones que intervenen en un mercat i per totes les mercaderies intercanviades en aquest mercat. Es tracta, ben evidentment, d'un nivell de realitats concretes.

2.- El segon element a considerar són les unitats monetàries, pertanyents aquestes a un nivell de realitats completament abstractes.

3.- En tercer lloc, cal considerar els valors mercantils, realitats de nivell mixt, concret-abstracte.

4.- I, finalment, hom pot distingir allò que anomenarem instruments monetaris: es tracta d'un nivell de realitats també mixtes, però molt més complexes que les anteriors.

Tots aquests elements s'aniran definint al llarg dels propers apartats; un cop realitzada la seva anàlisi, serà possible de contestar les preguntes inicialment plantejades: què són els sistemes monetaris? quines funcions a compleixen?

## 3. Persones i mercaderies

Com ja ha estat dit, el mercat és l'intercanvi de béns utilitaris; en tant que intercanviats, aquests béns reben el nom de mercaderies.

En el mercat actuen unes persones concretes, les quals intercanvien unes mercaderies concretes. Només en el context d'aquest intercanvi concret, tant pel que fa als seus subjectes com pel que fa als seus objectes, podem parlar de sistema monetari.

Els sistemes monetaris són, com veurem tot seguit, construccions totalment abstractes; però només poden néixer del mercat com a fet concret i vivent: han estat inventats per persones concretes per tal de facilitar els seus intercanvis de mercaderies concretes. Insistim en aquest punt, malgrat la seva obvietat: persones i mercaderies no són, pròpiament, parts del sistema monetari; però en són la condició sine qua non. El mercat és, doncs, el marc que cal tenir sempre present quan es tracti de sistemes monetaris.

#### 4. Les unitats monetàries

L'intercanvi de mercaderies pot realitzar-se perfectament sense necessitat d'un sistema monetari. En aquest supòsit, cada troc o intercanvi elemental d'una mercaderia concreta "A" contra una mercaderia concreta "B" es realitza, simplement, en funció de les necessitats particulars i subjectives dels dos agents del canvi. Si aquestes necessitats queden satisfetes mitjançant un troc determinat, aquest troc es concerta i es realitza.

Però, en aquests casos, la percepció de la satisfacció dels agents és sempre d'ordre qualitatiu, perquè no existeix cap patró quantitatiu del valor de les mercaderies al qual referir-se per tal de calcular l'equivalència exacta entre els valors de canvi de dues mercaderies qualssevol.

Per a les societats que compten amb un mercat de gran abast i complexitat, aquest troc subjectiu-qualitatiu és insuficient. En aquestes societats, la inventiva humana crea les unitats monetàries com a unitats de mesura quantitativa del valor de canvi de totes i cada una de les mercaderies concretes existents en un mercat donat.

Les unitats monetàries permeten de realitzar intercanvis quantitativament equivalents, que anomenarem troc monetari.

De la mateixa manera com per a mesurar distàncies concretes utilitzem el metre, que és una unitat de longitud convencional i abstracta, --per a mesurar el valor de canvi de les mercaderies concretes utilitzem unitats monetàries. Les unitats monetàries, doncs, no són sinó unitats de mesura totalment convencionals, abstractes i universals.

Diem que les unitats monetàries són abstractes, perquè són pures convencions formals, buides de contingut concret.

I diem que són universals (1), perquè constitueixen un comú denominador comptable abstracte, homogeneïtzador de totes les concretes i heterogènies mercaderies existents al mercat considerat.

Al mercat monetari, doncs, cada concreta mercaderia és senyalitzada per un cert nombre d'unitats monetàries abstractes: gràcies a aquesta homogeneïtzació monetària de les mercaderies concretes, naturalment heterogènies, és molt fàcil de calcular equivalències numèriques entre diferents mercaderies.

Fixem-nos que la introducció d'unitats monetàries en un mercat no implica la desaparició del troc elemental, és a dir, de l'intercanvi concret de mercaderies concretes. Les unitats monetàries únicament permeten de facilitar i perfeccionar numèricament el troc, que esdevé així, com hem dit, troc monetari.

## 5. Els valors mercantils

La conseqüència immediata de la introducció d'unitats monetàries en un mercat, és la determinació de valors mercantils, que són entitats mix-

---

(1) Entenem la paraula "universal" en la seva acepció etimològica: "que vessa o aboca les diferents i heterogènies realitats en un únic sistema d'intercomparació".

tes, concretes-abstractes, resultants de la comparació homogeneïtzadora entre mercaderies concretes heterogènies i unitats monetàries abstractes homogènies.

Els valors mercantils directes són els que s'obtenen de la comparació mercaderies concretes/unitats monetàries abstractes, és a dir, de la senyalització de cada mercaderia concreta per un nombre determinat d'unitats monetàries.

Podem distingir dos tipus de valors mercantils directes. Si es tracta de mercaderies produïdes (1), tenim valors precio-mercantils o, senzillament, preus de venda. Per exemple: "1 Kg. de patates val 30 unitats monetàries". Si es tracta de mercaderies productores (2), tenim valors salario-mercantils o, senzillament, salaris. Per exemple, "1 jornal d'obrer agrícola val 2.000 unitats monetàries".

Existeix també un valor mercantil invers, obtingut de la comparació unitats monetàries/mercaderies concretes, i que anomenarem diner. Diner serà definit, doncs, com "el poder de compra, en mercaderies concretes, de la unitat monetària, dintre d'un mercat donat". Per exemple, "amb 1 unitat monetària es poden comprar 1/30 Kg. de patates, o 1/2.000 jornals d'obrer agrícola".

## 6. Els instruments monetaris

En les societats mercantilment poc dinàmiques i socialment conservadores, preus, salaris i diner acostumen a ser determinats, gairebé exclusivament, per tradició, i evolucionen molt lentament. En aquestes condi-

---

(1) i

(2) - Vegeu el capítol 8.

cions, el troc monetari anteriorment esmentat continua conservant la seva utilitat al llarg dels temps.

Però en societats més obertes pot desenvolupar-se un mercat més dinàmic, i preus, salaris i diner poden arribar a establir-se bastant lliurement, variant i fluctuant de manera contínua, no només en funció del desig que cada part contractant del canvi tingui de posseir la mercaderia que l'altra ofereix, sinó també en funció de les circumstàncies ambientals: guerra o pau, escassetat o abundància, dificultats o facilitats de transport, emmagatzematge, etc., etc.

En aquest supòsit, la realitat mercantil esdevé tan rica i complexa, que el troc es fa insuficient, i cal trobar noves modalitats d'intercanvi que permetin transaccions més ràpides i còmodes, més àgils. Sorgeixen així els instruments monetaris.

Gràcies als instruments monetaris, hom podrà substituir el troc o intercanvi directe de mercaderies diferit en l'espai i en el temps. No cal ja esperar a trobar la persona a la qual interessa la meua mercaderia, i que a més a més té la mercaderia que a mi m'interessa. Ara és possible d'obtenir la mercaderia desitjada sense entregar cap altra mercaderia a canvi, servint-se dels instruments monetaris i gràcies a la comptabilitat, íntimament lligada amb aquests.

Podem definir l'instrument monetari com "un document comptable, intra-compensable en un sistema de comptabilitat". Es tracta d'un document que hom emet a cada lliure acte mercantil elemental realitzat, per tal d'enregistrar-ne totes les dimensions d'interès comptable. Amb l'existència d'aquests documents, és possible de construir un sistema d'intra-compensació en comptes corrents personals que permetrà de prescindir definitivament del troc.

Imagem-nos una possible relació comercial entre dos mercaders: el mercader A acostuma a proveir de gra el mercader B, però aquest no té cap mercaderia que interessi al primer, de manera que no és possible d'es-

tablir entre els dos una relació de troc. Gràcies als instruments monetaris, però, podran arribar a un acord.

El mercader A, que anomenarem proveïdor, forneix el gra a l'altre, que anomenarem client; el proveïdor no rebrà en canvi cap mercaderia, però redactarà un document en el qual es detallarà la quantitat i preu del gra entregat, així com la data de la transacció i el nom de tots dos (i el dels possibles testimonis de l'acte). Tots dos mercaders segellaran el document, i així aquest es convertirà en un reconeixement de deute, per part del client i envers el proveïdor, de la quantitat d'unitats monetàries consignades. Només cal, llavors, que el proveïdor acudeixi a l'establiment on tots dos comerciants tenen un compte corrent (avui en diríem "banc"): allà, amb el document com a prova, es realitzarà la "passassió d'escriptures", és a dir, el pas de les unitats monetàries consignades des del compte corrent del client al del proveïdor.

Per aquest procediment, el diner o poder de compra corresponent a la quantitat d'unitats monetàries implicades en la transacció, passa a disposició del proveïdor, el qual podrà usar-lo ara com a client, completant així el cicle del troc. Però les compres que faci podran ser amb altres mercaders, en altres ciutats, en altres períodes de temps,... És per això que parlem de troc o intercanvi diferit. El troc de mercaderies concretes original ha estat trencat en dos o més canvis monetaris elementals, que impliquen el moviment de mercaderies en una única direcció, mitjançant un instrument monetari.

A partir d'aquí, però, l'equilibri que s'assolia en cada troc, degut a l'equivalència dels valors de canvi de les mercaderies intercanviades, ja només podrà assolir-se a nivell de tot el mercat conjunt global, perquè els diferents canvis monetaris elementals en què s'ha dissociat el troc no són necessàriament equilibrats entre ells.

Per a acabar, i resumint, direm que un instrument monetari és, sim-

plement, "un reconeixement de deute, documentat amb precisió i intra-com pensable a través d'un sistema de comptes corrents personals". Al llarg d'aquest assaig, parlarem indistintament d'instruments monetaris o de documents monetaris, segons que ens interressi ressaltar la seva qualitat d'instrument tècnic, d'expedient comptable que possibilita de realitzar un nou tipus de canvi mercantil, o que vulguem ressaltar el seu aspecte de document que registra amb precisió completa cada canvi mercantil elemental efectuat.

Com és ben evident, el canvi monetari és molt més àgil, i permet molta més dinamicitat, que el troc monetari. I, de fet, a partir d'aquí ja no cal inventar res de nou en matèria de sistema monetari, perquè existeixen tots els elements fonamentals. L'instrument monetari que hem descrit és prou flexible per a adaptar-se a qualsevol situació, de la complexitat mercantil que sigui. Únicament cal posar-lo al dia, en funció de les realitats mercantils i les possibilitats tecnològiques actuals.

## 7. Síntesi sobre els elements dels sistemes monetaris

Com a síntesi final de tot el que s'ha dit fins aquí, es pot establir que els sistemes monetaris són realitats complexes, en les quals es distingiran els següents elements:

- 1.- Les persones concretes, intercanviadores de mercaderies concretes en un mercat: sense aquest mercat, no té sentit parlar de sistemes monetaris.
- 2.- Les unitats monetàries: son unitats de mesura radicalment convencional-abstractes, inventades per a respondre a la necessitat de determinar amb exactitud el valor de canvi de cada una i totes les mercaderies concretes intercanviades en un mercat.
- 3.- Els valors mercantils (preus, salaris i diner): són entitats mixtes, concretes-abstractes, resultants de la comparació entre les mercade-

ries concretes i les unitats monetàries abstractes.

4.- Els tres elements anteriors són suficients per a un mercat poc desenvolupat. Però en les societats mercantilment més dinàmiques apareix un nou element: els instruments monetaris. Aquests són una invenció de caràcter purament instrumental-auxiliar, que serveixen per a facilitar un nou tipus de transacció i, alhora, per a documentar amb precisió totes i cada una de les transaccions efectuades.

### 8. Naturalesa dels sistemes monetaris

La conclusió fonamental que es desprèn de tot el que s'ha anat dient fins aquí, és que els sistemes monetaris són de naturalesa exclusivament instrumental, convencional i abstracta.

En un mercat qualsevol, l'element bàsic, objecte de tots els interessos utilitaris, està constituït per les mercaderies concretes. Elles tenen un valor intrínsec pel qual són desitjades, i seran considerades, doncs, com a realitats primeres de qualsevol utilitarisme mercant.

El sistema monetari, en canvi, no és sinó una construcció artificial que se sobreposa a aquestes realitats concretes i primeres, amb l'única finalitat de poder-les manejar amb més comoditat i amb major profit. Les mercaderies concretes i les persones concretes que les intercanvien són el fonament de l'existència del sistema monetari: per això considerarem aquest com a realitat segona, derivada de la primera. I la realitat monetària, segona i derivada, no té cap valor intrínsec, sinó un valor purament instrumental, basat en la seva estructura abstracta de sistema mètric.

Si històricament, algunes formes d'instruments monetaris han estat dotades d'un valor intrínsec molt concret --ens referim, evidentment, a la moneda metàl·lica, així com a qualsevol altra forma de moneda-mer-

caderia-- això no vol dir que la intrinsicitat sigui la nota definitiva i essencial dels sistemes monetaris. Al contrari, l'essencialitat i la utilitat dels sistemes monetaris rau, justament, en la seva abstracció, convencionalitat i instrumentalitat. Aquesta és la postura que ha vingut defensant, ja des de Plató, l'anomenada "teoria nominalista".

## 9. Funcions dels sistemes monetaris

Una senzilla metàfora pot servir per a aclarir el funcionament d'un sistema monetari com el descrit. Podem imaginar el sistema monetari com un mirall especial, que proporciona imatges quadriculades (realitats segones i abstractes) de les mercaderies concretes i dels seus moviments en el mercat (realitats primeres). Cada cop que dos agents de mercat realitzen una transacció, la mercaderia que n'és l'objecte passa per davant del mirall, on es projecta la seva imatge quadriculada: aquesta imatge és el seu valor mercantil (preu o salari, i diner corresponent). Si, a més a més, el mirall està dotat d'un dispositiu fotogràfic que pren una instantània del moviment de la mercaderia i dels dos agents implicats en ell, llavors la fotografia obtinguda és l'instrument-document monetari. La imatge projectada en el mirall és fugaç, desapareix en acabar-se la transacció; però la imatge fotogràfica queda, consignant totes les característiques de la transacció efectuada. Pel que fa a les unitats monetàries, elles són la quadrícula del mirall, l'esquema abstracte-nomèric de totes les imatges anteriors.

Un sistema monetari d'aquestes característiques --independentment de si actualment existeix o no, en realitat, un tal sistema-- aconsegueix les següents funcions mercantils i socials:

- 1.- Funció mètrica: les unitats monetàries són, abans que tot, unitats de mesura. Exactament, són unitats convencionals-abstractes per a la mesura del valor de canvi de les mercaderies concretes intercanviades en el mercat. El sistema monetari és, doncs, un sistema mètric.

- 2.- Funció instrumental: la referència a una unitat monetària abstracta, convencional i universal, homogeneïtzadora de les mercaderies concretes, naturalment heterogènies, fa que aquestes mercaderies esdevinguin fàcilment comparables. Per aquest motiu, el sistema monetari esdevé l'instrument d'una major i millor agilitat i dinamicitat del mercat: és com l'oli que fa lliscar els engranatges. Aquesta funció es potencia encara més amb la invenció de l'instrument monetari, el qual, esdevingut mitjà de pagament, possibilita un nou tipus de canvi monetari elemental.
- 3.- Funció documentària-informativa: si les dues primeres funcions són pròpiament mercantils, aquesta, a més a més, té una gran importància social. L'instrument-document monetari, en deixar constància precisa i completa de cada un dels actes mercantils elementals realitzats, es converteix en un instrument eficaçíssim d'informació sobre el mercat. Aquesta funció és la que s'analitzarà i estudiarà aquí prioritàriament. Les importants conseqüències que es deriven del seu no-accompliment actual, i del seu possible compliment futur, per una senzilla reforma monetària, les anirem analitzant al llarg de l'assaig.

#### 10. Sistema monetari i estratègia de mercat

Després de veure els elements, la naturalesa i les funcions dels sistemes monetaris, queda per fer una darrera consideració, per tal d'aclarir per complet el paper que aquests sistemes juguen en el si de la societat. Perquè hi ha encara una altra funció fonamental, que els sistemes monetaris no aconsegueixen directament, però de la qual són l'únic instrument. Es tracta de la funció que podríem anomenar estratègica.

Els mercats no es troben, per ells mateixos, en estat d'equilibri. L'equilibri cal cercar-lo des de l'exterior, per una acció voluntarista que anomenarem acció estratègica.

Un dels equilibris que cal aconseguir prioritàriament en el mercat, és l'equilibri entre poder de venda i poder de compra: el poder de compra existent en el mercat tendeix per regla general a ser inferior les ofertes que provenen del corresponent poder de venda. Aquesta desigualtat, si és pronunciada, rep el nom de deflació monetària. I si la deflació es perllonga i pren dimensions considerables, pot desembocar en greus crisis de contracció dels mercats i de recessió productiva.

L'estratègia indicada en aquests casos d'insuficiència de poder de compra, és l'anomenada invenció de diner: hom pot inventar poder de compra suplementari mitjançant certes tècniques especials. Aquesta estratègia és essencial per a qualsevol mercat i per a qualsevol societat, perquè d'ella en depèn el benestar de tots els seus membres.

Si el sistema monetari vigent és informatiu, i documenta amb precisió i exactitud completes cada lliure canvi monetari elemental efectual, llavors el mercat és ben conegut en totes les seves dimensions monetàries, i en cada un dels seus sectors i subsectors. Se'n segueix la possibilitat d'una invenció de diner adaptada a les necessitats reals d'aquest mercat, en una quantitat i direcció adequades. Aquesta serà una bona estratègia d'invenció de diner, que anomenarem eu-estratègia.

Històricament, però, la invenció de diner ha estat una activitat duta a terme per uns professionals molt especialitzats, els banquers, els quals han actuat sempre més aviat per empirisme i intuïció que no pas per un coneixement complet i científic del mercat. Com a conseqüència, l'acció estratègica no ha obtingut resultats efectivament equilibradors, sinó que moltes vegades ha dut a situacions molt pitjors, de signe contrari: ens referim a la inflació monetària, és a dir, a l'excés alarmant de poder de compra.

En l'actualitat, les aberracions estratègiques són tan enormes, que s'ha arribat a la coexistència d'una ferotge inflació amb una profunda recessió, situació límit que hom anomena stagflació. La crisi es planteja amb major cruesa que mai, i és urgent de formular estratègies innovadores i de trobar solucions tecnològiques -- és a dir: de base científica--.

Es fàcil de comprendre, aleshores, la importància que té la reconsideració de la naturalesa i les funcions del sistema monetari. Si podem fer del sistema monetari un instrument abstracte i plenament informatiu, es farà també possible una estratègia racional per al mercat, una estratègia realment equilibradora.

A la recerca d'aquesta estratègia dedicarem els darrers capítols d'aquesta primera part.

### Capítol 3. LA REALITAT MONETÀRIA A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA.

#### I. Objectius d'aquest capítol

En el capítol precedent, en parlar dels elements dels sistemes monetaris, s'ha utilitzat un tipus d'exposició que suggeria, d'alguna manera, una certa successió d'etapes en l'evolució del mercat i dels sistemes monetaris dintre d'ell.

Aquesta successió d'etapes es podria resumir així:

1.- En un primer moment, el mercat funciona sense sistema monetari, per simple troc no-monetari.

2.- En un segon moment, apareixen les unitats monetàries, amb els conseqüents valors mercantils, i comença així el troc monetari.

3.- Finalment, en certs mercats dinàmics i evolucionats, s'inicia l'ús dels instruments monetaris, els quals possibiliten el canvi monetari elemental.

Com ja s'ha advertit, aquesta interpretació no pretén de ser històrica; per aquest motiu, s'ha evitat de donar cap mena de referència pròpiament històrica al llarg de tot el capítol anterior, mentre que s'ha posat l'accent en els aspectes més teòrics dels sistemes monetaris.

Però també s'ha dit que la interpretació teòrica havia estat abstreta a partir de fets històrics reals. Per tal de no quedar-nos, doncs, amb la interpretació teòrica, la qual és sempre excessivament simplificadora de la complexitat dels fets reals, i que a més podria ser considerada totalment arbitrària, donarem en aquest capítol les referències concretes als fets subjacents a la nostra interpretació, i que li confereixen una base empírica més o menys ferma.

Cal advertir, també, que la reconstrucció del desenvolupament històric de la realitat monetària, tant entre els pobles prehistòrics o antics com entre els pobles primitius actuals, presenta serioses dificultats: els documents existents són pocs i parcials, i la seva interpretació és una tasca molt delicada.

Amb aquestes limitacions, doncs, encetem el tema.

## 2. El troc no-monetari

Dels estudis realitzats sobre l'intercanvi utilitari entre els pobles primitius existents en l'actualitat, es dedueix que entre aquestes societats, el troc no té un caràcter únicament utilitari, sinó que aconsegueix sobretot una funció social. Potser, per paral·lelisme etnogràfic, es podria dir el mateix respecte de les poblacions prehistòriques.

De fet, en les poblacions humanes d'organització social més senzilla --les anomenades de "caçadors-recol·lectors"-- el sosteniment individual i familiar està sempre assegurat en l'interior de la comunitat; per tant, l'intercanvi utilitari no és vitalment necessari. Sí que és, en canvi, socialment necessari, ja que serveix per a establir llaços d'amistats o aliances amb altres grups, o bé per a afermar les relacions socials existents en l'interior del propi grup.

Degut a la gran importància d'aquest component social del troc primitiu, aquest està moltes vegades revestit de formalitats, de rituals complexos lligats a la màgia, és a dir, a la concepció sacral de la vida de l'home. Tot acte d'intercanvi és considerat sagrat, com tota relació social.

### 3. La realitat monetària entre els pobles primitius

Entre els pobles primitius existents en l'actualitat, el coneixement i la utilització d'alguna mena de sistema monetari destaca en tres parts del món: l'Àfrica occidental i el Congo; la Melanèsia i Micronèsia; l'oest de Nordamèrica.

Cal fer ressaltar el fet que tots els pobles d'aquestes zones practiquen unes relacions utilitàries avançades, de tipus neolític, sigui agrícola o pastoral. Però aquest utilitarisme neolític és encara poc especialitzat: cada petita unitat social productora pot encara, en gran mesura, autoabastir-se, i per aixó el troc conserva encara un caràcter fortament social.

Aquests pobles tampoc no coneixen cap sistema d'escriptura. Però tenen uns sistemes monetaris constituïts pel que hem anomenat unitats monetàries i valors mercantils.

Efectivament, entre les poblacions primitives de les zones esmentades --no únicament d'aquestes, però si principalment--, certs objectes (que varien, evidentment, segons la població de què es tracti) estan revestits d'una gran importància social: són símbols de riquesa i confereixen, a qui els posseeix, un gran prestigi.

Pel fet que aquests objectes són sovint intercanviats ceremonialment en ocasió de certs esdeveniments socials, molts etnòlegs els han equiparat a una forma "disminuïda", o primitiva, de la moneda metèlica que estava en vigor entre tots els pobles civilitzats actuals fins que fou substituïda definitivament pel billets de banc.

Ara bé, és possible una interpretació molt diferent. Aquests objectes semblen tenir dues funcions molt ben diferenciades. La primera, fonamentalment social, de creació i manteniment de llaços d'amistat i de relació, és la que es desenvolupa a través de l'intercanvi real,

concret, d'aquests objectes, en certes ocasions de gran importància social, molt ben especificades. Una segona funció, estrictament utilitària, és també duta a terme pels mateixos objectes, i és la de servir de patrons de mesura del valor en l'intercanvi dels béns utilitaris corrents.

En aquest segon cas, dits objectes no són mai realment intercanviats, sinó que són únicament una referència abstracta per a calcular equivalències entre altres mercaderies, valorades en ells. Això és, precisament, el que hem anomenat unitat monetària. Els valors assignats en unitats monetàries a cada mercaderia són els valors mercantils de dites mercaderies.

La majoria de les vegades, la documentació etnogràfica que posseïm és insuficient per a poder confirmar o infirmar amb suficient base empírica aquesta interpretació. Això és degut, sobretot, als prejudicis de certs etnògrafs, que encaminen la seva observació cap a unes realitats determinades, descurant-ne unes altres més significatives per a un estudi global de l'utilitarisme primitiu.

Malgrat aquestes dificultats, hem seleccionat un parell d'exemples que semblen anar en la direcció indicada.

Primer exemple: a les illes de l'Almirantall (Malàsia), els nadius poden avaluar tots els seus béns en petxines i dents de gos. En els intercanvis corrents, però, les petxines i les dents de gos no s'utilitzen gairebé mai, mentre que el seu ús és obligatori en els intercanvis rituals.

Segon exemple: entre els Lele de Kasai (Congo), la tela de ràfia constitueix el patrimoni nupcial que tot home que es vulgui casar ha de posseir. Però, a la vegada, els bens que són objecte d'intercanvi no ritual poden tots avaluar-se en unitats de la tela de ràfia. En aquests

intercanvis, doncs, la tela de ràfia no intervé com a mercaderia concreta, sinó únicament com a patró de valor.

Ens inclinem doncs a parlar, en aquests pobles, de l'existència d'unitats monetàries abstractes, i no d'objectes monetaris concrets. Per a poder generalitzar aquesta interpretació a tots els pobles neolítics que coneixen alguna mena de realitat monetària, caldria realitzar estudis exhaustius que avui dia no existeixen o, en tot cas, no estan al nostre abast.

#### 4. Els sistemes monetaris de les civilitzacions naixents

L'arqueologia ens ha descobert, en els darrers decennis, com nasqueren les primeres civilitzacions a l'Àsia occidental (Mesopotàmia, Elam, Proper Orient,...), a la Vall de l'Indus, a l'Egipte, més tard a l'Egeu i la vall del Danubi, etc.

Aquestes civilitzacions o "cultures de ciutat" estaven fonamentades en un utilitarisme neolític avançat, de conreu extensiu de cereals i amb una divisió del treball cada cop més ben establerta.

En elles apareix per primer cop l'escriptura; però l'escriptura no és sinó la conseqüència d'una altra pràctica social anterior, que aquí interessa molt de recollir, ja que no és altra que l'utilització corrent d'instruments monetaris com els descrits en el capítol precedent.

Des dels inicis mateixos de la seva neolitització, aquestes societats comptaven, probablement, amb unitats monetàries definides, gairebé sempre abstractades a partir de les mercaderies prototípiques o més importants de cadascuna. A Mesopotàmia, per exemple, s'utilitzà una mesura d'ordi i, posteriorment, un pes determinat de plata. A Egipte, la comuna mesura dels valors mercantils era l'"uten", una espiral de coure d'un pes més o menys fix. A la Grècia homèrica, la unitat monetària abstracta

era el "bou". Ni l'ordi o la plata a Mesopotàmia, ni el coure a Egipte, ni els bous a Grècia, no eren realment intercanviats en cada transacció del mercat. Com ja s'ha dit, el fet que considerem aquestes mercaderies com a unitats monetàries significa senzillament que eren preses com a mesura abstracta comuna del valor de totes les altres mercaderies: això és, totes les altres mercaderies podien avaluar-se en termes de tals unitats.

Per altra banda, i també des dels inicis del neolític (c. 8.500 ) a.n.e, (1), es coneix a tota l'Àsia occidental el desenvolupament d'un sistema de comptabilitat a base de fitxes de fang (2). Considerat en la seva totalitat, aquest sistema comptava amb unes 15 classes principals de fitxes, distingides per la seva forma, i dividides en unes 200 subclassees basades en diferències de mida, marcatge o variació fraccional. Sembla evident que cada format específic posseïa un significat propi. Algunes fitxes potser representen valors numèrics, mentre que altres representen objectes específics, en particular gèneres mercantils.

La funció exacta d'aquest sistema de fitxes en el si de les comunitats neolítiques més primitives de l'Àsia occidental, no la podem conèixer amb exactitud; però sembla possible que es tracti d'un sistema de registre de les diferents operacions i intercanvis efectuats amb els productes de les collites i els ramats. La noció de registre, de

(1) a.n.e.: abans de la nostra era.

(2) Tots els coneixements referents al desenvolupament d'aquest sistema de comptabilitat els devem a les investigacions de Denise Schmandt-Besserat. Per a fer-ne l'explicació, ens servirem del seu article "El primer antecedente de la escritura", publicat a Investigación y Ciencia, núm. 23, de l'agost de 1978.

recollida i fixació de la informació en un document (3), és l'embrió del posterior desenvolupament dels instruments monetaris.

Efectivament, aquestes comunitats primitives van evolucionant lentament, durant uns 5.000 anys, amb el seu sistema de comptabilitat i registre gairebé invariats. En arribar a l'Edat del Bronze, durant la segona meitat del mil·lenni IV a.n.e (c.-3.500 a-3.000), coneixen un avenç econòmic notable: es dona un dràstic augment de la població als actuals Iran i Irak; apareix l'especialització artesana i els inicis del comerç en gran escala. Aquesta mena d'explosió econòmica va acompanyada amb canvis significatius en el sistema de fitxes, degut a la pressió que sobre ell exerceix el gran desenvolupament comercial. Cal ara portar registre, no només de la producció, sinó també dels inventaris, nòlits, pagaments de salaris i, sobretot, els mercaders necessiten guardar constància de les seves transaccions.

L'aparició de noves formes de fitxes i de nous subtipus és significativa; però molt més ho és encara l'aparició de noves modalitats d'utilització del sistema. Aquestes noves modalitats són dues, esdevingudes en el darrer segle del mil·lenni IV a.n.e.

En primer lloc, aproximadament un 30% de les fitxes trobades estan perforades. Aquest fet pot interpretar-se mitjançant la hipòtesi que algunes fitxes, representatives d'una transacció específica, eren enfilades juntes, a mode de registre.

Però molt més interessant encara és l'aparició, centrada a Mesopotàmia, de les bullae. Les bullae o butlles són una mena de bosses o sobres de fang, en l'interior de les quals es troba tancat un cert nombre

---

(3) En aquest cas es tracta, evidentment, de documents pre-escripturals.

de fitxes. Això representa un testimoni directe, perfectament definit, del desig de l'usuari de separar les fitxes que representen una transacció determinada.

A judici de l'autora d'aquestes investigacions, no hi ha dubte que les butlles varen ser inventades per a proporcionar a les parts d'una transacció una superfície llisa d'argila que podia ser marcada amb els segells personals dels individus implicats, segons el costum sumeri, a manera de validació de l'acte comercial. El fet que la majoria de les 350 butlles descobertes fins al moment portin impressions de dos segells diferents recolza aquesta hipòtesi.

Ens trobem, així, amb un veritable document monetari, que registra totes les característiques específiques de cada intercanvi concret, així com els segells (equivalents a les signatures) dels seus agents.

Hom podria també -- i no seguim ja D. Schmandt-Besserat -- avançar una hipòtesi complementària: la hipòtesi que aquests documents monetaris podrien, a més a més, haver funcionat com els instruments monetaris que hem descrit en el capítol anterior. A més de deixar constància documental, les butlles podrien haver estat susceptibles d'intra-compensació comptable.

Aquesta segona hipòtesi és més arriscada que la primera, ja que no hi ha fet concrets per a recolzarla empíricament. No obstant, una sèrie de fets la fan, indirectament, plausible. Hom pot fer les dues constatacions següents:

Primera constatació: en tota la plana mesopotàmica es desenvolupà, ja des de finals del mil·lenari VI a.n.e, el que s'ha anomenat "economia del temple". Sembla que el temple funcionava com una institució no només de caràcter sacral, sinó també amb importants dimensions socials i utilitàries. En el si i a l'empar del temple es desenvolupaven tota

mena d'activitats agrícoles, artesanals i de manufactura. Sembla que el temple utilitzava els excedents agrícoles per a mantenir les activitats artesanals, artístiques i culturals, funcionant com un sistema de redistribució. Aquestes complexes activitats dugueren els temples, a poc a poc, a desenvolupar també sistemes de comptabilitat complexos per al control de tots els moviments de mercaderies, personal i salaris.

Segona constatació: en època d'Hammurabi (c. -I.800), quan ja la moneda metàl·lica s'havia començat a introduir, se sap que els comerciants assiris establerts a l'Àsia Menor per a obtenir el coure d'aquesta terra, practicaven un sistema de saldo de deutes entre comptes.

Sí bé aquestes dues constatacions no ens diuen res, directament, sobre l'existència d'instruments-documents monetaris, sí que ens permeten de dir que els elements tècnics indispensables per a l'existència de tals instruments eren ja presents. Sistemes complexos de comptabilitat i de compensació entre comptes estaven ja desenvolupats. Per tant, és possible que durant la segona meitat del mil·lenari IV a.n.e. i, sobretot, a partir del tercer mil·lenari, s'hagués desenvolupat a Mesopotàmia un sistema monetari basat en els instruments-documents monetaris, si més no a nivell de grans mercaders i de relacions amb el temple. En aquest sistema, el temple hauria jugat un paper pròpiament bancari.

Es clar que cal trobar proves més directes per a la hipòtesi proposada. Però també és cert que nombrosos prejudicis s'han oposat, des de fa temps, tant a la formulació d'aquesta hipòtesi com, sobretot, a la recerca de les dades empíriques que podrien suscitarla. I, molt especialment, el prejudici metal·lista --és a dir, la creença acrítica que les primeres formes monetàries foren les formes metàl·liques-con-

cretes-- ha encaminat les recerques en direccions predeterminades, i ha impedit de fi xar l'atenció en els punts centrals per a la nova interpretació. D'entre els milers i milers de pàgines escrites fins a la data sobre les primeres civilitzacions, ben poques són les referències a la forma concreta en què es realitzaven els intercanvis monetaris, i en cara més escasses són les interpretacions donades a les poques dades existents en relació a aquest tema.

. . .

Cal dir, finalment, que les butlles no trigaren gaire a convertir-se en les famoses tauletes d'escriptura cuneiforme. Efectivament, les fitxes que eren tancades en l'interior de la butlla passeren a representar-se gràficament a través d'unes marques en l'exterior; fins que hom s'adonà que n'hi havia prou amb aquestes marques, i que les fitxes ja no eren necessàries. Havia nascut l'escriptura.

Amb l'aparició dels primers instruments-documents monetaris desapareix per primera vegada el troc elemental, és a dir, l'intercanvi directe de mercaderia contra mercaderia, per a donar lloc a l'intercanvi diferit que hem anomenat canvi monetari elemental. Probablement, aquests instruments-documents només eren utilitzats a nivell dels grans comerciants; però, malgrat això, la sola introducció, en el mercat, de canvis monetaris elementals, té com a efecte immediat que es plantegi per primera vegada el tema de l'equilibri del mercat global.

Efectivament, quan tot el mercat és compost de trocs elementals, dit mercat està necessàriament en equilibri, perquè cada troc elemental és auto-equilibrat. Però quan s'introdueixen canvis monetaris elementals, ni que sigui només en una petita proporció, l'equilibri global del mercat desapareix, perquè els canvis monetaris elementals no representen un equilibri real entre dues mercaderies concretes, sinó

únicament un equilibri artificial, intra-comptable, entre una mercaderia concreta i unes unitats monetàries que arbitràriament se li han assignat.

Per tal de restablir l'equilibri real del mercat global, caldrà recórrer a una estratègia: l'estratègia d'adequació entre el valor total del poder de venda existent i el valor total del poder de compra disponible. Aquesta estratègia rep el nom de invenció (o, en el seu cas, exvenció) de diner o poder de compra.

Probablement, els antics sacerdots mesopotàmics s'adonaren d'aquest problema, i saberen resoldre'l: ja que a ells es remonten les primeres experiències de préstec i crèdit, és a dir, de professionalització bancària.

##### 5. Aparició de la moneda metàl·lica concreta

Els instruments-documents monetaris sorgiren com a simple instrumentació, simple expedient comptable per a evitar les molèsties del troc. Eren, doncs, de naturalesa radicalment abstracta-auxiliar, estaven desprovistos de valor intrínsec. El seu funcionament no implicava l'intercanvi de cap objecte concret, sinó únicament la referència a una unitat monetària abstracta. Encara que la unitat monetària estigués simbolitzada per una mercaderia concreta (un sac d'ordi, un bou,...), aquesta mercaderia no intervenia mai realment en les transaccions, ja que el que interessava era fer referència abstracta al seu valor, i no pas intercanviar altres béns per ella.

A Mesopotàmia, però, i probablement ja des de mitjans del IIIer mil·lenari a.n.e., apareix un nou tipus d'instrument monetari: la moneda metàl·lica.

Paral·lelament als progressos realitzats en la valoració dels metalls (pes, qualitat,...), s'anà introduint el costum de realitzar els pagaments en metàl·lic. Recordem que una de les unitats monetàries mesopotàmiques era el sicle (amb els seus múltiples i submúltiples), és a dir, un pes de plata. Insensiblement, s'anà passant del pagament per instrument - document monetari valorat en unitats monetàries abstractes, al pagament en espècia, en metàl·lic, en plata.

Si bé al principi el costum de documentar cada transacció elemental --mitjançant la presència de testimonis i la redacció d'un document-- es manté viva, a poc a poc es va perdent, i els pagaments en metàl·lic poden esdevenir completament in-documentats, completament anònims.

Els motius per a aquest canvi de direcció en la història monetària no són fàcils d'explicar. Dos motius significatius podrien ser:

- 1.- La major rapidesa i comoditat en les transaccions, en una època en què escriure era un art complicat a l'abast de molt pocs;
- 2.- Les possibilitats d'ocultació i, doncs, de corrupció, obertes pel nou sistema monetari.

El resultat final d'aquest procés és prou conegut de tothom: es tracta, efectivament, de la instauració d'un nou sistema monetari: el sistema monetari metal·lista. En aquest sistema, els instruments-documentos monetaris, auxiliars-abstractes desprovistos de valor intrínsec, passen a ser instruments monetaris concrets, amb valor intrínsec i sense valor documentari. Una mercaderia concreta, un metall preciós (or, coure, plata,...) és escollida i privilegiada d'entre totes les altres per a fer de medidora en qualsevol intercanvi de qualsevol altra mercaderia. Per això, la unitat monetària és també anomenada, en aquest sistema, moneda-mercaderia.

Durant el regne d'Hammurabi (1760 a.n.e.) està ja plenament ates-

tat a Babilònia l'ús de lingots d'or, plata o bronze. Però no només la civilització mesopotàmica realitzà aquest canvi decisiu. Totes les civilitzacions històriques anaren entrant, més tard o més d'hora, en el nou sistema monetari. A la Vall de l'Indus s'utilitzaren barres de coure; entre els hitites, lingots de ferro; a Micenes, plaques de bronze que imitaven pells de bèsties; i a Xina, també plaques de bronze, però en forma de vestits.

Els primers instruments monetaris metàl·lics eren, fins i tot en l'interior de cada civilització i de cada ciutat-imperi, de formes molt diverses i de qualitats de metall molt variables. Per aquest motiu, en cada transacció calia pesar i provar el metall utilitzat.

Més endavant, per a solventar aquest inconvenient, es generalitzà l'ús de peces de metall normalitzades, garantides per un pes i una qualitat determinats. La garantia era donada pel segell de la persona que encunyava les peces: aquestes peces són les monedes propiament dites, i les primeres de què es té notícia documentada remunten al segle VII a.n.e., a l'Àsia Menor.

Si en un principi qualsevol persona amb suficient autoritat i riquesa podia encunyar la seva pròpia moneda, amb el transcurs dels temps aquesta funció arribà a ser monopolitzada pels poders oficials.

Com és fàcil de comprendre, la moneda metàl·lica ha perdut una de les característiques fonamentals dels primitius instruments monetaris: la documentarietat.

En cada transacció mercantil, l'única funció que aconsegueix la moneda metàl·lica és la de ser un mitjà de pagament, és a dir, un instrument que permet de resoldre, concloure, tancar, la transacció. Amb l'entrega d'unes peces de moneda, hom pot donar per pagada, per saldada, per resolta, qualsevol situació d'intercanvi mercantil.

## 6. De la moneda metàl·lica al paper-moneda

La moneda metàl·lica s'expandí ràpidament i gaudí de gran acceptació entre tots els pobles civilitzats de l'antiguetat. Però duia en ella mateixa el gèrmen de la seva desaparició.

Efectivament, els sistemes metal·listes tenen un límit molt precís per al seu desenvolupament, que és la quantitat de metall encunyable existent en cada societat geo-política en un moment donat. Aquesta limitació és tan taxativa, que ha calgut renunciar als sistemes de moneda metàl·lica i concreta per a anar retornant, a poc a poc, a sistemes monetaris caracteritzats per una radical abstracció.

Com ja s'ha dit diverses vegades, els sistemes monetaris no són sinó construccions abstractes que tenen per funció de facilitar, per la quantificació que permeten, els intercanvis de mercaderies concretes. Aquestes construccions abstractes són simples imatges de les mercaderies concretes intercanviades, i, doncs, corrent paral·lelament a elles, evolucionant amb elles i adaptant-s'hi. Quan aquesta adaptació no es produeix espontàniament, cal introduir una estratègia monetària adequada, que és la invenció de diner.

Ara bé, en règim de moneda metàl·lica aquesta estratègia esdevé impossible. En efecte, la pedra filosofal que permet de transformar qualsevol matèria en or encara no s'ha descobert, i, doncs, és impossible d'augmentar a voluntat les existències de metall monetari quan aquestes són insuficients per a la quantitat de mercaderies realment existents.

Cada cop que un mercat esdevé excessivament dinàmic i fecund, l'escassetat de metall encunyable provoca l'aparició de noves modalitats d'instruments monetaris, menys limitats pel que fa a la seva capacitat d'expansió.

Històricament, els banquers han estat els promotors --i principals beneficiats, encara que no únics-- d'aquestes noves formes monetàries, cada cop més abstractes, més allunyades de la concreció i el valor intrínsec de la moneda metàl·lica.

Recorrerem ara, molt breument, la història d'aquest retorn a la necessària abstracció del sistema monetari, --abstracció que no s'assolí de forma definitiva fins a l'any 1914.

Ja en l'Edat Mitjana europea, l'escassetat de metalls preciosos portava els monarques o altres autoritats encunyadores a practicar manipulacions monetàries, inconfessades o públiques. Com que l'emissió i el curs legal de la moneda estaven en les seves mans, aquestes autoritats podien fer que el valor nominal i legal de les peces de moneda no correspongués al seu valor real en metall. Això podia obtenir-se per dos procediments: encunyant nova moneda amb el mateix valor nominal, però amb un contingut inferior de metall; o bé augmentant oficialment el valor nominal de les peces en circulació. Així, l'autoritat encunyadora podia realitzar els seus pagaments utilitzant una quantitat menor de metall. Aquestes pràctiques foren corrents durant tota la Baixa Edat Mitjana, en què els Tresors reials s'endeutaven quasi permanentment, i trobaven en aquest artifici monetari una solució als seus problemes.

Però aquesta solució només era momentània, ja que la conseqüència inevitable de les manipulacions monetàries era l'alça dels preus i dels salaris, alça que agreujava novament la situació del Tresor, que havia de procedir així a noves manipulacions, iniciant un cicle infernal. Però els més perjudicats eren sempre els membres de les classes populars, que no tenien suficient poder de compra per a fer front a les alces de preus, i que tampoc no tenien la capacitat de manipular la moneda que els era imposada.

Amb les manipulacions monetàries de l'Edat Mitjana, doncs, s'obre la bretxa que començarà a separar el valor real de la moneda metàl·lica concreta, del valor monetari que hom li atribueix, artificialment, en funció de les necessitats del mercat.

Quan es produeix el descobriment d'Amèrica, amb els seus magnífics tresors per a saquejar i les seves important mines de metalls preciosos, sembla que la penúria de metalls s'hauria d'acabar. Però aquest acabament només és relatiu, ja que la fi de l'Edat Mitjana ha vist un enorme desenvolupament de les relacions comercials i, en conseqüència, de les necessitats de moneda. Així, els banquers d'aquesta època han inventat una nova pràctica per a suplir l'escassetat de metall: la lletra de canvi.

En un principi, la lletra de canvi és únicament un mitjà de saldament de deutes a distància, per a evitar els perills del transport de metall. Però més endavant, a la lletra de canvi s'afegeix la noció de crèdit, és a dir, de pagament diferit en el temps. Cal assenyalar que aquesta nova modalitat d'instrument monetari, que podríem anomenar paper-crèdit, era ja coneguda a Mesopotàmia des dels mateixos inicis del règim de moneda metàl·lica concreta.

La lletra de crèdit, en totes les seves múltiples formes i variants històriques i actuals, té com a característica definidora el fet que crea una nova circulació monetària que s'afegeix, se suma, a la circulació de moneda metàl·lica.

Quan una lletra de canvi circula de mà en mà, servint com a mitjà de pagament acceptat per costum, el que circula és simplement una promesa de pagament en metàl·lic a un termini donat; però aquest metàl·lic encara no existeix. Per tant, la lletra de canvi no substitueix la moneda metàl·lica, sinó que s'hi afegeix, és un nou instrument monetari,

el qual, a més a més, no té cap valor intrínsec, perquè l'únic element que el constitueix és la confiança, ben immaterial per cert, que un cop el termini acomplert el pagament en metàl·lic serà realment efectuat.

Quan un banc descompta una lletra, pagant-la en metàl·lic, també aquest pagament representa una creació monetària, perquè en avançar aquest diner, el banc, com sempre, està treballant amb els dipòsits dels seus clients. De manera que una única quantitat de moneda metàl·lica figura<sup>en</sup> dues bandes: en el compte corrent del dipositant, i en mans del qui ha cobrat la lletra. Aquesta "irregularitat" només pot desaparèixer un cop la lletra ha estat feta efectiva, al final del termini. Aquest és el risc que corre el banc sempre que descompta una lletra i sempre que, en general, fa crèdit, és a dir, crea nova circulació monetària. Aquest risc, però, no és excessiu, sempre que es mantingui en uns límits prudents la relació entre el total de dipòsits realment efectuats i el total de crèdits concedits.

La limitació evident del paper-crèdit és la seva circumscripció en un període de temps donat, ben precís. La lletra de canvi no és de durada il·limitada, sinó que el poder de compra que representa desapareix un cop escolat el termini i reintegrat el seu import en metàl·lic.

Aquesta limitació desapareix amb la invenció del bitllet de banc. El bitllet de banc va ser inventat el 1656 per Palmstruk, un banquer d'Amsterdam. Consisteix simplement en un reconeixement de deute del banc que l'emet. Efectivament, el banc enlloc de respondre a les seves obligacions envers els clients entregant-los moneda metàl·lica, els entrega bitllets, documents en què el banc reconeix el seu deute per una quantitat determinada de metall amonedat. Aquests bitllets poden convertir-se, en qualsevol moment en què el seu posseïdor ho demani, en moneda metàl·lica.

Però els bitllet de banc són al portador, és a dir, anònims: no te nen un beneficiari ben personalitzat, sinó que poden circular de mà en mà sense cap limitació. I, a més a més, no comporten cap termini, de ma nera que poden circular indefinidament, fins a que algú no es decideixi a canviar-los per moneda metàl·lica.

Gràcies a aquesta gran mobilitat i perdurabilitat del bitllet de banc, es pot dir ja que existeixen dues circulacions monetàries permanents i ben diferenciades. Per una banda, la circulació de moneda metàl·lica concreta. Per altra banda, la circulació de bitllets de banc, que ja no tenen cap valor intrínsec, però que representen una promesa permanent de conversió en metall i, per tant, estan fonamentats en la confiança en el banc emissor, en la seva capacitat de fer front a les demandes de conversió. La circulació de bitllets de banc ja no és concreta; però guarda encara una relació amb la moneda concreta: la possibilitat permanent de convertir-se en ella.

Gràcies als bitllets de banc, els Bancs tingueren la possibilitat de posar remei a l'escassetat de metalls preciosos, els quals, malgrat les successives descobertes de mines al llarg del segle XIX, continuaven essent insuficients. El segle XIX és ja plenament industrialitzat: això fa augmentar i multiplicar les necessitats de poder de compra, a un ritme impossible de seguir pels metalls preciosos.

Gràcies als bitllets, els Bancs tenen la possibilitat d'emetre en quantitats que superen amb escreix el metàl·lic dels seus dipòsits. Com ja s'ha dit, aquesta pràctica és corrent, i no ocasiona problemes sempre que es mantingui una proporció prudent entre metàl·lic i bitllets. No només això: aquesta pràctica és absolutament necessària per al mercat, ja que a través d'aquest mecanismes es cren els instruments monetaris necessaris quan la quantitat de moneda metàl·lica és insuficient.

El sistema monetari basat en la circulació paral·lela de moneda

metàl·lica i bitllets de bancs convertibles en or és anomenat correntment gold standard. Es el que caracteritza tot el segle XIX.

## 7. El billet de banc inconvertible

Finalment, però, també el gold standard es mostrà inadequat per a les necessitats d'un mercat tan desenvolupat com el del segle XX. Amb la nova evolució del sistema monetari, els instruments monetaris esdevindran ja totalment abstractes, totalment deslligats de qualsevol valor concret i intrínsec.

Durant el segle XIX, els Bancs Centrals dels diferents Estats anaren monopolitzant l'emissió de bitllets de banc, els quals esdevingueren així de curs legal. Però, cada cop que a un Estat se li presentaven problemes de tipus polític o utilitari --crisis de producció, guerres, revolucions,...--, havent d'atendre més despeses, aquest Estat es veia en la necessitat d'emetre més i més bitllets, fins que arribava la inevitable crisi de confiança. Tothom buscava de convertir els seus bitllets en metall, i llavors l'únic recurs per a aquest Estat era de declarar el curs forçós, la qual cosa significava la impossibilitat de convertir els bitllets en metall preciós. Només quan la situació tornava a la normalitat podia restablir-se la convertibilitat.

Cal assenyalar que un precedent important dels bitllets de banc inconvertibles es troba en el sistema Law (1716-1720), així com també en els assignats de la Revolució Francesa.

Durant la Primera Guerra Mundial, les enormes despeses bèl·liques provocaren el buidament quasi total de les arques dels Estats participants, l'or de les quals "emigrà", en gran part, als Estats Units. Els bitllets s'emeteren en grans quantitats i, evidentment, s'hagué de suprimir la convertibilitat.

A partir de llavors, els sistemes monetaris del "món civilitzat" s'han caracteritzat per la inconvertibilitat dels bitllets de banc, ja es tracti d'una inconvertibilitat oficial o només real. Després de la guerra, alguns països intentaren de restaurar una certa parcial convertibilitat, però la crisi de 1929 acabà definitivament la qüestió.

De manera que el sistema monetari sorgit de la Primera Guerra Mundial es basa en l'abandó de la moneda metàl·lica pel que fa a les relacions utilitàries en l'interior de cada Estat. En les relacions internacionals es manté el paper de l'or, però només fins a 1971, any en què el president Nixon deslligà el dòlar de l'or i denuncià unilateralment els acords de Bretton Woods, establerts l'any 1944.

El predomini del bitllet de banc inconvertible, que per a major comoditat del discurs anomenarem paper-moneda, és el tret característic de la nova etapa monetària. Aquest paper-moneda, el mateix que circula encara en els nostres dies, ja no té res a veure amb l'or ni amb cap metall ni mercaderia concreta. No representa cap quantitat d'or, ni pot ser convertit en ell.

Quina és doncs la natura del paper-moneda? Quin és el seu fonament? El paper-moneda es basa, senzillament, en la convenció social que ha fet d'ell l'instrument necessari dels actes d'intercanvi mercantil, i en la confiança que hom li fa en tant que instrument que aconsegueix adequadament la seva funció. Per tant, la seva naturalesa és radicalment auxiliar-abstracta. El seu valor és el d'un instrument que ens ajuda en la comptabilitat i intercanvi de les mercaderies concretes; es tracta d'un valor auxiliar i abstracte, i no d'un valor intrínsec i concret, el qual només pot ser detestat per les mercaderies concretes. El sistema monetari ha retornat, finalment, a la seva fonamental naturalesa primitiva.

## 8. Referències bibliogràfiques d'aquest capítol

A) En referència al troc ante-monetari i a les relacions d'intercanvi utilitari entre els caçadors-recollectors,

SAHLINS, M. Economía de la Edad de Piedra

B) En referència a les unitats monetàries abstractes entre els pobles primitius,

GODELIER, M. Economía, fetichismo y religión en las sociedades primitivas (Cap. IX), Madrid, S.XXI, 1978.

FIRTH, R. (compilador) Temas de antropología económica ("El racionamiento primitivo", per Mary Douglas) Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 1974 (e.o.1967).

HERSKOVITS, M.J. Antropología económica (Capítol XI, "Dinero y riqueza"), Mèxic, Fondo de Cultura Económica.

C) En referència a les unitats monetàries abstractes entre les civilitzacions antigues,

FINLEY, M.I. El mundo de Odiseo (Capítol III)  
Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1980.

CARLTON, E. Ideology and social order (pp. 136-137), London,  
Routledge & Kegan Paul, 1977.

KLIMA, J. Sociedad y cultura en la Antigua Mesopotamia (Capítol X, "Comercio y crédito"), Akal 1980 (e.o. 1964).

POLANYI, K. et al: Comercio y mercado en los imperios antiguos,  
Barcelona, Ed. Labor 1976.

D) En referència al sistema de comptabilitat i les butlles a l'Àsia Occidental,

SCHMANDT-BESSERAT, D. "El primer antecedente de la escritura",  
a Investigación y Ciencia nº 23, agosto 1978.

The Cambridge Encyclopedia of Archeology, Cambridge University  
Press, 1980.

E) En referència a la història monetària europea,

DASTE, B. La monnaie, vol. I La monnaie et son histoire,  
Paris, Les Éditions d'Organisations, 1976.

## Capítol 4. EL SISTEMA MONETARI ACTUAL

### 1. Objectius d'aquest capítol

Després del recorregut, tan ric en ensenyaments, al llarg de la història dels sistemes monetaris, es dedicarà aquest capítol a l'anàlisi més detinguda del sistema monetari actual, i dels greus problemes socials que aquest sistema genera, tant a nivell de mercat i societat interiors com a nivell de comerç exterior i societat mundial.

### 2. Les formes del sistema monetari actual

Al llarg de l'evolució dels sistemes monetaris, s'ha anat obrint una bretxa cada vegada més profunda entre el valor concret-intrínsec dels metalls preciosos, i el valor auxiliar-abstracte dels instruments monetaris. Amb l'adveniment del paper-moneda, aquestes dues realitats quedaren ja definitivament dissociades, i des de llavors no tenen res a veure l'una amb l'altra.

Arribats a aquest punt, el sistema monetari, lliure del llast pesant dels metalls, pot evolucionar cap a formes cada cop més intangibles, més dematerialitzades, més abstractes, d'acord amb la seva naturalesa primitiva.

I això és, efectivament, el que s'ha esdevingut, i el que continua esdevenint-se encara sota els nostres ulls. Avui, el paper-moneda, completament desvinculat de l'or, ja no és l'únic tipus d'instrument monetari utilitzat. A ell s'ha afegit l'anomenat diner escriptural o diner bancari, que és la darrera invenció dels bancs per a fer front a l'escassetat de paper-moneda, l'emissió del qual està controlada per l'Estat a través del seu Banc Central.

Els instruments monetaris escripturals no són altra cosa que la inscripció d'unitats monetàries en un compte corrent obert en un establiment bancari, al mode dels primitius instruments monetaris. Avui, hom deposita en el banc una certa quantitat de paper-moneda, i per aquesta mateixa quantitat el banc obre un compte corrent en el qual no hi haurà sinó inscripcions de moviments d'unitats monetàries. Els pagaments o/i els cobraments ja no es faran entregant bitllets de mà en mà, sinó per un simple joc d'escriptures entre comptes diferents: el del client i el del proveïdor.

Ara bé, actualment, en qualsevol moment, el propietari d'un compte corrent, si aquest és a la vista, té dret a convertir el muntant del seu compte en paper-moneda. Des d'aquest punt de vista, la circulació monetària representada per les passacions d'escriptures entre comptes corrents s'ha de considerar subsidiària de la circulació de paper-moneda: no en té una independència total.

La circulació monetària escriptural ha esdevingut l'instrument monetari per excel·lència en tots els països on el desenvolupament del comerç i la indústria concorren a multiplicar els intercanvis efectuats: és molt còmode, no es perd i, sobretot, com veurem en el proper apartat, és el mitjà per excel·lència del crèdit bancari. En alguns països, la circulació escriptural arriba a representar fins a un 80% de la circulació monetària total.

La continua evolució tecnològica, d'altra banda, està convertint ràpidament la circulació escriptural en circulació electrònica: unes simples pulsacions elèctriques i unes memòries magnètiques són suficients per a realitzar les passacions d'escriptures, i fins i tot es pot suprimir el ja clàssic "talonari de xecs" per sistemes sofisticats de transferència electrònica de fons.

Aquesta desmaterialització creixent de la realitat monetària és

la prova més evident de la seva naturalesa fonamentalment instrumental-abstracta.

### 3. Invenció de diner en el sistema monetari actual

Ens trobem doncs, actualment, amb dos formes diferenciades d'instruments monetaris:

1.- D'una banda, els bitllets de banc o paper-moneda --juntament amb les peces de moneda, les quals tenen un valor nominal molt superior al seu valor metàl·lic intrínsec--. Aquestes formes són d'emissió monopolitzada per la Banca d'Estat o Banc Central, i constitueixen així els mitjans de pagament legals.

2.- D'altra banda, els mitjans de pagament escripturals, emesos pels bancs no oficials, per tal d'escapar-se al monopoli anterior. Malgrat no tenir caràcter legal, aquests instruments són comunament acceptats i utilitzats per tothom, per la simple confiança en els establiments bancaris emissors.

Donat que hi ha dues circulacions monetàries paral·leles, també caldrà considerar dos tipus principals d'invenció de diner que es desenvolupen en l'actualitat.

#### A.- Invenció de diner sota forma de paper-moneda.

Aquesta es dona sempre que es posen en circulació nous bitllets de banc, en una quantitat superior a l'existent fins al moment considerat.

Aquesta emissió suplementària de bitllets de banc (o també peces de moneda) pot tenir lloc sempre que el Banc Central realitza una de les següents operacions:

- operacions amb l'Estat: pot tractar-se d'anticips sobre els fons que l'Estat espera recaptar a través dels impostos; o bé de crèdits concedits a l'Estat a través de l'adquisició de títols

de deute públic.

- operacions amb els particulars --i, especialment, amb els bancs--: pot tractar-se, igualment, d'anticips sobre títols o mercaderies, o bé de crèdits als bancs, a través del redescompte d'efectes comercials.
- operacions amb divises: compres de divises estrangeres.

B.- Invenió de diner sota forma d'unitats monetàries inscrites en compte corrent. Ja hem dit que la circulació de diner escriptural és subsidiària de la circulació de paper-moneda; però això no vol dir que en sigui simple substituta. El procediment de les escriptures en compte corrent, certament, evita de fer córrer molts bitllets; però, a més a més, permet de crear nova circulació monetària. Per a aconseguir-ho, no més cal que el banc obri un compte corrent sense que hi hagi dipòsit previ de bitllets. Aquesta és, avui dia, la forma més usual de crèdit bancari, ja es tracti de crèdit normal i corrent, de descompte d'efectes o de pignoració de valors.

En principi, l'única limitació a l'expansió d'aquest tipus de crèdit i conseqüent invenció de diner consisteix en el fet que qualsevol dipòsit a la vista --inclosos els que són fruit d'un crèdit-- és convertible immediatament en bitllets a simple petició del seu propietari. Per aquest motiu, cal que el banc emisor guardi sempre una relació prudencial entre el total de dipòsits en paper-moneda realment efectuats, i el total de crèdits concedits, per tal que aquesta convertibilitat quedi sempre assegurada. Els bancs, doncs, no poden inventar poder de compra il·limitadament; sinó que han de subjectar-se a una proporció determinada entre invenció i dipòsits en paper-moneda.

Afinant una mica més l'anàlisi, la teoria comunament acceptada pels especialistes diu que la possibilitat d'invenió de diner bancari-escriptural és funció de tres realitats.

Primera: L'emissió de poder de compra per part del Banc Central.

Ja hem dit que els instruments bancaris-escripturals són subsidiaris del paper-moneda, perquè es fonamenten en la seva convertibilitat en aquest. De manera que si no hi ha nova invenció de paper-moneda --o, en general, de passiu del Banc Central--, no hi pot haver nova emissió de diner escriptural-bancari. Si el Banc Central no crea nou poder de compra, tampoc no poden fer-ho els bancs privats.

Segona: La relació entre efectiu i dipòsits escollida pel públic.

Efectivament, si la gent prefereix guardar el paper-moneda a casa, enlloc de dur-lo al banc, els dipòsits seran menors, i doncs serà menor la possibilitat d'inventar poder de compra a partir d'ells. Inversament, com més es diposita en el banc, més capacitat té aquest de concedir crèdits.

Tercera: La relació entre reserves i dipòsits que mantingui cada banc. Si entenem per reserves d'un banc la suma total del paper-moneda i peces de moneda dipositats en ell pels seus clients, més els dipòsits de dit banc en el Banc Central, veurem que correspon al que podríem anomenar la seva "massa de maniobra". La relació entre aquestes reserves i el total de dipòsits detentats pels seus clients (ja sigui mitjançant dipòsit previ d'efectiu, ja sigui per crèdit), és el que s'anomena coeficient de caixa, i ja hem indicat abans que era fonamental per tal d'assegurar en tot moment la convertibilitat d'aquests dipòsits. De manera, doncs, que la concessió de crèdits --que suposa obertura de nous comptes-- no pot posar en perill aquesta relació.

Com que el coeficient de caixa és fonamental per a garantir la liquiditat del banc, és a dir, la seva capacitat de convertir els dipòsits en efectiu, el Banc Central compta amb dos instruments principals per a garantir-la:

- La imposició d'una reserva obligatòria: el Banc Central pot obligar

els bancs a dipositar en ell una part dels seus dipòsits, immobilitzant-los.

- L'augment del tipus de redescòmpte: per aquest procediment s'obliga els bancs a augmentar també els seus tipus d'interès, i així es descoratgen les demandes de crèdit, especialment si és en forma de descompte.

De tot el que s'ha dit fins aquí, es desprèn que el Banc Central sembla jugar un paper fonamental de controlador en el procés d'invenió de diner escriptural-bancari, en primer lloc per la seva iniciativa com a inventor de paper-moneda, i en segon lloc pels instruments de política monetària de què disposa per tal de supervisar i controlar l'acció dels bancs privats.

Però aquesta visió de la realitat, que és correntment acceptada i defensada per la majoria dels experts, pot ser posada en dubte, i molt fonamentadament.

En tot el que es dirà a continuació, ens remetem a l'article de Francisco Vergara "Les faux-fuyants du monétarisme" (I).

El primer que hom pot objectar, és que el propi Banc Central és incapaç de controlar la seva emissió monetària. Ja hem dit que el Banc Central inventa diner sempre que emet bitllets en funció de crèdit. Ara bé, el Banc Central no pot refusar als bancs el redescòmpte de paper firmat per empreses solvents, sense posar en perill tota la piràmide del crèdit, i tampoc no té cap mitjà per a impedir l'elevació del valor nominal d'aquest paper, elevació que augmenta, evidentment, el valor de la massa monetària.

---

(I) F. VERGARA "Les faux-fuyants du monétarisme", Le Monde Diplomatique desembre 1983.

En segon lloc, l'instrument que hom ha considerat sempre com al millor mitjà per a limitar el crèdit bancari, com és l'elevació del tipus de redescompte practicat pel Banc Central, sembla que obté precisament resultats contraris als esperats, és a dir, un major increment de la massa monetària, degut al fet que els alts tipus d'interès atreuen encara més els capitals.

Finalment, cal notar que avui existeixen multitud d'altres formes de liquiditat, a part del paper-moneda i dels instruments escripturals-bancaris, que ja no poden ser controlades pel Banc Central. La confusió que aquesta situació origina és fàcilment observable per la simple consideració de la dificultat que existeix per a definir el què s'entén per mitjans de pagament. F.Vergara cita Lord Kaldor: "No hi ha línia de demarcació clara, en el si del conjunt de la liquiditat, entre el que és moneda i el que no ho és. Sigui quina sigui la definició que hom seleccioni per a la moneda, aquesta definició estarà envoltada per una miríada d'instruments, més o menys líquids, que poden servir-li de substituents" (I).

Al costat, doncs, dels instruments legals, teòricament controlats pel Banc Central, van apareixent nous instruments que el públic accepta i utilitza. I aquests instruments neixen no només dintre els bancs, sinó fins i tot en el si de les pròpies empreses.

Es fàcil deduir, de totes les consideracions anteriors, que no pot existir avui un control eficaç sobre la invenció de diner.

El resultat immediat d'aquesta situació és que cada banc, dintre dels condicionaments més o menys estrets que li imposa el Banc Central, actua segons les seves pròpies conveniències. I no existeix una articulació efectiva a nivell de societat geo-política que permeti de dibuixar

---

(I) Op. cit. pàg. 3.

estratègies globals per a tot el mercat. No és que les necessitats del mercat, els excessos o dèficits sectorials de liquiditat,..., siguin totalment ignorats: la prova n'és que la banca és encara, i més que mai, un bon negoci. Però aquestes necessitats són ateses empíricament, parcialment, i no en funció del bé comú, sinó gairebé sempre en favor dels sectors privilegiats de la societat.

Els Bancs Centrals no disposen d'instruments efectius per al control de la situació. I la teoria monetària tampoc no disposa de solucions conceptuals adequades, ja que ni tan sols no ha estat capaç, fins ara, de definir amb precisió i rigor el concepte de sistema monetari.

La dis-estratègia de mercat i d'invençió de diner que se'n segueix té la prova més palpable en l'actual crisi d'inflació-recessió, que tant preocupa a tothom, i per a la qual ningú no sap trobar una solució.

#### 4. La mundialització de les relacions utilitàries

A la situació de desordre monetari que acabem de descriure, cal afegir tots els problemes derivats de l'actual mundialització de les relacions utilitàries.

El comerç entre països diferents és un fet cada cop més generalitzat i de més abast, i cal recalcar tots els seus avantatges i tots els aspectes enormement positius que comporta. La divisió del treball a nivell mundial és un fet que cal potenciar, sempre que es faci segons el principi de l'equilibri real de balances, estratègia principal que cal seguir per a garantir la viabilitat del comerç exterior.

Ara bé, si el sistema monetari, en l'interior de cada societat geo-política, és una font d'error i confusionisme, cal pensar que a nivell de concert mundial la situació no resulta més confortadora. El que passa, simplement, és que en la confrontació de divises, els països més

forts "exporten" els seus problemes monetaris als més dèbils, de manera que la situació d'aquests encara s'agreuja més. Els problemes monetaris travessen fronteres, i en aquest joc sempre hi ha uns vencedors i uns vençuts.

La qüestió monetària fonamental que es posa en tota transacció de comerç exterior, és la de quins mitjans de pagament cal utilitzar: ja que cada societat geo-política té una moneda de validesa estrictament interior.

Aquesta qüestió era fàcilment resolta en el règim de moneda metàl·lica intrínseca, d'or o de plata, perquè tots els pagaments es feien en metall mundialment acceptat.

En règim de patró or --és a dir: de moneda metàl·lica extrínseca o paper-moneda convertible-- continua sense haver-hi, si més no en teoria, cap problema, ja que la convertibilitat de la divisa garanteix una paritat determinada en or, així com un equilibri dinàmic de balances. L'equilibri de balances es basa en diversos mecanismes: les transferències d'or dels països amb dèficit al països amb superàvit; el posterior moviment equilibrador del nivell general de preus; i tot això reforçat per la intervenció del Banc Central sobre el tipus oficial de redescompte.

Ara bé, amb la caiguda del patró or i, doncs, de la convertibilitat interna de les unitats monetàries de cada país, les relacions de comerç exterior esdevenen complexes i confuses. Entre 1930 i 1945, una sèrie de mesures proteccionistes, com ara aranzels, contingentació, suspensió de la convertibilitat externa i del mercat lliure de divises, etc., reduïren en gran mesura el comerç mundial. Durant la Segona Guerra Mundial, la contracció fou màxima.

Per tal de trobar un sistema viable per a la represa del comerç mundial, el juliol de 1944 es firmaren els acords de Bretton Woods, en

què els EEUU, de fet, imposaren allò que més els convenia.

Aquests acords contemplaven:

- el restabliment de la convertibilitat inter-divises;
- el compromís, per part de tots els firmants, de mantenir els tipus de canvi fixats dintre d'uns límits molt estrets;
- la constitució del dòlar i la lliura esterlina com a monedes de reserva, és a dir, mitjans de pagament internacionals, acceptats per tots els firmants com a pagament de les transaccions. Aquestes dues monedes conservaven, de cara únicament al comerç exterior, una convertibilitat en or, garantia de la seva fortalesa. Per aquest motiu, el sistema instaurat a Bretton Woods rebé el nom de gold exchange standard o patró de canvis or.

Tot i que, al cap d'un cert temps, aquest sistema assolí certament de redreçar i fer prosperar el comerç internacional en l'àrea occidental, el sistema comportava també els seus inconvenients, que no trigaren a fer-se palesos.

El principal inconvenient era la subordinació dels països considerats "febles" als considerats "forts". En efecte, quan una societat geopolítica qualsevol contreu un dèficit en la seva balança comercial, no més té dos recursos: acudir al crèdit, o bé acudir a la reserva de divises anteriorment acumulades. Ara bé, si el dèficit és contret per una societat geopolítica emissora de moneda de reserva, aquesta societat pot, simplement, finançar el seu dèficit mitjançant noves emissions monetàries.

Aquest fou, precisament, el cas dels Estats Units. Els EEUU s'han aprofitat de la seva posició monetària privilegiada tant com han pogut, reabsorbint enormes dèficits de la seva balança a través de l'emissió incontrolada de dòlars. A més a més, el dèficit dels EEUU no era fruit

d'un excés d'importacions, sinó de l'exportació de capitals, de manera que no corresponia a una entrada correlativa de mercaderies.

Aquesta manera de fer donà lloc a una tal inflació de dòlars a Europa (exportació d'inflació) que la convertibilitat del dòlar segons la raó oficial instaurada a Bretton Woods es posà en greu perill. La inconvertibilitat fou un fet des de 1967-68, encara que no fou declarada oficialment fins a l'agost de 1971, data en què el president Nixon denuncià unilateralment els acords de Bretton Woods.

Des de llavors, i malgrat els intents de reordenació que representaren els acords de Washington del desembre de 1971 --també denunciats unilateralment per Nixon el 1973--, el gold exchange standard ha estat definitivament enterrat, i en l'actualitat els canvis de divises són flotants, això és, no coneixen paritats fixes, sinó que es contracten en un mercat de divises, i no hi ha cap referència a una possible convertibilitat en or.

La flotació de divises no és, en ella mateixa, cap mal per al comerç exterior. La situació actual, doncs, no seria particularment greu si no fos per una constatació fonamental: fins que les monedes interiors de cada societat geopolítica no es racionalitzin, el comerç exterior no podrà ser tampoc racional, i com a conseqüència, no podrà assolir el necessari equilibri de balances, que ha de ser la seva estratègia fonamental.

Es impossible de realitzar un comerç exterior equilibrat mentre:

a) Les unitats monetàries dels més forts continuïn subjugant les dels més dèbils. Malgrat la crisi per què ha passat, el dòlar ha sabut anar trampejant la situació, i encara avui conserva una posició de preeminència i privilegi que li permet d'anar exportant tots els seus problemes monetaris interns.

b) Continui existint un mercat especulatiu de divises. Aquest punt és d'una importància cabdal. La possibilitat de canviar unes divises contra unes altres sense que aquest moviment respongui a un moviment paral·lel de mercaderies, encoratja en gran mesura la realització d'operacions purament especulatives. Quan aquestes es fan en gran escala (moviments erràtics de capitals), resulta que coadjuven a reforçar els desequilibris monetaris existents en el si de cada societat geopolítica. Posen llavors els Bancs Centrals entre l'espasa i la paret, obligant-los a accions extremes per tal de mantenir dintre de límits raonables la paritat de la seva divisa. Com sempre, els més perjudicats són els més dèbils, tant a nivell mundial com a nivell de cada societat interior.

#### 5. Les funcions del sistema monetari, avui

Ha arribat el moment de treure les conclusions finals de tota l'anàlisi dels sistemes monetaris que s'ha realitzat fins aquí.

Sobre la naturalesa del sistema monetari, les seves formes actuals ens mostren, més que mai, la seva fonamental abstracció. La confrontació històrica entre nominalisme i metal·lisme ha estat amplament guanyada pel primer, malgrat que els tòpics de sempre continuen conservant el seu lloc en la majoria de llibres i escrits sobre el tema. Però tots els autors crítics reconeixen avui que el sistema monetari és un mer instrument auxiliar sense cap necessitat d'assumir un valor intrínsec i concret. Només cal citar Schumpeter i Lord Kaldor.

Pel que fa a les funcions mercantils i socials del sistema monetari, és fàcil de concloure, després de tot el que s'ha dit en aquest capítol, que es tracta més aviat de disfuncions: les funcions ancestralment dutes a terme pels sistemes monetaris (vegeu el capítol 2) estan totalment deformades i desfigurades en l'actual.

1.- Disfunció mètrica: la unitat monetària és, per la seva naturalesa, una unitat de mesura; però com a tal, reuneix actualment una sèrie de defectes que la inhabiliten per a acomplir amb precisió i fiabilitat aquesta funció. En el proper capítol s'especificaran les característiques mínimes que ha d'acomplir un sistema mètric racional i eficient.

2.- Disfunció instrumental: els instruments monetaris actuals --paper-moneda i instruments escripturals-- funcionen com a intermediaris en l'intercanvi de mercaderies; però avui, aquesta funció està molt desdibuixada, perquè és compartida per multitud d'altres instruments sobre els quals ningú no exerceix cap mena de control.

3.- Disfunció documentària: aquesta funció, acomplerta només parcialment pels instruments escripturals, és totalment ignorada pel paper-moneda, que és anònim i despersonalitzat. De fet, podríem dir que el sistema monetari actual és un sistema anti-documentari. Aquesta realitat té conseqüències d'enorme importància, no només en el camp estrictament mercantil, sinó també en el camp social. Gràcies al seu anonimat, el sistema monetari actual permet que es cometin amb total impunitat actes de corrupció molt perjudicials per a la societat: robatori; evasió fiscal; evasió de capitals; caciquisme; compra de jutges, polítics, funcionaris; etc.

4.- Disfunció estratègica: a causa de les seves defectuositats mètriques i documentàries, el sistema monetari actual es troba incapacitat per a esdevenir l'instrument d'una estratègia mercant-monetària racional i eficaç: aquesta incapacitat es tradueix en la terrible crisi que es produeix, tant en els mercats interiors com en el comerç exterior.

L'única conclusió pràctica que hom pot treure de tot el que s'ha dit fins aquí, és que cal canviar el sistema monetari actual. Cal tornar

a un sistema monetari racional i informatiu, capaç de complir amb eficàcia les funcions que des del seu origen se li encomanaren. Dedicarem els propers capítols a la descripció d'un possible nou sistema monetari, més racionalment adaptat a les exigències del mercat modern, i especialment es donarà importància a la funció de documentació i informació sobre el mercat.

B. CAP A UN SISTEMA MONETARI RACIONAL

## Capítol 5. PREMISSES PER A UN SISTEMA MONETARI RACIONAL

### I. Objectius d'aquest capítol

En aquest capítol s'assentaran les bases mínimes indispensables a un sistema monetari racional, partint de la idea que aquest és un sistema mètric.

Aquests principis podran després aplicar-se a la ideació d'un nou instrument monetari, capaç de clarificar les relacions monetàries i d'aportar nou vigor al mercat.

### 2. Els sistemes mètrics-documentaris

Com ja s'ha vist en els capítols anteriors, la característica definitiva dels sistemes monetaris és la de constituir un sistema de mesura abstracte per a la medició del valor de canvi de les mercaderies en un mercat donat.

De manera que podrem parlar de sistema monetari racional sempre que ens trobem davant d'un autèntic sistema mètric, és a dir, d'un sistema que proporcioni imatges fidels, però abstractades, de la realitat.

Els elements mínims indispensables a un sistema mètric eficaç són els tres següents:

1.- Una unitat de mesura rigorosament definida, de naturalesa radicalment convencional-abstracta.

2.- Un procediment de mesura que permeti, en la pràctica, l'acte de la medició: això és, que permeti d'assignar a cada concret fenòmen elemental observat un nombre determinat i precís d'unitats monetàries.

3.- Un document de mesura que deixi constància documentària de ca-

da acte elemental de medició efectuat, per tal que tota persona competent pugui repetir aquest acte, i comprovar-ne l'exactitud, i també per tal que es pugui procedir a una posterior estadística i analítica del conjunt total de medicions efectuades.

En el cas del sistema monetari, cal també que es reuneixin els tres elements. A continuació, els examinarem un per un, en relació sempre als sistemes monetaris.

### 3. Les unitats de mesura

Les unitats de mesura que hom inventa per a quantificar una dimensió qualsevol d'un fenomen qualsevol, són conceptes totalment abstractes, i llur invenció és totalment arbitrària. L'única condició que hom ha de complir, és que la definició de la unitat sigui molt precisa i rigorosa.

La unitat de longitud, per exemple, és el metre. Antigament, era definit com "la distància de la deu milionèsima part del quadrant del meridià terrestre". Actualment, però, avançant sempre cap a una major precisió i abstracció de les unitats, hom tendeix a definir el metre com "la longitud del trajecte recorregut en el buit per les ondes electromagnètiques planes durant  $1/299.792.458$  segons".

En ciència de mercat, la dimensió o pervalència que interessa principalment de mesurar és el valor de canvi de les mercaderies concretes; la unitat per a la mesura d'aquesta pervalència és la unitat monetària, que rep diferents noms en cada Estat, ja que cada un defineix la seva pròpia --com antigament cada país també definia les seves pròpies unitats de longitud, pes, volum,...--.

Però les unitats monetàries són una classe d'unitats de mesura molt especial, perquè no romanen estables. Efectivament, el valor de canvi de les mercaderies concretes no és sempre el mateix, no és idèntic en dife-

rents situacions de temps i d'espai. La distància entre Barcelona i Madrid és sempre la mateixa; però el preu d'un litre de vi no és el mateix a Madrid que a Barcelona, o avui que fa deu anys, sinó que varia, en el temps i en l'espai, en funció d'una sèrie molt complexa de causes, que no és ara el moment d'analitzar.

Com que la realitat que vol mesurar és variable, la unitat monetària és també variable: no hi ha cap constant exterior invariable en relació a la qual definir el valor de la unitat monetària. De manera que la definició de les unitats monetàries no és fixa, sinó que varia correlativament a les variacions en el valor de canvi de les mercaderies concretes que mesura.

Per això mateix, l'unitat monetària no pot definir-se en relació a una única mercaderia privilegiada, sinó que, en un espai geo-polític donat, ha de definir-se en relació al conjunt de totes les mercaderies que hi circulen en cada període de temps considerat.

#### 4. Els procediments de mesura

Un cop definida amb rigor i precisió una unitat de mesura qualsevol, cal inventar la manera de poder realitzar, en la pràctica, les medicions de fenòmens concrets que interessin a qualsevol persona.

Realitzar una medició no és altra cosa que comptar el nombre d'unitats abstractes que per convenció hom assigna a un fenomen concret qualsevol, d'acord amb la definició donada.

En el cas de les unitats de longitud, tothom coneix els "metres", els "regles", i tants altres instruments i tècniques de medició, que constitueixen els procediments de mesura.

En el cas de les unitats monetàries, l'únic procediment imaginable per a realitzar la medició del valor de canvi d'una mercaderia concreta,

és precisament el mateix canvi, el lliure contracte canviari-monetari realitzat entre dos agents del mercat. És la llibertat del joc del mercat que genera preus i salaris assignats a cada mercaderia concreta, en el mateix moment en què es realitza un acte de compra-venda.

Preus i salaris són entitats mixtes, concretes-abstractes, que resulten de cada acte de medició, de cada inter-comparació entre la mercaderia concreta a mesurar i la unitat abstracta mesuradora, en el mercat.

I, paradoxalment, és del conjunt de preus i salaris fitxats en un espai-temps donat que hom pot, per una operació inversa a la d'aquesta fixació, definir el valor de la unitat monetària --anomenat diner-- en aquest espai-temps. Ja que el valor de la unitat monetària no pot definir-se sinó com la seva capacitat de compra mitjana en cada espai-temps donat.

## 5. Els documents de mesura

La darrera condició indispensable a tot sistema mètric eficaç i científic, és que tot acte de mesura realitzat estigui ben documentat i personalitzat, tant de cara a poder verificar la seva validesa, com de cara a poder utilitzar els resultats elementals en l'obtenció d'analítiques i estadístiques del conjunt global o subconjunt sectorial observats.

Així, cada acte de mesura del valor de canvi de les mercaderies concretes --és a dir: cada intercanvi mercantil elemental-- cal que estigui també plenament documentat.

Com ja s'ha vist en el capítol 2, en un sistema monetari racional, aquesta documentació es realitza automàticament a través dels instruments-documents monetaris. Aquests són instruments en tant que serveixen per a facilitar els intercanvis; però també són documents perquè recullen i conserven l'acte mercantil efectuat a través d'ells.

Les condicions mínimes que hom pot exigir a una documentació seriosa són dues: primer, que cada acte de mesura lliuri el seu propi document; segon, que aquest document sigui exhaustiu, això és, que consignï totes les circumstàncies significatives que concorren en l'acte de mesura realitzat.

I és sobretot per aquesta banda que falla el sistema monetari actual: perquè està mancat de documentació adequada.

En els sistemes monetaris vigents, els instruments-documents estan constituïts, com ja sabem, per peces de moneda, paper-moneda i instruments escripturals. Però tots aquests instruments, són de naturalesa essencialment anti-documentària. Més que documentar, es pot dir que amaguen la realitat, degut a les característiques que s'enumeren a continuació.

1.- Mobilitat: no documenten una única transacció mercantil elemental, sinó que serveixen en multitud d'intercanvis, circulen en el mercat per un temps indefinit, acomplint el seu paper instrumental en una quantitat desconeguda d'intercanvis elementals. Degut a aquesta mobilitat permanent, és impossible de fixar amb precisió cada un dels actes elementals d'intercanvi efectuats.

2.- Uniformitat: els instruments monetaris actuals, i especialment el paper-moneda, en el qual es basen tots els altres, són idèntics entre ells. El paper-moneda només varia quant al nombre d'unitats monetàries que representa: però no forneix cap indicació respecte dels detalls particulars de cada intercanvi elemental en què intervenen. No ens diu què s'ha intercanviat, ni com, ni quan,... Aquesta uniformitat impedeix qual sevol intent d'anàlisi precisa de la complexa i fluïda realitat mercantil.

3.- Anonimat: finalment, els instruments monetaris actuals són

anònims, és a dir, no informen sobre quins són els agents d'un intercanvi mercantil o d'un acte monetari qualsevol. No permeten doncs d'assignar responsabilitats als agents monetaris, i especialment si es tracta de paper-moneda. Des d'aquest punt de vista, el paper-moneda és, no només anti-estadístic i anti-analític, sinó també i sobretot anti-social, perquè permet de realitzar tot tipus d'activitats monetàries sense que en quedi cap rastre personalitzador i responsabilitzador davant la Justícia.

Si bé únicament al paper-moneda i a les peces de moneda poden aplicar-se amb propietat les tres característiques anteriors, cal no oblidar que els instruments bancaris-escripturals són també essencialment anti-documentaris, malgrat que pugui semblar el contrari a primera vista.

Efectivament, una signatura en un xec, un nom, un número de compte corrent,... són elements, avui dia, personalitzadors. Però la documentació que proporcionen és molt parcial, per diversos motius:

- a) En primer lloc, molts xecs són "al portador", i doncs, només personalitzen un dels dos agents del canvi monetari efectuat.
- b) En segon lloc, la informació que proporcionen sol ésser considerada com a "secret bancari" o, si més no, és reservada a grups i sectors privilegiats: mai no és feta pública.
- c) Finalment, i donada la naturalesa subsidiària dels instruments bancaris-escripturals, aquests són sempre convertibles, a simple petició del propietari del compte corrent, en bitllets de banc completament anònims, quedant així tallat el rastre documentari-personalitzador.

Així doncs, els instruments escripturals-bancaris són potencialment documentaris; però no podran ser-ho plenament mentre coexisteixin i siguin subsidiaris d'un sistema d'instruments monetaris anònims i anti-do-

cumentaris. El sistema monetari, considerat en el seu conjunt, no serà un sistema documentari i informatiu fins que un instrument personalitzador, tancat en una única transacció elemental, i exhaustivament documentador, no esdevingui l'únic instrument monetari legal i real.

## 6. Conclusions

Una de les condicions mínimes indispensables a qualsevol sistema mètric, la de disposar de documents de mesura elementalitzats, exhaustius i personalitzadors, no és acomplerta pel sistema monetari actual.

En conseqüència, aquest no pot constituir un bon sistema mètric. Ens cal, doncs, reinventar un instrument monetari capaç de constituir la garantia eficaç d'una medició exacta i plenament documentada del valor de canvi de totes i cadascuna de les mercaderies intercanviades en un mercat donat.

Aquest nou instrument no es diferenciarà gaire dels actuals instruments escripturals-bancaris; però durà a la plenitud els trets que en aquests només són potencials, i n'eliminarà totes les imperfeccions mètriques-documentàries.

## Capítol 6. LA FACTURA-XEC PRO-TELEMATICA

### I. Objectius d'aquest capítol

En acord amb les condicions que hem enunciat en el capítol anterior, es tractarà ara de definir un nou possible instrument monetari, que anomenarem factura-xec. En la factura-xec es basa la construcció d'un sistema monetari racional i informatiu, sense el qual és impossible el desenvolupament d'un mercat clar i pròsper.

### 2. Què és la factura-xec

La factura-xec no és sinó l'actualització d'allò que, en el capítol 2, hem denominat instrument-document monetari. Es tracta, simplement, d'un document intra-comptable, que cada agent de mercat ben personalitzat i responsabilitzat pot emetre, segons llei, i amb l'única limitació del seu saldo en compte corrent, per tal de reglar un acte d'intercanvi mercantil elemental.

L'anomenem factura-xec perquè, efectivament, reuneix alhora les característiques d'una factura i d'un xec.

Quant a factura, fa constar la plaça i la data de la transacció, especifica la quantitat i qualitat de la mercaderia concreta que és objecte de la transacció, el seu preu unitari i la quantitat total a pagar. Especifica també el nom de l'establiment del venedor.

Quant a xec, aquest mateix document fa constar la identitat del client, el nom del seu establiment comptable (I) i el número del seu compte corrent, així com l'establiment comptable i número de compte corrent del proveïdor. En tant que document intra-comptable, es constitueix (I) Bancs de Negocis o Caixes d'Estalvis.

eix en ordre de pagament del client al proveïdor, pagament que es realitza per simple passació d'escriptures entre els respectius comptes corrents, per mediació dels establiments comptables indicats.

El funcionament d'aquesta factura-xec és ben senzill.

Cada acte d'intercanvi mercantil comporta dos agents, que s'anomenen, respectivament, client i proveïdor. Tot client és emissor de la factura-xec, i el proveïdor n'és el beneficiari. Un cop la factura-xec és omplerta amb totes les dades indicades més amunt, el client-deutor-tirador la signarà. La passació d'escriptures que constitueix el pagament, és automàticament realitzada per l'establiment comptable a la simple presentació, per part del proveïdor, de la factura-xec degudament omplerta i signada pel client.

Aquesta factura-xec no pot ser mai endossada a un tercer: el proveïdor n'és l'únic beneficiari legal. Un cop realitzada la passació d'escriptures, és neutralitzada, microfilmada i arxivada a fins estadístics i justicials, i aquí s'acaba la seva "vida".

La factura-xec també pot comportar un termini de pagament segons llei; en tots els casos, l'interès anirà a carrec del client-deutor-tirador que necessita ajornar el pagament: aquest és el procediment més equitatiu i més eficaç des del punt de vista del mercat.

Seria també molt senzill de crear una Caixa Interbancària que garantís el pagament al beneficiari de tots factura-xec emesa sense fons: aquesta Caixa Interbancària seria l'únic actor en justícia contra el tirador defallent. Només així pot arribar a inspirar confiança un tal sistema.

Un altre dels avantatges que permet la factura-xec, és una recaptació fiscal automàtica.

### 3. Actualització telemàtica de la factura-xec

L'instrument monetari que acaben de descriure només pot esdevenir funcional, pràctic, àgil i còmode, si aprofita les possibilitats de la tecnologia de la transmissió i tractament a distància de la informació: això és, de la telemàtica.

L'aplicació de la telemàtica al sistema monetari no és cap novetat: ja tothom ha sentit parlar de diner electrònic, transferència electrònica de fons, o terminals de punt de venda.

Des de l'any 1970 començaren a instal·lar-se a Europa, Estats Units, Canadà i Japó els terminals de punt de venda. Com el seu nom indica, es tracta de terminals d'ordinadors situats en el mateix lloc de la venda. Per a pagar, el client entrega una petita tarja magnètica; el terminal, connectat amb els ordinadors dels bancs, verifica automàticament si el compte del client disposa de suficient poder de compra per a realitzar el pagament. Si és així, el compte del client és immediatament debitat pel valor de la compra, a benefici del compte del comerciant.

Més recentment han sorgit les targes de memòria: es tracta de tarques que duen un microprocessador integrat, en la memòria del qual el Banc pot carregar una quantitat determinada de poder de compra. A l'hora de pagar, el comerciant posseïdor d'un aparell adequat per a llegir la targeta comprova que aquesta contingui suficient poder de compra i, si és així, acredita aquesta quantitat, amb indicació del compte del client, en profit del comerciant. El diner s'inscriu en una cassette o en una altra memòria auxiliar; quan la cassette és plena, el comerciant la porta al Banc, on se li abona en el seu compte. Quan en la tarja no queda poder de compra, el seu posseïdor la duu al Banc per a recarregar-la.

Aquestes i molt altres iniciatives de transferència electrònica de

poder de compra, estan en marxa en els països més avançats, i no trigaran a imposar-se a tot arreu.

Però és molt important d'adonar-se que aquestes noves realitats no s'engloben en el context d'una reflexió teòrica completa sobre el sistema monetari i la seva funció social. Es precisament per a omplir aquest buit teòric que proposem tota la reflexió continguda en aquest assaig, i que oferim com a alternativa la factura-xec pro-telemàtica.

Factura-xec pro-telemàtica vol dir, senzillament, que tota factura-xec emesa ho serà a través d'un sistema telemàtic centralitzat a nivell de societat geo-política. Això donaria lloc a l'aparició d'un sistema monetari completament telemàtic, la qual cosa és avui, des del punt de vista tecnològic, perfectament plausible.

Un tal sistema monetari hauria de comprendre els següents elements mínims, interconnectats entre ells:

A -- Centres facturadors privats: tots i cadascun dels establiments de venda mercantil --empreses; comerços al major; comerços i indústries al detall--, per petits que siguin, constitueixen un centre facturador. Han d'estar, doncs, proveïts de mini-ordinadors facturadors i impressors de factures-xec, una per a cada acte elemental de venda-compra efectuat. Per tal que la factura esdevingui xec, cal que sigui signada pel client o bé, senzillament, acceptada a través de la seva targeta de pagament electrònic.

B - Centres comptables privats: són els establiments comptables, és a dir, els Bancs de Negocis i les Caixes d'Estalvis. Aquests s'encarreguen de donar compliment a l'ordre de pagament que és la factura-xec: és a dir, realitzen la passació d'escriptures entre els dos comptes corrents, el del client i el del proveïdor. Si els centres facturadors estan telemàticament connectats amb els centres comptables, aquesta passació d'es-

criptures pot realitzar-se a l'instant mateix de la transacció. Els establiments comptables, a més a més, poden encarregar-se de micro-filmar i arxivar les factures-xec per ells gestionades, i de realitzar tots els estudis d'anàlisi i estadística que la comunitat els encarregui. Les innombrables qüestions de tipus pràctic i/o polític que pot suscitar aquest punt les deixem per al capítol següent. Diguem, no obstant, que caldrà estudiar els mecanismes oportuns per a garantir, tant la inviolabilitat de la xarxa monetària telemàtica pel que fa a possibles manipulacions, com la seva impenetrabilitat pel que fa a les dades de tipus personal, les quals hauran de ser custodiades per una Justícia eficaç i independent de l'Estat. Així doncs, les analítiques-estadístiques elaborades a partir de la xarxa monetària telemàtica hauran d'efectuar-se sempre amb total omisió de les referències personalitzadores, i seran considerades d'interès públic.

C - Centre telemàtic geo-polític: a aquest centre arribaran les dades analítiques estadístiques d'interès públic elaborades pels diferents establiments comptables; allà seran integrades, i es realitzaran les analítiques-estadístiques centralitzades-globals de tota la societat geo-política.

#### 4. Característiques mètriques-documentàries de la factura-xec

Podem recapitular tot el que s'ha dit fins aquí enumerant les característiques mètriques-documentàries de la factura-xec.

1.- La factura-xec és estàtica: s'emet per a instrumentar i documentar un únic acte mercantil elemental: és tancada en aquest únic acte, i doncs, ja no pot servir mai més. Ha de ser neutralitzada i arxivada a fins únicament analítics-estadístics o justicials.

2.- La factura-xec és diversificada: no és uniforme, com els bitllets

de banc, sinó que s'emet expressament per a cada transacció, en funció de les seves característiques específiques. Però, a més a més d'aquesta individualització màxima de les factures-xec, caldrà preveure legalment uns subtipus bàsics de factures-xec, segons la classe de transacció de què es tracti (comerç exterior o interior, comerç inter-empresarial o de consum,...) per tal de facilitar la tasca de la posterior anàlisi i estadística.

3.- La factura-xec és personalitzada: fa constar els dos agents de la transacció que mediatitza: el client-deutor-emissor i el proveïdor-beneficiari.

Gràcies a aquestes característiques, la factura-xec pro-telemàtica pot esdevenir l'instrument-document monetari capaç de convertir el sistema monetari en un autèntic sistema de mesura i informació quantitativa sobre els fets mercantils.

Però això, amb la condició indispensable que esdevingui l'únic instrument monetari legal i real, és a dir, que el paper-moneda anònim desaparegui completament. La factura-xec pro-telemàtica que hem descrit no difereix gaire dels diferents models de pagament electrònic avui ja corrents. El que cal, doncs, és que el pagament electrònic i perfectament documentat esdevingui l'única forma acceptable de transacció monetària, que desaparegui la possibilitat de convertir la circulació monetària documentada en circulació anònima i impersonal.

## 5. El mercat telemàtic :

La realitat resultant de la radical supressió dels instruments monetaris actuals, i la seva substitució per una xarxa monetària telemàtica com la que aquí s'ha esbossat, podria anomenar-se mercat telemàtic.

En un mercat telemàtic, cada transacció elemental està plenament

documentada: hi ha per tant una total nitidesa de mercat, una transparència i una informació completes. Sempre que aquest potencial informatiu sigui posat a disposició de tota la població, i no reservat a un sector privilegiat, s'obre la possibilitat enorme d'unes majors i millors riquesa, llibertat i capacitat d'actuació intel·ligent i eficient.

Hom podria objectar que el cost econòmic d'un tal mercat telemàtic seria excessiu; però aquesta objecció pot ser rebatuda si considerem els enormes beneficis socials que se'n podrien derivar:

- disponibilitat d'una informació precisa i exhaustiva sobre el mercat;
- en conseqüència, un millor coneixement científic del mercat;
- i una pràctica de conducció estratègica del mercat molt més racional i eficaç.

Aquests beneficis s'estenen a tot el cos social, i no a una minoria privilegiada. Es fàcil la comparació amb d'altres despeses d'abast geopolític, tan importants i tan poc beneficioses com puguin ser l'armament.

Per altra banda, amb la factura-xec pro-telemàtica i el mercat telemàtic s'assoleix una desmaterialització monetària que mostra ben clarament la naturalesa essencial de qualsevol sistema monetari: l'abstracció i instrumentalitat, desprovistes de qualsevol necessitat de valor intrínsec de l'instrument que acompleteix aquesta funció.

En el sistema monetari que es proposa, el poder de compra de cada persona estarà constituït, simplement, per una xifra en el seu compte corrent. Aquest poder de compra es podrà mobilitzar, única i exclusivament, per l'emissió d'una factura-xec: la passació d'escriptures conseqüent és automàtica, a través de l'ordinador.

De fet, les possibilitats de la tecnologia telemàtica permeten,

fins i tot, de prescindir de la materialitat de la factura-xec: ja que una simple memòria magnètica seria suficient per a dur, personalitzada<sub>ment</sub>, el registre de totes les operacions monetàries efectuades per ca<sub>da</sub> un i tots els agents del mercat.

## Capítol 7. CONDICIONS POLÍTIQUES MÍNIMES PER A LA IMPLANTACIÓ DE LA FACTURA-XEC

### 1. Objectius d'aquest capítol

En aquest capítol s'intentarà de plantejar les condicions pràctiques mínimes que han de concórrer per tal que la implantació de la factura-xec pro-telemàtica sigui no només tècnicament viable - cosa que ja està completament aconseguida - sinó també i sobretot políticament viable, en el doble sentit següent:

a) Que la seva realització pràctica i adaptació a la realitat social sigui plenament satisfactòria, sense provocar conflictes, tensions o problemes del tipus que sigui;

b) Que redundi en un servei real a tota la societat geo-política, en un progrés del mercat i de la societat, i no en el privilegi, exclusivisme o tirania telemàtica d'uns pocs sobre tota la població.

### 2. La disjuntiva actual

La proposta d'un instrument monetari transparent i informatiu com el que hem descrit en el capítol anterior acostuma a despertar immediatament reticències molt grans referents a una qüestió fonamental: no serà la factura-xec l'instrument sofisticat d'un nou totalitarisme a l'estil de "1984", d'un poder i una opressió mai no vistos per part d'un Estat que ara ho podrà saber gairebé tot sobre els seus ciutadans? On quedaran la llibertat i la intimitat personals, fins avui fonamentades sobre l'anonimat, i molt especialment sobre l'anonimat monetari?

Abans de contestar adequadament aquesta objecció, cal paraesment en un fet evident. La revolució telemàtica és avui, ja, un fet imparable i irreversible, que afectarà cada cop més tots els camps de l'activitat humana, però sempre en una dimensió purament instrumental-auxiliar.

Per altra banda, cal també considerar que la telemàtica, com tota tecnologia, és susceptible d'utilitzacions molt diverses, en funció dels ideals i dels interessos inspiradors de cada acció concreta.

Per aquests dos motius, la telemàtica, com a instrument auxiliar potentíssim en el camp de la transmissió i tractament de la informació, implica necessàriament, o bé una gran esperança per a tots els pobles de la terra, a condició que s'entengui i s'apliqui com un instrument accessible a tothom, dedicat al servei de la llibertat i de la informació de totes les persones; o bé una gran amenaça de més despotisme i poder sobre les persones, si és que resulta monopolitzada pels poderosos de torn, al servei exclusiu dels seus interessos.

La disjuntiva que s'acaba de plantejar és també clara en el cas de la factura-xec pro-telemàtica.

Agradi o no, el cert és que el mercat telemàtic serà un fet d'aquí a molts pocs anys: en tots els països tecnològicament avançats estan en marxa diverses experiències de "diner electrònic" que no trigaran a estendre's amplament.

Ara bé, aquestes diferents iniciatives no s'engloben encara en el context d'una reflexió teòrica sobre el sistema monetari i la seva articulació en la societat. D'aquesta manera, la monètica - és a dir, el sistema monetari telemàtic - ens pot conduir molt més aviat al despotisme absolut profetitzat per Orwell i Huxley, que no pas a un món de llibertats concretes com el que desitgem.

Cal, doncs, acceptar el repte posat per la revolució telemàtica i, en lloc d'optar per solucions regressives - que en realitat són impracticables donada la irreversibilitat del fenomen - esforçar-se per trobar els mecanismes concrets que han de protegir les llibertats concretes de tots els ciutadans.

En aquest capítol es proposaran dos d'aquests mecanismes. Cal advertir, però, que seran tractats des d'un punt de vista principalment pràctic, de mesures tècniques a prendre; mentre que les motivacions de fons i possibles repercussions socials de dits mecanismes seran tractades amb detall en un proper volum.

### 3. Una Justícia independent, protectora de l'arxiu monetari

El control de la població està inscrit en el mateix desenvolupament tecnològico-social de la telemàtica monetària, que s'està imposant tant si ens agrada com si no.

El problema a resoldre no rau, doncs, en el control, sinó en l'ús que se'n farà, i en l'autoritat legítima o el poder il·legítim que determinarà aquest ús.

Entre les diferents entitats socials i polítiques que podrien assumir aquesta funció, s'opta aquí decididament per l'autoritat judicial, la qual, esdevinguda realment independent de l'Estat, podria encarregar-se amb objectivitat de la protecció de l'arxiu monetari total de la societat geo-política.

La Justícia no té comandament directe sobre el present de les persones, sinó que es limita exclusivament a sancionar el seu passat documentat. I, si és realment independent de l'Estat, de l'Executiu i del Legislatiu, no pot sortir-se del quadre tècnic rígid de la llei, a la qual està totalment subordinada, i a ningú més.

Per aquests motius, la Justícia pot constituir-se en l'autoritat més indicada per a vetllar amb eficàcia:

1. Pel respecte del secret privat i de la intimitat personal, als quals té dret tota persona. El secret privat només s'ha de poder

fer públic en dos casos molt ben determinats:

- a) quan consti l'autorització escrita de l'interessat al peu del document que es fa públic;
- b) quan hi hagi sentència ferma d'un Tribunal.

2. Pel respecte del secret professional, al qual estan obligades i tenen dret totes les persones, sigui quina sigui llur professió.

La Justícia, doncs, ha de ser l'única institució que tingui accés directe a la totalitat de les dades fornides per la xarxa monetària telemàtica. El dret d'accés de l'Estat i dels particulars estarà constitucionalment limitat a les dades de tipus analítico-estadístic, és a dir, sense menció de noms ni d'identificació de personalitats.

També és convenient que, a la llarga, tots els equips que formen la xarxa monetària telemàtica - tant els equipaments materials com els equips humans - depenguin de la Justícia.

El fet que la Justícia sigui l'únic custodi de la informació monetària-telemàtica, i l'única autoritat que tingui accés en plenitud a la xarxa, no significa que aquest dret d'accés s'hagi d'exercir indiscriminadament. La llei haurà de preveure que la Justícia només podrà usar la informació que custodia en allò que faci referència a un cas d'instrucció concret. Quan un jutge d'instrucció tingui motius fonamentats de consulta dels documents monetaris relacionats amb el cas que estigui instruint, aquell jutge, i només ell, podrà examinar els documents relacionats, i només aquests podran ésser fets públics davant el Tribunal corresponent.

Es evident, però, que a molts semblarà il·lusòria la possibilitat d'una Justícia neutral, objectiva, desinteressada. Els casos de corrupció entre els membres de l'autoritat judicial no són desconeguts.

Per aquest motiu, cal també prendre les mesures tècniques concretes que garanteixin la real independència de la Justícia respecte de l'Estat

i de qualsevol altra mena de poder. Només aquesta independència pot retornar la confiança en la Justícia com a protectora eficaç de tots els membres de la societat geopolítica.

Independència econòmica: per tal d'assolir-la, cal constitucio-  
nalitzar uns pressupostos justicials totalment independents dels de  
l'Estat, fixats en un % determinat del pressupost total, que aniria a  
parar automàticament a la Justícia, sense cap mena de discussió.

Independència institucional: l'òrgan justicial ha de ser, quant a  
institució, totalment independent de l'Estat. Això suposa, principalment,  
la desaparició completa del Ministeri de Justícia. Cada Col.legi de Justícia  
al seu nivell local i tècnic, i la Confederació de Col.legis a nivell de  
conjunt, han de ser els únics amb capacitat real de decisió, dintre el  
marc de la legislació establerta.

Independència organitzativa: fonamentada en les dues independències  
anteriors, la Justícia pot esdevenir realment auto-gestionada, amb plena  
llibertat d'organització i decisió en tots els àmbits i aspectes de  
la seva tasca específica: gestió, nomenaments, promoció, estudis, deon-  
tologia, elecció d'òrgans superiors, etc, etc.

Quan "el Govern paga, nomena i vigila" (1), no pot existir una  
veritable independència, ni en el terreny personal, ni en el de les  
institucions.

#### 4. Socialització de la informació analítico-estadística

Una segona mesura política, imprescindible per a assegurar l'ús  
democràtic de la factura-xec pro-telemàtica, és la socialització de la  
xarxa monetària telemàtica i de tota la informació analítico-estadística  
obtinguda a través d'ella. Aquesta mesura és l'única garantia eficaç de  
poder assegurar que tota aquesta informació, tan important, sobre les

---

(1) Víctor Alba, "Un ministeri que sobra", AVUI, 15-VI-1984

dimensions monetàries del mercat i de la societat, no sigui monopolitzada per grups de poder, fàctics o oficials, en llur propi benefici i en contra de la població.

La informació és avui l'element decisiu a l'hora d'actuar amb eficàcia i intel·ligència.

Els banquers, per exemple, han exercit des de molt antic la seva professió, gràcies al fet que posseeixen una bona informació sobre les necessitats del mercat en cada moment, i aquesta informació els permet d'oferir bons negocis als seus clients. Gràcies al bon negoci del client, el banquer fa un negoci boníssim, ja que ell no ha posat sinó la seva intel·ligència, el seu "nas" i la seva informació, mentre que el client hi ha posat el seu diner - ja sigui propi o prestat pel banc -, el seu esperit d'empresa, el seu treball i el dels seus col·laboradors.

Però també es diu que "saber és poder": i és que qui té la informació pot mirar d'obtenir el seu benefici aprofitant-se dels que no la tenen. Gairebé sempre que una informació qualsevol és mantinguda secreta, esotèrica, oculta, reservada a una minoria, aquest saber degenera en poder sobre i contra les persones.

Els sistemes actuals de poder a través de la informació són molt sofisticats, perquè poden servir-se de les tecnologies de la informació. En molts Estats tecnològicament capdavaners s'estan posant a punt sistemes telemàtics d'identificació i control policíac de la població. La informació monetària és monopolitzada pels bancs, si bé cadascun només sap allò que fa referència als seus propis clients. El pagament electrònic s'anirà estenent cada cop més, i doncs, també la informació dels bancs sobre les activitats monetàries dels seus clients serà cada vegada més completa.

Davant d'aquesta situació, cal plantejar amb claredat les diferents possibilitats d'acció:

- o bé deixem que les coses segueixin tal com són, uns pocs acumulant informació i la majoria desinformada;
- o bé renunciem a la monètica: però això és impossible, donada la irreversibilitat del fenomen, i a més a més significaria renunciar a un progrés evident;
- o bé radicalitzem la situació, donant-li una configuració totalment nova: un sistema monetari plenament informatiu, però que posi a disposició de tot el cos social la informació així obtinguda.

Sembla que aquesta darrera és la més intel·ligent de les tres alternatives.

La informació proporcionada per la xarxa monetària telemàtica ha de ser custodiada, en tot allò que siguin referències personals, per una Justícia independent de l'Estat i de qualsevol altre poder de fet o de dret.

Però la integració centralitzada de les factures-xec, un cop buides de referències personals, dona lloc a una analítica-estadística sectorial i global de tota la societat geo-política, que pot ser fàcilment socialitzada: és a dir, posada a disposició de tota la població, en totes les seves classes socials i nivells de cultura.

Aquesta socialització de tota la xarxa monetària telemàtica i de tota la informació per ella proporcionada, implica, en el projecte que aquí es presenta:

a) La lliure propietat i iniciativa privada en la producció de l'equipament tècnic, tant pel que respecta a màquines com pel que respecta a programes.

b) La compra de tot l'equipament necessari per a la instal·lació de la xarxa i el seu manteniment, així com el pagament dels salaris de

tots els membres dels equips de tècnics informàtics, íntegrament a càrrec del Tresor de la societat geo-política.

c) I el lliure accés gratuít, per a qualsevol membre de la comunitat - individual i col·lectiu - a qualsevol informació analítica o estadística, sectorial o global, produïda per la xarxa monetària telemàtica, sempre buida de referències personals.

D'aquesta manera, la xarxa monetària telemàtica pot esdevenir un autèntic patrimoni comunitari, posat a l'entera, lliure, gratuïta disposició:

1. De tota la població, en general: ciutadans del carrer i ciutadanes lliures, que se sentin desitjosos d'estar contínuament informats sobre l'evolució de les magnituds macro-utilitàries de llur societat geo-política, inter-ètnia, ètnia, comarca, municipi, barri, etc.

2. De tots els agents utilitaris, tant els productors com els consumidors, però molt especialment els primers, que podran així actuar en el mercat amb major coneixement de causa i, per tant, amb major eficàcia.

3. De tots els investigadors del mercat, que comptaran amb una informació mètrica de gran qualitat, indispensable per a poder contrastar experimentalment els seus models, fins ara exclusivament teòrics.

4. I de l'Estat, el qual, com a gerent de la societat geo-política, comptarà així amb un instrument privilegiat per a dirigir i contrastar la seva acció legislativa i executiva.

La democratització i popularització de tota aquesta informació és també molt fàcil d'organitzar, a través de sistemes diversos: pantalles telemàtiques en edificis públics, cabines especials de consulta, o fins i tot la pantalla del televisor de casa. Les pantalles poden servir la informació en forma de gràfics, d'imatges sintètiques que juguin amb formes, colors... de tal manera que en resulti una vulgarització asse-

quible a qualsevol nivell de cultura popular i a qualsevol televident que utilitzi la pantalla del seu televisor.

##### 5. Suggeriments legislatius sobre la transició monetària

La proposició teòrica d'un canvi de sistema monetari ha d'acompanyar-se, si vol ser viable, d'un estudi complet i objectiu sobre la forma de dur a terme aquest canvi.

No és ara el moment de realitzar aquest estudi, però sí que donarem aquí alguns suggeriments sobre la forma en què podria donar-se el pas des del règim monetari actual a un règim en què la factura-xec pro-telemàtica fos l'únic instrument monetari legal.

La primera acció de qualsevol Estat que vulgui adoptar la factura-xec com a únic instrument monetari legal ha de ser la supressió radical de tots els instruments monetaris vigents.

Caldrà donar, per llei, un termini per a la seva conversió en unitats monetàries en un compte corrent ben personalitzat.

Immediatament caldrà obligar per llei a la utilització exclussiva de la factura-xec pro-telemàtica en tota transacció de mercat. Cap mercaderia no podrà canviar de mans sense la corresponent factura-xec; i, inversament, cap factura-xec no podrà ser emesa sense la corresponent transacció de mercaderia: aquesta és la regla fonamental de tota la nova legislació monetària. Les conseqüències pràctiques d'aquesta regla són múltiples i importants. Per posar alguns exemples: cap mercaderia que no sigui legal, que no figuri en l'aranzel de mercaderies, no podrà ser comprada ni venuda a través de factura-xec, ja que aquesta comporta obligatòriament el número aranzelari de la mercaderia intercanviada; els regals d'objectes valuosos, o de diners, seran materialment impossibles, ja que la factura-xec identifica el propietari real i legal de cadascun dels

objectes comprats (1).

Ara bé, probablement aquesta ruptura no podrà ser realitzada en un instant, ja sigui per manca de parc informàtic suficient, ja sigui per desconeixement dels mecanismes per part dels usuaris. De manera que la llei haurà de preveure un sistema de transformació progressiva, atenent a les possibilitats de cada sector de població considerat.

Cal preveure, fonamentalment, dos casos:

A) Les empreses. Respecte de les empreses no es podrà fer, des del principi, cap excepció, ja que elles estan tècnicament preparades per a l'ús de la factura-xec. Qualsevol empresari - per individual o/i analfabet que sigui - ha de ser considerat com una unitat de producció, és a dir, com una empresa. Per tant, en les seves compres de factors de producció a altres empreses haurà d'utilitzar obligatòriament la factura-xec inter-empresarial.

Per a solventar els problemes que puguin presentar-se en el cas de productors analfabets o molt aïllats, caldrà organitzar per llei uns serveis comarcals d'ajut, a càrrec de la confederació local de Bancs de Negocis o Caixes d'Estalvis.

B) Els consumidors. Per als consumidors que, per raons culturals o per prejudicis del tipus que sigui, no puguin o vulguin, de moment, adherir-se al pagament per factura-xec, pot establir-se un sistema de transició progressiva.

En una primera etapa, es deixaran en circulació "bitllets al portador" però aquests seran d'un màxim, per exemple, de 25 unitats monetàries i amb un límit de retirada de compte corrent de, per exemple, 1.000 unitats monetàries diàries.

(1) Caldrà crear una institució especialitzada que estudiï les peticions de donacions de valors materials o monetaris, i en concedeixi o no la possibilitat de realització i legalització.

Paral·lelament, s'anirà potenciant l'ús de la factura-xec de consum a través de:

- l'establiment d'una loteria gratuïta de tota la societat geolítica, basada en el número de neutralització de cada factura-xec de consum;
- l'atorgament de facilitats creditícies a tots els comerços i indústries al detall per a la instal·lació d'aparells facturadors cada cop més simplificats i més interconnectats, d'ús fàcil i còmode tant per al venedor com per al comprador, a través de senzilles targetes de compte corrent.

En una segona etapa, quan l'anterior ja estigui prou avançada, es re tiraran totalment els bitllets al portador. Únicament per als més recalcitrants es podran vendre, diàriament i només a la Casa de la Vila de cada barri o municipi, uns talonaris de per exemple 1.000 bitllets en unitats monetàries i que només tindran un dia de validesa. Aquests talonaris s'adquiriran contra una factura-xec sobre el compte corrent de l'interessat; els bitllets no utilitzats seran obligatòriament canviats el dia següent a la Casa de la Vila. Els bitllets utilitzats seran remesos al seu Banc de Negocis pel comerciant o industrial al detall, i allà seran neutralitzats per un segell-tampó.

## 6. Equips i equipaments telemàtics

Un altre aspecte molt interessant a l'hora de dur a la pràctica el sistema monetari proposat, és el dels equips humans i equipaments materials de què necessàriament ha de dotar-se tal sistema.

Efectivament, un sistema monetari telemàtic suposa la instal·lació d'una xarxa monetària completa als nivells esmentats en el capítol 6: nivell de centres facturadors; nivell de centres comptables; nivell de centre geolític. I també suposa l'existència d'uns equips d'especialistes molt ben preparats que treballin en l'elaboració i millora dels

programes d'anàlisi i estadística monetària.

La llei haurà de preveure, doncs, un pla coherent i viable per a la formació de dits equips i equipaments.

A) Equipaments materials. De la mateixa manera que la informació analítica-estadística sobre el mercat, les instal·lacions telemàtiques que la produeixen han de ser, a la llarga, socialitzades i considerades com un patrimoni comunitari de tota la societat geo-política.

El problema pràctic que es planteja primerament és, però, el de la constitució inicial d'una xarxa suficient per a dur a terme el sistema telemàtic.

Una solució d'emergència, en cas de no disposar de recursos suficients per a muntar de nou una xarxa completa, podria ser el lloguer de totes les instal·lacions telemàtiques ja existents en la societat geo-política considerada. Aquestes instal·lacions podrien llogar-se en els seus temps lliures, a preu de mercat lliure i amb opció de compra final.

B) Equips humans. Els equips humans encarregats d'elaborar i perfeccionar contínuament els programes monetaris hauran de ser finançats pel Tresor de la societat geo-política. Caldrà que siguin molt ben pagats per tal de poder competir amb la iniciativa privada quant a grau de qualificació personal professional.

Una qüestió també molt interessant, i que cal preveure, és la de la necessària triplicació del centre monetari telemàtic geo-polític. Efectivament, per tal de garantir la fiabilitat del sistema, caldria crear tres equips humans amb llurs equipaments materials totalment independents, que elaboressin cadascun per la seva banda tota la informació analítica-estadística de la societat geo-política. Aquest ideal s'ha d'anar aconseguint a poc a poc, a mesura que es disposi dels mitjans financers suficients.

## 7. Simplificació fiscal

Tot i que aquest tema serà tractat amb més detall al capítol 10, val la pena d'assenyalar ja ara que una de les possibilitats polítiques de més transcendència que obre la factura-xec pro-telemàtica és la d'una gran reforma fiscal.

De fet, precisament el temor del fisc pot ser un dels motius que creïn més rebuig cap a la proposició aquí presentada: és evident que amb un sistema monetari telemàtic plenament informatiu, l'evasió i el frau fiscal esdevenen materialment impossibles i, doncs, l'Estat pot convertir-se en un amo despòtic.

La proposta política, per tant, ha de presentar-se de manera que resulti atractiva per a tothom, i no esglaiadora per a la majoria. Des d'aquesta perspectiva es presentarà aquí l'opció següent:

- Simplificació fiscal: instauració d'un import únic, consistent en un tant per cent fix - variable cada any segons les necessitats pressupostàries a cobrir -, que hauria de pagar sempre el client sobre totes i cadascuna de les factures-xec emeses per ell.
- Reducció impositiva: tendència a la minimització progressiva del tant per cent impositiu en funció, tant de la impossibilitat del frau (que ocasiona un repartiment molt més equitatiu de la càrrega fiscal), com del sorgiment d'altres fonts alternatives del finançament comunitari.

## **C. SISTEMA MONETARI RACIONAL I ESTRATÈGIES DE MERCAT**

## Capítol 8.- OMNI-COMPTABILITAT

### 1. Objectius d'aquest capítol

Gràcies a l'aplicació de la tecnologia telemàtica a la factura-xec, la "xarxa monetària" es converteix en un instrument immillorable de de "captació automàtica i contínua de les magnituds abstractades dels fenòmens concrets elementals del mercat".

La centralització i tractament analític-estadístic de les dades obtingudes a través d'aquesta xarxa constitueix "l'omni-comptabilitat mer-cantil" de què tractarem en aquest capítol.

### 2. Característiques de l'omni-comptabilitat

Entenem per "omni-comptabilitat mercantil", simplement, "la mesura, anàlisi i estadística exactes, contínues i dinàmiques del mercat monetari, que poden obtenir-se per la integració centralitzada i automàtica de tota la informació proporcionada per cada una i totes les factures-xec protelemàtiques -captors dels fenòmens elementals del mercat, és a dir, dels canvis monetaris elementals- emeses en un període de temps donat". L'exercici o període comptable considerat podrà anar-se reduint en funció de les possibilitats tecnològiques de la xarxa monetària pro-telemàtica.

L'omni-comptabilitat ha d'ésser el màxim de completa possible, Convenen totes les comptabilitats hagudes i per haver: si, en un principi, això no és tecnològicament possible, caldrà establir criteris de prioritat i, de mica en mica, anar cobrint tots els camps i aspectes del mercat.

Com és evident, l'omni-comptabilitat serà referida, única i exclusivament, a les dades mercantils referents a mercaderies i a unitats monetàries i valors mercantils; però en cap cas no es referirà a per-

sones, a agents mercantils concrets: la informació mercantil personalitzada serà protegida i custodiada per la Justícia.

La centralització omni-comptable de factures-xec ha de ser, evidentment, feta a nivell de tota la comunitat geo-política, per tal d'obtenir-ne les magnituds macro-mercantils. Les successives etapes en l'elaboració d'aquesta omni-comptabilitat a nivell geo-polític serien:

1.- Cada "establiment comptable" (Bancs i Caixes d'Estalvis), després d'haver transmès a la Justícia tota la informació continguda en les factures-xec signades pels seus "clients", realitzarà les estadístiques i analítiques parcials sobre les dades des-personalitzades incloses en aquestes factures-xec.

2.- Els establiments comptables enviaran aquestes dades parcials a centres superiors d'àmbit local -municipis, comarques, ètnies,...-, on es realitzarà la integració al nivell local corresponent.

3.- Finalment, pot realitzar-se la centralització a nivell de societat geo-política.

### 3. Estructura de l'omni-comptabilitat

La tasca d'organitzar l'estructura d'aquesta omni-comptabilitat cal deixar-la als tècnics i als experts.

No obstant, donarem aquí unes bases generals, en funció de l'anàlisi del mercat en cicles i subcicles molt ben diferenciats.

Dintre d'aquests cicles i subcicles, poden establir-se els sectors i subsectors -segons productes, àmbits geogràfics,...- que es vulgui i que interressi, en funció de les necessitats que es vagin manifestant.

### 4. Anàlisi del mercat en els seus cicles i subcicles

El mercat consisteix en l'intercanvi de mercaderies, ja es tracti

de "mercaderies produïdes" o de "mercaderies productores".

Si analitzem el mercat des del punt de vista de les mercaderies productores - o agents de producció-, que són les que compren les empreses per tal que col.laborin en els processos de producció, a canvi d'un salari, només ens cal distingir entre els diferents tipus de mercaderies productores existents (1):

- a) El treball, adquirit per l'empresa contra un "salari" pròpiament dit;
- b) El capital, adquirit per l'empresa contra uns "interessos";
- c) L'esperit i equip d'empresa, adquirits per l'empresa contra uns "beneficis";
- d) L'invent, adquirit per l'empresa contra unes "regalies".

Aquesta distinció no dóna lloc a cap tipus d'anàlisi especialment interessant dintre del mercat.

La situació canvia si considerem el mercat des del punt de vista dels intercanvis de mercaderies produïdes.

---

(1) No tothom estarà d'acord amb aquesta llista de 4 factors actius de producció. Molts manuals i tractats d'economia, per exemple, només en consideren dos: el treball i el capital. Nosaltres volem, simplement, ser pragmàtics: l'empresa privada és el motor de la producció, i tal empresa suposa un empresari desitjós de beneficis; per tant, considerem els beneficis com una remuneració salarial més a pagar per l'empresa. Una altra cosa és que proposem un procés autogestionari que porti a la repartició dels beneficis entre tots els col.laboradors de cada empresa; però això no suposa la desaparició, ni del beneficis (que seran repartits), ni de l'empresari (que ho serà tothom).

Pel que fa als invents, és també evident que, en tant que l'empresa ha de poder pagar patents o marques de fàbrica, cal que sigui considerat com un factor actiu de producció més entre els comprats per l'empresa.

Entre les mercaderies produïdes, cal distingir dos tipus:

a) En primer lloc, hi ha les "mercaderies socialment no finites": són aquelles que encara no han acabat la seva "vida mercantil", que encara han de romandre en el mercat, per algun dels motius següents:

- a1- perquè han estat comprades per una empresa que, un cop transformades, les tornarà a vendre encara a una altra empresa; es tracta llavors de "mercaderies tecnològicament i socialment no finites" o "mercaderies de producció corrent";
- a2- perquè han estat comprades per una empresa que les utilitzarà instrumentalment en nous processos de producció: es tracta de "mercaderies tecnològicament finites, però socialment no finites ni finibles, per raó de qualitat", o "mercaderies inversives";
- a3- perquè han estat comprades per una empresa del tipus "comerç o indústria al detall", que després les vendrà al consumidor: es tracta de "mercaderies tecnològicament finites, i socialment no finites però finibles" o "mercaderies destinades al consum".

b) En segon lloc, hi ha les "mercaderies socialment finites", que són les que surten del mercat, el deixen per a no retornar-hi. En la pràctica, són aquelles mercaderies que els consumidors ja han comprat als comerços i indústries al detall. En el moment de ser adquirides per un consumidor, aquestes mercaderies han acabat la seva vida mercantil.

Basant-nos en aquestes distincions en el si de les mercaderies produïdes, podem fer una anàlisi paral·lela del mercat en dos cicles principals, el primer dels quals comprèn alhora tres subcicles:

1.-El cicle de la producció comprèn tots els intercanvis de mercaderies socialment no finites.-documentats per les respectives factures-xec-. Es descomposa en:

- 1.1- Subcicle de la producció corrent i comerços a l'engròs: comprèn tots els intercanvis de mercaderies de producció corrent;
- 1.2- Subcicle de la producció inversiva: comprèn tots els intercan-

vis de mercaderies inversives;

1.3- Subcicle dels comerços i indústries al detall: comprèn tots els intercanvis de mercaderies destinades al consum.

2.-El cicle del consum comprèn tots els intercanvis de mercaderies socialment finites -també documentats per les respectives factures-xec-, és a dir, els intercanvis efectuats entre comerços i indústries al detall i consumidors.

## 5. Diferenciació de factures-xec

L'omni-comptabilitat que proposem ha de guiar-se per l'anàlisi bàsica que acabem de donar.

Ara bé, per tal de facilitar al màxim la tasca de l'omni-comptabilitat, és convenient que les factures-xec estiguin ja màximament i òptimament diferenciades en tipus i subtipus, corresponents als cicles i subcicles mercantils a què pertanyin. Aquesta diferenciació és molt fàcil de dur a la pràctica, a través de codis numèrics, de colors, etc.

S'establirien així els següents tipus de factures-xec:

### 1.- Factures-xec de compra-venda de mercaderies produïdes:

1.1-Factures-xec de compra-venda de mercaderies socialment no finites (cicle de la producció):

1.1.1-Factures-xec de compra-venda de mercaderies de producció corrent (subcicle de la producció corrent i comerços a l'engròs);

1.1.2-Factures-xec de compra-venda de mercaderies inversives (subcicle de la producció inversiva);

1.1.3-Factures-xec de compra-venda de mercaderies destinades al consum (subcicle dels comerços i indústries al detall).

1.2-Factures-xec de compra-venda de mercaderies socialment finites (cicle del consum).

2.- Factures-xec de venda-compra de mercaderies productores: aquestes factures-xec no s'establiran mercaderia per mercaderia, sinó empresa per empresa: cada empresa la redactarà en forma de nòmina única, en la qual es consignarà la totalitat de les remuneracions que l'empresa ha de fer efectives, a les diferents "forces de producció" que col.laboren amb ella, en cada període de temps escollit (mes, trimestre,...)

S'ha de tenir en compte que aquesta mateixa distinció és aplicable tant en el mercat interior. com en el comerç exterior i, per tant, cal diferenciar-les convenientment.

## Capítol 9. UNA HIPÒTESI SOBRE ESTRATÈGIA DE MERCAT INTERIOR

### 1. Objectius d'aquest capítol

En el capítol 2 s'ha dit que el sistema monetari és l'instrument d'una funció importantíssima: la d'estratègia equilibradora del mercat.

L'equilibri del mercat a què es fa referència és aquell que s'obté quan al volum precio-mercantil total (Mercaderies produïdes expressades pels seus preus), li correspon una massa monetària d'hisenda activa (compres reals de dites mercaderies) exactament igual. Això significa, simplement, que totes les mercaderies produïdes són venudes, que no hi ha excedents ni dèficits de producció.

Aquest equilibri no s'obté de manera automàtica, sinó que, per norma general, i degut a la mateixa dinàmica del mercat, el poder de compra disponible és inferior a la capacitat productiva del mercat. Aquesta situació de desequilibri ha de corregir-se mitjançant una estratègia equilibradora coneguda amb el nom d'invenció de diner.

En aquest capítol, es presentarà un projecte per a la racionalització d'aquesta estratègia, a partir, evidentment, de la implantació de la factura-xec pro-telemàtica com a únic instrument monetari legal. La factura-xec pro-telemàtica és l'única que pot proporcionar la informació necessària per a dita racionalització.

El projecte es presentarà sota forma d'hipòtesi de treball sobre el mercat, hipòtesi que caldrà posar a prova experimentalment, i precisament a través de la implantació de la factura-xec pro-telemàtica.

### 2. Enunciat general de la hipòtesi

La hipòtesi que serveix de base a l'estratègia que es proposarà,

l'anomenarem "hipòtesi de la invenció política de diner comunitari, en funció dels excedents de producció", que anomenarem hipòtesi del bé comú mercantil.

Consisteix en postular, en el mercat:

- 1- Una insuficiència crònica de poder de compra;
- 2- La presència activa d'unes forces de producció comunitàries no remunerades pel mercat;
- 3- I, com a conseqüència, la possibilitat d'inventar un poder de compra comunitari remunerador d'aquelles i equilibrador del mercat.

En realitat, la constatació d'una insuficiència crònica de poder de compra en el mercat, més que no una hipòtesi, pot dir-se que és un fet quasi-evident per a qualsevol observador objectiu. Es tracta de sub-consum i de sub-inversió, és a dir: d'excedents no venuts de mercaderies de consum i de mercaderies d'inversió, realment ja produïdes i de qualitat tecnològica que les fa vendibles.

Es aquesta constatació pràctica que guia els Bancs en la seva actuació diària: la concessió de crèdits no és sinó l'aprofitament intel·ligent d'una sobreabundància productiva desaprofitada per manca de poder de compra. Els enormes beneficis dels bancs són prova evident que la invenció de diner és absolutament necessària per al mercat.

Es també aquesta insuficiència crònica de poder de compra que explica el deute públic de tots els Estats contemporanis. El deute públic no és altra cosa que la invenció de diner per part de l'Estat per tal de fer front a les necessitats pressupostàries: però aquesta invenció està basada en les capacitats productives reals de tota la societat geo-política, perquè, si no fos així, ja faria molt de temps que aquests Estats es trobarien en fallida total.

El fenomen complementari de la insuficiència de poder de compra, és el de la presència d'unes forces productives molt importants, però no remunerades pel mercat. Aquest fenomen ha estat estudiat darrerament

sota el nom genèric de factor residual. Alguns economistes s'adonaren que la producció total d'una societat geo-política tecnològicament desenvolupada, no podia explicar-se completament per recurs als factors clàssics de producció: treball i capital. La porció inexplicada s'atribueix llavors a un factor residual de producció, més o menys desconegut i inquantificat, però assimilat generalment al progrés i acumulació tecnològics i culturals de cada societat.

La novetat que aquí es presenta, respecte de la formulació d'aquest factor residual, rau en dos nuclis principals:

1- La possibilitat, gràcies a la factura-xec protelemàtica, d'arribar a una medició exacta i precisa del factor residual, gràcies a les dades analítiques estadístiques fornides contínuament per la xarxa monetària telemàtica.

2- L'accentuació de la naturalesa comunitària d'aquest factor residual, anomenat aquí bé comú. En una visió àmplia --i, evidentment, sotmesa a contrastació experimental tan aviat com estigui en marxa la factura-xec pro-telemàtica--, el factor residual pot ser identificat amb les múltiples dimensions comunitàries de tot procés productiu: la llibertat, la pau, la cultura acumulada, la llibertat d'informació, la innovació tecnològica, els invents ja caiguts en el domini públic, etc. ... són consecucions comunitàries que, de manera natural, espontània i expansiva, potencien el rendiment dels actes de producció. D'aquest reconeixement fonamental se'n deriva una conseqüència política importantíssima: la possibilitat d'inventar un poder de compra, que remuneri aquestes forces productives comunitàries, ha d'esdevenir també un patrimoni comunitari.

Deixarem de banda, de moment, totes les implicacions directament polítiques d'aquest plantejament, per a dedicar-nos exclusivament al seu vessant tècnic.

### 3- Aproximació a una formulació algebàrica de la hipòtesi i estratègia conseqüent

#### A) Estratègia auxiliar de mercat

Hi ha una condició prèvia a la formulació de qualsevol equilibri estratègic del mercat, que és una condició purament logística, indispensable si hom vol controlar l'efectivitat de l'estratègia escollida, i doncs la validesa de la hipòtesi proposada..

Aquesta condició l'anomenem estratègia auxiliar de mercat, i es tracta, senzillament, d'establir un equilibri total entre la massa monetària abstracta en circulació i la massa valòrica mesuradora de totes les mercaderies intercanviades.

Aquest equilibri s'estableix automàticament en un règim monetari de factura-xec, mentre que no s'acompleix de cap de les maneres en el sistema monetari actual.

Efectivament, en cada factura-xec elemental s'acompleix que les unitats monetàries implicades es corresponen perfectament als valors mercantils de les mercaderies intercanviades. Si això succeeix en cada factura-xec, també succeirà en el mercat global, quan tota transacció sigui mediatitzada per factura-xec.

En el sistema monetari actual, al contrari, les unitats monetàries en circulació no se sap mai a què corresponen, ja que és possible de realitzar moviments monetaris en el buit, això és, sense moviment correlatiu de mercaderies; i això de forma completament indocumentada.

Només si la massa monetària en circulació correspon exactament al valor de les mercaderies intercanviades, expressat per preus (valors precio-mercantils) i salaries (valors salario-mercantils), és possible de preguntar-se per altres equilibris de mercat. Aquest primer equilibri, tot i que formal, és indispensable, ja que és la garantia que el mirall del sistema monetari produeixi imatges exactes de la realitat del mercat. I sense imatges exactes i fiables, és impensable de dis-

senyar estratègies eficaces per al mercat, així com de controlar-ne els resultats.

#### B) Els canals de sortida del mercat productiu interior

Abans de continuar avançant, cal que ens deturem per a considerar quins són els sectors on, estratègicament, és més convenient de situar la invenció de diner equilibrador del mercat.

Cal recordar aquí les anàlisis del capítol anterior, en què s'establiren dos cicles principals del mercat: el cicle de la producció i el cicle del consum. En el cicle de la producció s'establiren tres subcicles denominats de la següent manera : el subcicle de la producció corrent, el subcicle de la producció inversiva, i el subcicle del comerç i les indústries al detall.

De tots aquests cicles i subcicles, el subcicle de la producció corrent és el bàsic i fonamental, el motor de tot el mercat, ja que ell alimenta tots els altres, o sigui, tant alimenta els altres dos subcicles de la producció, com el cicle del consum (aquest a través del subcicle del comerç i de les indústries al detall).

Per altra banda, tots els valors precio-mercantils produïts en el subcicle de la producció corrent van a parar, finalment, o directament al subcicle de la producció inversiva, o indirectament al cicle del consum. Per aquest motiu, direm que el subcicle de la producció inversiva i el cicle del consum constitueixen els canals de sortida del mercat productiu interior, és a dir, els llocs per on surt i on va a parar tota la producció.

Si aquests dos canals de sortida funcionen bé, i són capaços d'absorbir tota la producció del subcicle de la producció corrent, aquest gaudirà també de bona salut i podrà créixer i desenvolupar-se. De manera que la bona salut dels canals de sortida és fonamental de cara al funcionament de tot el mercat.

L'objecte de tota aquesta reflexió era de delimitar els cicles o subcicles del mercat en què seria més oportú d'injectar el diner estratègicament inventat. La conclusió de tot el que s'ha dit és que aquesta injecció s'ha de fer en el subcicle de la producció inversiva i en el cicle del consum, els dos canals de sortida del mercat interior: és aquí on el poder de compra inventat pot resultar més dinamitzador de tot el mercat.

Això no significa que en els altres sectors del mercat no calgui o no es pugui inventar poder de compra. Significa únicament que la invenció de poder de compra en aquests altres sectors no és tan prioritària, i doncs, no cal que sigui objecte d'estratègia monetària comunitària, sinó que pot continuar exercint-se privadament, a través del sistema bancari, com fins ara.

### C) Càlcul

El càlcul de la quantitat de poder de compra que cal inventar per a reequilibrar estratègicament el mercat de la seva insuficiència de poder de compra, es basa en la simple consideració dels excedents de producció existents en el mercat en cada moment donat, clara expressió d'una capacitat productiva desaprofitada per manca de poder de compra, i de fàcil i segur coneixement a través de la implantació de la factura-xec protelemàtica.

En el subcicle de la producció inversiva, tindriem llavors:

El poder de compra inversiu a inventar és igual: a les vendes potencials en inversió menys les compres reals en inversió.

Les vendes potencials s'obtenen per declaració de les pròpies empreses productores de mercaderies inversives. Les compres reals s'obtenen per la simple suma de les factures-xec d'inversió corresponents al període considerat.

Igualment, en el cas de cicles del consum, tindriem:

Poder de compra de consum a inventar és igual: a les vendes potencials en consum menys les compres reals en consum.

Les vendes potencials s'obtenen aquí per la suma de totes les factures-xec de compra dels comerços i indústries al detall als seus proveïdors, suma a la qual cal afegir el marge comercial mínim d'aquests comerços i indústries. Les compres reals s'obtenen, com en el cas anterior, per la simple suma de factures-xec de consum.

#### 4. Estratègia real del mercat interior

Resumint tot el que s'ha dit fins aquí, l'estratègia de mercat que es proposa consisteix en inventar, de manera rigorosament quantificada, un poder de compra que, en funció sempre dels excedents de producció presents en el mercat, s'injectarà en dos sectors clau: el de la producció inversiva i el del consum.

Aquesta invenció ha de posar remei a la insuficiència crònica de poder de compra que pateix el mercat, reequilibrant-lo i donat-li nova vitalitat.

Fins ara, la invenció de diner ha estat una funció duta a terme pels Bancs i pels Estats. Ara bé, el fet que no existeixi un sistema monetari informatiu significa que ni els Bancs ni els Estats poden elaborar la seva estratègia d'acord amb un coneixement exacte de la realitat mercantil.

En conseqüència, moltes vegades l'estratègia resulta desequilibradora perquè:

- a) No és global ni integrada a nivell de tota la societat geo-política.
- b) No és exacta, sinó gairebé sempre excessiva o deficitària, provocant així les conegudes crisis d'inflació i deflació monetàries.
- c) El poder de compra inventat no va a parar, finalment, a aquells sectors socials i mercantils on faria falta per tal d'equilibrar el mercat.

La simple posta en marxa d'un sistema monetari telemàtic permet de posar remei a tots aquests inconvenients. La factura-xec pro-telemàtica és la base:

- de la confirmació o infirmació experimental de la hipòtesi de la possibilitat d'inventar diner en funció dels excedents de producció;
- i, en cas de confirmació, del coneixement exacte i precís de l'abast d'aquesta possibilitat.

D'aquesta manera, l'estratègia d'invençió de diner pot esdevenir, per primera vegada, racional i científica.

Ara bé, la tècnica purament mètrica-monetària de la invenció de diner, que es resol per la simple inscripció de xifres en un compte corrent, és alhora un instrument potentíssim de política econòmica. I és quant a tal que suscita gran quantitat de qüestions.

Efectivament, aquesta invenció de diner ha d'englobar-se coherentment en el si d'una opció política que determini els subjectes i els límits de l'acció monetària; i ha de dotar-se de les mesures tècniques que garanteixin l'acompliment dels objectius polítics.

Com ja s'ha assenyalat diverses vegades, no és aquí on s'explicitarà amb detall l'ideari polític subjacent a la praxi monetària que es proposa. Però sí que caldrà donar-ne algunes pinzellades, i, sobretot, caldrà enumerar algunes de les mesures tècniques que, amb la finalitat d'aconseguir els objectius perseguits, s'apliquin directa o indirectament sobre l'organització del sistema monetari.

El proper apartat es dedicarà a l'exposició d'aquestes mesures.

## 5. Socialització del bé mercantil

Segons la hipòtesi exposada, la capacitat d'inventar diner s'explica per l'existència, en el mercat, d'unes forces de producció de natura-

lesa comunitària, unes forces comunitàries que no són remunerades adequadament i es tradueixen en excedents de producció no vendibles.

Aquestes forces comunitàries de producció no són cap misteri, sinó que poden explicar-se de diferents maneres.

Una explicació factible és la que pren en consideració l'esforç productiu de les generacions passades. Ningú, per exemple, no paga royalties per a poder construir o utilitzar una roda.

Una altra explicació possible és la que té en compte el nivell cultural global d'una comunitat: la saviesa, la pau, la cultura, l'educació, el desenvolupament tècnic, el benestar social, psicològic, material,..., són factors que, indirectament però innegablement, contribueixen en gran mesura a elevar la productivitat de cada comunitat humana.

Un altre factor important a tenir en compte és la llibertat mercantil. Com més lliurement pot organitzar-se un mercat, disposant de tota la informació estadística, exacta i exhaustiva, major és la seva vitalitat, i major és, doncs, la seva capacitat de generar excedent mercantil.

No es pretén de donar aquí una explicació rigorosa i completa sobre l'actuació dels agents de producció comunitaris; es vol, simplement, recalcar que tots aquests factors actius de producció no poden ser considerats com a propietat privada de ningú, sinó que són patrimoni de tota la comunitat. És per aquest motiu que es propugna la socialització d'aquest bé comú.

La socialització del bé comú mercantil no significa, de cap de les maneres, la socialització dels excedents de producció, els quals pertanyen a cada lliure productor. Per socialització del bé comú mercantil s'entén que la capacitat d'inventar diner en funció dels excedents de producció inversiva i dels excedents dels comerços i de les indústries al detall, és patrimoni de la societat geo-política: aquesta, a través del seu gerent --l'Estat-- és l'única amb capacitat constitucionalment reconeguda per a inventar diner en funció dels excedents de producció

inversiva i de consum.

Cal, però, distingir clarament aquesta invenció socialitzada de la invenció bancària de diner, que podrà existir paral·lelament a ella. La clau d'aquesta distinció fonamental rau en les diferents garanties monetàries que donaran suport a aquests diferents tipus d'invenció de diner.

Tradicionalment, els bancs s'han servit indiscriminadament dels anomenats recursos aliens com a garantia dels seus crèdits. Aquí es proposa, en canvi, de limitar el camp d'acció d'aquestes entitats privades als recursos propis, o contractualment cedits a elles a tals efectes.

La garantia abstracta-monetària de la invenció comunitària de diner estarà constituïda per tots els saldos positius de tots els comptes corrents a la vista. Aquests no podran ser utilitzats pels Bancs, sinó que seran considerats com un estalvi comunitari del qual únicament la societat geo-política, a través de l'Estat en tant que gerent, podrà servir-se. Aquesta situació pot anomenar-se socialització de tots els saldos dels comptes corrents (a la vista).

Els establiments comptables duran la gestió dels comptes corrents, però mai no podran concedir préstecs ni realitzar cap mena d'operació basada sobre els seus saldos positius.

En conclusió: en matèria d'invenció de diner cal distingir dues pràctiques i tècniques molt diferents:

A) L'anomenat préstec bancari, realitzat privadament pels bancs de negocis, d'acord amb unes tècniques molt antigues, però amb una garantia limitada als capitals i reserves propis o específicament cedits a ells amb tal fi (dipòsits a termini).

B) La invenció de diner comunitari, sota dues formes:

- crèdits comunitaris a la inversió, en funció dels excedents de producció dels comerços i de les indústries al detall.

- finances comunitàries al consum, en funció dels excedents de producció dels comerços i de les indústries al detall.

Totes dues formes (crèdits i finances comunitàries) comptaran amb la garantia auxiliar dels lliures saldos positius dels comptes corrents a la vista. La contrapartida de la socialització d'aquests saldos, que permet la invenció de diner comunitari, serà l'assignació d'un "interès comunitari", per exemple del 6 %, a cada saldo positiu, sempre a lliure disposició del seu propietari.

## Capítol 10.- ESTRATÈGIA FISCAL

### 1. Objectius d'aquest capítol

En el capítol anterior s'ha descrit una estratègia per a l'equilibri del mercat interior, basada en la invenció comunitària de diner en funció dels excedents de producció inversiva i de consum. És el que anomenàvem bé comú mercantil.

Aquesta estratègia té com a conseqüència, no només l'equilibri del mercat, sinó també la constitució d'una massa monetària comunitària (crèdits i finances) que ha de servir per a realitzar la despesa pública, és a dir, per a finançar totes aquelles activitats que la societat geo-política assumeix com d'incumbència seva, i no d'iniciativa privada (els anomenats serveis públics).

Deixant de banda la invenció de diner -practicada per tots els Estats moderns a través dels seus Bancs Centrals-, l'altre procediment clàssic per a la constitució d'una massa monetària comunitària és el de la fiscalitat.

Durant el període inicial necessari per a comprobar si l'estratègia racional de la invenció política de diner comunitari és suficient per a les atencions comunitàries pròpies de la societat geo-política, cal extremar la prudència estratègica del mercat. A tal fi, i només a tall de superar tota eventual insuficiència dels excedents de producció inversiva i de producció consumptiva, la llei pot preveure el recurs a la fiscalitat.

La factura-xec que ens ofereix una estratègia racional per a la invenció de diner, també pot convertir-se en l'instrument d'una dràstica simplificació i racionalització fiscals, com s'intentarà de demostrar

en aquest capítol.

## 2. Un impost únic per a constituir la massa monetària de solidaritat social

Els sistemes fiscals actuals són absurdament complicats per al contribuent, i costosíssims per als diferents ens recaptadors, degut al gran nombre de funcionaris que es necessita per al seu cobrament i inspecció.

Aquesta situació pot ser molt fàcilment superada gràcies a la factura-xec, ja que aquesta permet d'aplicar un únic impost fixat en un tant per cent determinat per la llei sobre el muntant de totes i cadascuna de les factures-xec emeses en la societat geo-política, a pagar sempre pel client.

La simplificació que aquest sistema representa és enorme: hi ha un únic impost, igual per a tothom, que és funció directa de la despesa de cadascú; hi ha un únic ens recaptador, la societat geo-política; i el cobrament és automàtic, ja que tota factura-xec emesa comporta automàticament l'abonament de l'impost, la qual cosa elimina qualsevol mena de burocràcia recaptadora.

La massa monetària obtinguda a través d'aquest impost únic seria redistribuïda equitativament i solidària al sector creditici-inversiu i al sector financer-consumptiu segons els diferents estatuts, com tractarem en el proper capítol.

## 3. Avantatges per a la recaptació

Els dos avantatges principals de cara a la simplificació de la recaptació de l'impost són els següents:

1.- Automaticitat i simplicitat de càlcul: només cal obtenir el tant per cent legislat sobre el muntant de cada factura-xec. Tota discussió amb inspectors és sobrer. Això abarateix enormement els costos de recaptació, ja que tots els cossos de funcionaris especialitzats

desapareixen.

2.- Automaticitat de recaptació: el tant per cent legislat haurà de ser inscrit obligatòriament en cada factura-xec, de manera que serà automàticament pagat junt amb ella. El control del compliment d'aquest requisit l'efectua la mateixa xarxa telemàtica, de manera que esdevé gairebé impossible l'engany o frau fiscal. Finalment, els mateixos establiments comptables poden descomptar, de cada factura-xec per ells gestionada, el tant per cent indicat, i transferir-lo directament a un compte corrent del Tresor. A canvi d'aquest servei, els establiments comptables rebrien una comissió pactada entre la seva confederació i les autoritats monetàries. Aquesta seria l'única despesa originada per la recaptació de l'impost únic (1).

#### 4. Avantatges per al contribuent

L'avantatge principal d'un impost únic com el pro-posat, de cara al contribuent, és que li facilita enormement les coses. El consumidor ja no haurà de preocupar-se mai més dels impostos, perquè cada factura-xec signada comportarà automàticament el pagament del tant per cent corresponent a l'impost.

Per la seva banda, l'empresari podrà calcular anticipadament, a cada exercici, el total dels impostos a pagar sobre les seves compres de matèries primeres, de béns d'equip o de factors de producció (treball, capital, equip empresarial, invent) i podrà, en conseqüència, carregar aquesta despesa sobre el seu preu de cost.

---

(1) Cal estudiar un sistema per a evitar la competència deslleal de les empreses verticals formades per múltiples seccions productives especialitzades d'un mateix producte final- en relació a les empreses horitzontals molt més especialitzades i clientes entre elles, pel fet que les primeres tindrien menys càrregues fiscals que les segones.

És evident que els treballadors, quant a tals agents de producció no paguen cap impost: és l'empresari qui compra el seu treball i, per tant, qui paga l'impost. El treballador només pagarà impostos en tant que consumidor.

Probablement aquest impost resultarà per al contribuent molt més barat que no el conjunt d'impostos diversos que paga actualment.

El tant per cent no serà gaire elevat, si considerem que tota factura-xec emesa comporta el pagament de l'impost, sense que cap no s'en pugui escapar. L'obligatorietat de la factura-xec suprimeix de soca-rel, com és fàcilment comprensible, tota economia submergida: així, el rendiment de l'impost seria directament proporcional al volum real total del mercat de la societat geo-política.

##### 5. Impost progressiu sobre el consum i de major simplicitat que l'I V A

Com s'acaba de dir, l'impost únic de solidaritat social és proporcional al volum real de la compra consignada en cada factura-xec. Per ell mateix és doncs progressiu per a qui compra més, i en particular ho és en l'àrea del consum: el consumidor que gasta molt paga més que el consumidor que fa menors despeses.

L'avantatge de l'impost únic de solidaritat social en relació a l'impost sobre el valor afegit (IVA) és que el primer no permet interpretacions de la llei fiscal ni discussions sobre la seva aplicació, mentre que tota llei referent a l'IVA és susceptible d'interpretacions i de discussions que exigeix una "burocràcia" inspectora i àrbitre.

Quant a l'equitat entre els dos tipus d'impost, cal dir que en els dos casos el qui paga és el client i el mercat en general, no l'empresa. Degut però al que hem dit sobre les interpretacions d'aplicació de l'IVA, les empreses poderoses tenen més mitjans de complicar i discutir la seva aplicació i en poden sortir més beneficiades que les empre-

ses normals, úniques que interessa en el mercat lliure i responsable que es proposa.

6. Transitorietat de les mesures impositives.

L'impost únic per a l'obtenció de la massa monetària de solidaritat social comporta la supressió de tots els altres impostos (de l'Estat, de les Autonomies, del municipis,...) i només serà establert, mantingut i eventualment augmentat, reduït, suprimit o reestablert, quan sigui necessari per prudència política, com s'ha dit a l'inici del present capítol, o quan la omnicomptabilitat estadísticament exacta de tota la societat geo-política demostrí que en la pràctica, la invenció política de diner comunitari solvent en funció dels excedents de producció real. no és suficient per a la política econòmica democràticament escollida.

## Capítol 11.- REPARTICIÓ SOLIDÀRIA DE LA MASSA MONETÀRIA COMUNITÀRIA

### 1. Objectiu d'aquest capítol

Economia és el terme que reservem especialment per a designar la repartició equitativa de la riquesa comunitària, ja sigui aquesta obtinguda mitjançant la invenció de diner de solvència comunitària (crèdits i finances), ja sigui obtinguda impositivament.

Sobre els principis que informen aquesta activitat pròpiament econòmica, segons l'etimologia clàssica del terme (1), no ens hi deturarem: deixem aquesta qüestió per a la segona part.

En aquest capítol ens referirem exclusivament als aspectes tècnics d'aquesta repartició, per tal que puguin ser objecte d'estudis més aprofundits per part dels tècnics i especialistes en la matèria.

Com ja s'ha dit, la riquesa comunitària es distribuirà sota dues formes ben diferenciades: els crèdits i les finances. Entrarem ara a descriure una possible organització política-tècnica d'aquesta repartició de crèdits i finances.

Tan sols recordar que en el cas prudencial o comprovat que els excedents de producció no fossin suficients per a cobrir les necessitats comunitàries en crèdits i/o finances, definides per llei democràtica

---

(1) Dels molts significats que hom atribueix al terme "Economia" aquí prenem el de "repartició solidària":

-NOMIA = repartició equitativa

-OIKOS = "bé comú de la polis o societat geo-política"

Xenofont reduí el seu significat al de "Bé comú de la comunitat familiar: la casa", ja que aquest era el tema del seu estudi.

per la societat geo-política, aleshores caldria utilitzar, com a font alternativa, l'impost únic de solidaritat social, segons un tant per cent calculat en funció d'aquestes necessitats.

## 2. Els Crèdits a la inversió

### A) Càlcul

Els crèdits a la inversió estaran calculats, globalment i sectorialment, sobre els respectius excedents de producció inversiva en cada exercici econòmic considerat.

### B) Distribució

Els crèdits a la inversió es concediran:

- a totes les empreses que vulguin realitzar una inversió necessària per a augmentar la seva eficàcia productiva, però que no disposin de suficient poder de compra. Hauran de presentar garanties de poder tirar endavant amb èxit el projecte presentat, però no s'exigiran garanties materials.
- a tots els candidats a empresaris que presentin un projecte amb garanties d'èxit, i que no disposin de recursos propis suficients per a iniciar la seva posta en marxa, ni per a demanar un préstec bancari.

Tot i que el subjecte concessor dels crèdits a la inversió és la societat geo-política, els Bancs de Negocis actuaran com a intermediaris en aquesta concessió. Ells compten amb uns mitjans humans i tècnics que no hi ha cap necessitat de duplicar. Els Bancs, doncs, seran encarregats, per delegació de la societat geo-política, de l'estudi dels projectes d'inversió o creació de noves empreses que es presentin. Jutjaran sobre llur credibilitat, i decidiran sobre la concessió o no del crèdit demanat.

Per tal de compensar aquesta activitat, els Bancs distribuïdors de crèdit cobraran un interès bancari normal -motiu pel qual l'interès que

pagaran els crèdits comunitaris serà el doble de l'interès bancari normal-. Els Bancs, però, acceptaran responsabilitat completa en cas d'insolvència de l'empresa creditada, per un sistema de parcial responsabilitat solidària dels empleats bancaris concessors dels crèdits assignats a cada Banc. Aquest sistema es mostra molt eficaç en tots els grans bancs de negocis amb empleats competents i ben pagats, responsables personalment de cada negoci contractat per cada un d'ells i coresponsables tots junts a partir del moment en què el responsable directe no pot Cobrir la totalitat de la part que li correspon de les possibles pèrdues.

Resumint, les condicions del crèdit comunitari a la inversió, ben diferenciades de les del préstec bancari, seran les següents:

1.- El creditat no necessita d'avalis propis ni de tercers sobre propietats o capitals ja realment existents. La seva únic garantia consistirà en la capacitat productiva-tècnica de l'empresa.

2.- La concessió del crèdit comportarà la designació d'un co-gerent, que supervisarà la gestió de l'empresa i la utilització del crèdit, per compte del Banc concessor.

3.- Durant un període inicial, per exemple de 3 anys -termini que generalment es considera necessari perquè qualsevol equipament productiu nou doni el seu rendiment normal- no caldrà pagar interessos. Transcorregut aquest període inicial, però, es pagaran interessos dobles del lliure interès bancari. La meitat d'aquest interès serà per al Banc concessor i l'altra meitat anirà a parar al Tresor.

4.- No hi haurà clàusula fixa de devolució del crèdit; però fins que el crèdit no hagi estat tornat, es continuaran pagant interessos dobles i el co-gerent designat pel Banc restarà a l'empresa.

L'objectiu principal dels crèdits comunitaris a la inversió és la

promoció de la creació de riquesa empresarial-privada, d'acord amb els criteris de màxima producció, òptima qualitat i mínim d'esforç i de risc. Per aquest motiu, el criteri fonamental a l'hora de concedir aquests crèdits serà el de l'eficàcia tècnica-productiva demostrada pel sol·licitador.

Ara bé, a través dels crèdits comunitaris, també és possible d'afavorir un tipus o altre de formació empresarial, de manera que aquests crèdits poden esdevenir elements molt importants de política econòmica, en el sentit d'afavorir certs tipus d'empresa que la societat geo-política consideri més convenientes o més interessants.

Així, un cop acomplerta la condició indispensable d'eficàcia productiva, es podran establir línies preferencials de crèdits per a aquelles empreses que reuneixin determinades característiques: empreses autogestionàries, empreses de talla optimitzada, etc.

### 3. Les finances al consum

#### A) Càlcul

Les finances comunitàries al consum són diner repartit a fons perdut -és a dir, gratuïtament- per a despendre única i exclusivament en consum.

El volum de massa monetària que pugui ser destinat a finances comunitàries serà funció dels excedents de producció de consum realment existents en el mercat (excedents de producció en poder dels comerços i indústries al detall).

#### B) Finalitats

L'objectiu principal perseguit pel repartiment de finances comunitàries, és de fer desaparèixer radicalment tota misèria i tota marginació social per raó de diner, assegurant a tots els membres de la societat geopolítica un mínim vital digne.

Per aquest motiu, el criteri que mou el repartiment de finances, no és l'eficàcia productiva, ni els sols mèrits socials, sinó també la consideració objectiva de les necessitats de consum de tota la població, necessitats que cal atendre segons el principi d'una total solidaritat comunitària.

### C) Repartiment

La consideració de les necessitats de consum de la població porta a distingir, en el seu si, uns grups molt ben diferenciats quant a possibilitats de consum.

En primer lloc, hi ha els "productory-consumidors": són els professionals utilitaris, que realitzen el seu consum a través d'un poder de compra de doble origen:

a) d'origen salarial-privat, remuneració de la seva participació activa en la societat utilitària-productiva;

b) d'origen financer-comunitari, en virtut de l'Estatut General i, ocasionalment, de l'Estatut Utilitari que a continuació veurem.

En segon lloc, hi ha els "simples consumidors", que no pertanyen a la societat utilitària-productiva, però sí a la utilitària-consumidora. Els simples consumidors són:

a) els professionals i col·lectivitats liberals, que gaudeixen única i exclusivament d'un poder de compra per a consum d'origen financer-comunitari, en virtut de llur Estatut Liberal;

b) i els individus sense professió, així com les famílies (independentment dels ingressos particulars de cada un dels seus membres), que gaudeixen també d'un poder de compra per a consum d'origen financer-comunitari, en virtut de l'Estatut General.

Les necessitats diferencials d'aquests dos grups principals, -així com dels subgrups que en ells es puguin considerar- hauran de venir re-

flectits per l'existència d'estatus financers diferents. Aquests seran, bàsicament, quatre, que definirem a continuació:

Estatut general: a l'Estatut General s'hi podrà acollir tothom sense distinció, sigui quina sigui la categoria utilitària-consumidora de què es tracti, ja que servirà per a garantir, a cada persona individual i a cada família, certs mínims vitals indispensables al llarg de la seva vida.

Estatut utilitari: assignat als productors-consumidors, és a dir, als professionals utilitaris. Aquests, per la seva pertinença al mercat, disposen d'un poder de compra per a consumir. Per tant, l'Estatut Utilitari només contemplarà l'ajut del professional utilitari en certes circumstàncies desfavorables que se li poden presentar: atur, vaga i lock-out.

Estatut liberal: assignat als simples consumidors de professió liberal, és a dir, a aquelles persones que desenvolupen una professió de servei a la societat sense ser remunerats privadament pel mercat. Si no són remunerats pel mercat, els professionals liberals no disposen de poder de compra. En conseqüència, la societat geo-política els ha de proveir, a través de l'Estatut Liberal, dels salaris i pressupostos professionals suficients per a viure dignament i desenvolupar llur professió amb tots els mitjans necessaris.

També les col·lectivitats liberals seran mantingudes per pressupostos financers-liberals - i entre elles s'inclouen tot allò que avui s'anomena "seguretat social" i "serveis públics", educació, medicina, sanitat, comunicacions, obres públiques,..., Estat,..., Justícia,...: això significa que totes aquestes institucions seran completament gratuïtes per a tota la població-.

Estatut mixt: aquest és un Estatut a mig camí entre l'utilitari i el liberal, ja que està pensat per a un tipus de professional molt especial: els artesans.

Els professionals utilitaris en atur que vulguin dedicar-se a l'artesanía, així com els artesans de sempre, podran acollir-se a l'Estatut Mixt, que els permetrà de vendre al mercat la seva producció artesanal alhora que rebre un ajut financer de la comunitat.

Tots aquests estatuts financers consistiran, a la pràctica, en l'assignació de salaris socials mensuals a tots els seus beneficiaris individuals, o bé de pressupostos financers, ordinaris i extraordinaris, ja sigui per a l'exercici normal de la professió en el cas de les vocacions liberals, individualment o en equip, ja sigui per a llur normal continuïtat i eficàcia en el cas de les col·lectivitats, associacions i institucions liberals.

La massa monetària financera total de què disposi la societat geopolítica en cada exercici, serà dividida en dues parts segons llei:

1. una part destinada als pressupostos liberals ordinaris i als salaris de solidaritat social segons estatuts;
2. una part destinada als pressupostos i assignacions extraordinaris.

Per a calcular l'import dels salaris i pressupostos de la primera part es pot utilitzar un senzill sistema de punts. A cada salari individual i pressupost ordinari correspondrà un nombre determinat de punts a fixar políticament per una llei constitucional. Així, aquesta part de la massa monetària financera serà dividida pel nombre total de punts que representen tots els salaris individuals i els pressupostos ordinaris. Això donarà el valor del punt i per tant el valor monetari dels diferents salaris de solidaritat social i dels pressupostos ordinaris.

Es obvi que el valor del punt podrà augmentar única i exclusivament en funció de l'augment de la massa monetària financera de la societat geo-política, és a dir: de la seva prosperitat productiva-econòmica. Però també podria donar-se el cas que aquesta prosperitat, aques-

ta massa financera, disminuís. En aquest cas, el que no es pot fer és abaixar el valor dels salaris i pressupostos socials ordinaris que ja han estat concedits.

Aquest valor haurà de mantenir-se mitjançant la utilització momen-tània de la garantia comptable que representen els lliures saldos positius diaris dels comptes corrents a la vista, el conjunt dels quals és socialitzat com el que és: estalvi comunitari. (Vegi's capítol 9)

Però la solució general del problema deficitari general plantejat depèn de l'augment o restabliment de l'impost de solidaritat social en la quantia vitalment necessària al cos social.

## Capítol 12.- ESTRATÈGIA D'EQUILIBRI EN EL COMERÇ EXTERIOR

### 1. Objectius d'aquest capítol

En aquest darrer capítol es parla de l'estratègia d'equilibri en el comerç exterior com a complement del que ja s'ha dit, al capítol 9, referint-se al mercat interior.

La tesi fonamental és que s'ha d'assegurar l'equilibri de la balança de pagaments i que, per a obtenir-lo, la implantació de la factura-xec pro-telemàtica pot esdevenir l'eina insubstituïble ja que proporciona un coneixement exhaustiu de la seva situació a cada moment. D'aquesta manera es pot fixar una política duanera adequada per a contrarestar els desequilibris entre les importacions i les exportacions.

D'altra banda, la utilització de la factura-xec de comerç exterior fa impossible l'especulació de capitals internacionals fomentada per l'actual sistema del mercat de divises, ja que totes les operacions es fan en unitats monetàries interiors i només és el Tresor qui podrà detentar divises, establint diàriament les equivalències de la unitat monetària interior amb les divises estrangeres a partir d'un "patró-or" arbitrari relacionat amb el mercat internacional del metall or.

Finalment, com ja hem dit al capítol 10 referint-nos al cas del mercat interior, aplicarem una estratègia similar per inventar diner comunitari destinat al comerç exterior, sempre en funció dels exedents de producció.

### 2. L'equilibri de les balances de pagament

L'estratègia fonamental que hauria de perseguir tot comerç exterior sà és, que el total de les exportacions de mercaderies (productores i produïdes) s'equilibri amb el total d'importacions de mer-

caderies (productores i produïdes): l'equilibri amb el total d'importacions de mercaderies i el d'exportacions.

Si aquest equilibri no es dona, cal, a la llarga, que cessi el comerç exterior, perquè el país deficitari (que importa més que no exporta) es posa en una situació d'insolvència insostenible, que perjudica també el seu creditor.

Aquest equilibri és relativament fàcil d'establir amb la pràctica de la factura xec pro-telemàtica, perquè aquesta proporciona un coneixement exhaustiu de la situació de la balança de pagaments a cada moment. En funció d'aquesta situació, hom pot imposar uns "drets duaners" variables: si la balança amb cada Estat contractant estranger està en equilibri, els drets duaners seran nuls; els drets a la importació pujaran amb les balances deficitàries, i els drets a l'exportació pujaran amb les balances amb superàvit.

Els drets de duana propis, així automàticament establerts segons una escala legal ben coneguda de tothom, seran, per simple demanda, comunicats a qualsevol empresa interessada, pròpia o estrangera, independentment de quin sigui el producte a importar o exportar: l'únic factor a tenir en compte és l'equilibri de balances existent amb el país de destinació o d'origen considerat. Aquests drets de duana seran garantits a l'empresa interessada per un període de temps prudencial, si es compromet a realitzar l'operació, segons factura pro-forma presentada, dintre el termini fixat.

S'aconsegueix per aquest sistema un equilibri dinàmic i continuat de balances, que és la millor garantia per a un bon funcionament del lliure comerç internacional propi, en funció de la pròpia legislació, però sobretot en funció de totes les lliures iniciatives privades-solvents.

L'autoritat de Comerç Exterior i Duanes també tindrà en compte que, en cada factura pro-forma presentada per a conèixer els drets de

duana, els preus facturats siguin conformes als preus mínims de venda, a l'engròs i al detall, establerts en l'aranzel general interior. En el cas que els preus estrangers siguin inferiors a aquests preus mínims, fixats pels gremis respectius, (o en llur defecte per la Justícia econòmica especialitzada), els drets duaners "anti-dumping" seran exactament la diferència entre el preu d'origen de cada mercaderia importada i el preu interior d'aranzel.

Referent a exportacions de serveis (nolis, assegurances, etc...), salaris laborals, interessos, dividendes, "regalies", repatriacions de capitals, etc., corresponents a inversions, empreses o invents estrangers en el propi país, i amb referència a exportacions de capitals del propi país a qualsevol país estranger, l'autoritat del Comerç Exterior i Duanes haurà de respectar, no solament la legislació general anteriorment mencionada, sinó, a més, els contractes realitzats, segons legislació vigent especialitzada, entre ella i qualsevol persona privada (individual o col·lectiva) o institucional-pública.

### 3. La qüestió de les "divises"

Com ja hem vist en el capítol 4, el comerç exterior suposa unes relacions monetàries internacionals que avui dia estan caracteritzades per la "flotació de divises": no hi ha tipus de canvi fixos, sinó que aquests fluctuen i evolucionen segons la cotització de cada divisa en el "mercat de canvis".

La cotització de cada divisa hauria de flotar, en principi, segons la situació productiva i monetària de cada societat geo-política; de fet, però, la irracionalitat del sistema monetari actual permet que les fluctuacions ajustadores normals es vegin ampliades, pertorbades, fins i tot capgirades, per causa dels anomenats "moviments especulatiu de capital" o "hot money". En aquest cas, les cotitzacions fixades no corresponen a cap realitat mercantil, sinó a les voluntats es-

peculatives, i en lloc de servir a un major i millor desenvolupament dels mercats interiors i exteriors, no fan sinó perturbar-los i sumir-los en el desordre i la contradicció.

La primera condició a complir per qualsevol sistema monetari racional, com ja hem vist, és que "no hi pot haver moviment monetari sense el corresponent i correlatiu moviment invers de mercaderies concretes (ja siguin mercaderies produïdes o mercaderies productores)". Aquesta mateixa regla cal aplicar al comerç exterior, i, per tant, és evident que queda suprimit de soca-rel el "mercat de divises" en qualsevol societat geo-política que adopti la factura-xec pro-telemàtica com a únic instrument monetari legal. Canviar una moneda en una altra, sense que el motiu no sigui una transacció real amb l'exterior, serà totalment impossible. El "canvi de divises" a efectes comercials serà un assumpte a resoldre centralitzadament per l'Estat, gerent de tota la societat geo-política, de la següent manera: Tota transacció comercial amb l'exterior, ja sigui d'importació o d'exportació, de mercaderies productores (capitals, treballs, invent, equip empresarial), comportarà l'establiment d'una "factura-xec exterior".

Poden presentar-se dos casos:

Cas A)

1.- Les fatures-xec pro-telemàtiques de comerç exterior seran sempre consignades en les unitats d'una divisa estrangera (ja sigui la divisa de l'Estat estranger contractant, ja sigui una divisa d'acceptació internacional pactada entre ambdós).

2.- L'importador o exportador estranger pagarà o cobrarà, segons el cas, en la tal divisa: però aquesta anirà a parar a -o sortirà de- el Tresor, que serà l'únic que podrà detentar divises.

3.- L'importador o exportador propi no podrà detentar divises: en el seu compte corrent només figuraran quantitats (abonades o debitades, segons el cas) en unitats monetàries interiors. Per a efec-

tuar la trasllació d'unitats estrangeres a unitats interiors, es recorrerà a un senzill mecanisme d'"equivalències-or": una llei constitucional determinarà un "patró-or" arbitrari per a la unitat monetària interior, cara el comerç exterior, que serà confrontat diàriament, en el mercat internacional del metall or (1) amb cada divisa estrangera. De les relacions diàries "or-unitat monetària interior" i "or-divisa estrangera (segons preus en el mercat lliure)", se'n deduirà, lògicament, una relació "unitat monetària interior-- divisa estrangera", que serà la utilitzada per a efectuar la traducció numèrica entre aquestes dues.

#### Cas B)

Una altra alternativa -excepcional al menys al principi- per a realitzar el comerç exterior consistirà en que l'agent estranger accepti de pagar, o de ser pagat, en unitats monetàries interiors. En aquest cas, li caldrà obrir un compte corrent en unitats monetàries interior (contra l'entrega de mercaderia, si es tracta d'un exportador, o contra l'entrega de divises, si es tracta d'un importador). Evidentment, el compte corrent obert només serà vàlid dintre de la societat geo-política. Aquest serà el cas més corrent quan es tracti de turisme estranger o d'inversions estrangeres en el propi país.

Amb aquest sistema desapareix tota possibilitat d'especular sobre la unitat monetària, i les fluctuacions del valor de canvi d'aquesta respecte de totes les altres divises es deuran, únicament, a la pròpia evolució del mercat de producció.

---

(1) El preu del metall or fixat a Londres és acceptat per tots els països del món; això permet establir aquesta equivalència cara al mercat exterior, ben allunyada de cap retorn a la moneda concreta, ni intrínseca ni extrínseca.

#### 4. Invençió de diner exterior

La mateixa estratègia d'invençió de diner comunitari que hem vist en el mercat interior, pot aplicar-se, si convé, i en funció sempre dels excedents de producció existents, al comerç exterior.

Quan tota la producció no pot ser absorbida pel mercat interior -malgrat els crèdits concedits i les finances repartides- llavors es poden concedir "crèdits i finances" als països estrangers interessats per les mercaderies excedentàries.

El comerç exterior es constitueix, així, en el tercer "canal de sortida" del mercat interior.

Igualment, qualsevol Estat estranger (tractats bilaterals), grup d'Estats estrangers (tractats multilaterals), qualsevol empresa o grup d'empreses estrangeres poden concedir al propi Estat crèdits inversius o/i finances consumptives, segons conciliació contractual-legal de llurs interessos amb els propis de la societat geo-política indígena.

La fórmula per a l'equilibri de balances del comerç exterior és llavors la següent, molt simplificadament:

$$\begin{array}{l} \text{Comerç} \\ \text{Exterior} \end{array} = \frac{\begin{array}{ccccc} I_p & + & I_e & + & idp \\ \hline E_p & + & EE & + & ide \end{array}}{\quad} = 1$$

$I_p$  = Importacions privades

$I_e$  = Importacions per crèdit i finances concedits per l'estranger

$idp$  = interessos i devolucions capitals crèdits i finances pròpis

$E_p$  = Exportacions privades

$EE$  = Exportacions per crèdit i finances concedits pel propi Estat

$ide$  = interessos i devolucions capitals crèdits i finances concedits per l'estranger.

2a PART

LA MONEDA TELEMATICA AL SERVEI

DE LA SOLIDARITAT LLIBERTÀRIA

## PRESENTACIÓ DE LA 2ª PART

### 1- Instruments al servei dels ideals

En la primera part hem exposat una proposta instrumental-tècnica sense expressar gran cosa dels fins perseguits. Hom pot deduir-los, però, del què s'ha dit sobre les condicions polítiques per a una implantació "alliberadora" de la moneda telemàtica per a fer front a la seva instrumentalització a favor de poders monopolístics i tirànics (capítol 7); també es poden descobrir els objectius perseguits al formular la hipòtesi d'invençió de massa monetària comunitària cara a la seva distribució solidària (capítol 11). En un moment d'inflació de paraules i discursos hem preferit entrar en el tema de proposta de solucions, més que quedar-nos únicament en l'anàlisi de fets sovint només per a lamentar-nos-en.

Cal, però, deixar clar que el conjunt de propostes instrumentals formulades són un mitjà, una eina, al servei dels ideals de llibertat i solidaritat que, gràcies als mitjans tècnics duts a terme per una ferma voluntat política, han de concretar-se en estructures afavoridores de les llibertats fenomèniques i de la concreta i real solidaritat.

Volem renunciar a la pretesa neutralitat de la vocació i recerca científica, que ofereix les seves investigacions sense les condicions d'aplicació necessàries que garantiran que la posada en pràctica tecnològica-política no es transformi en una eina de més opressió, corrupció, poder i violència contra la humanitat. Si les possibilitats que ofereix la tecnologia no són posades políticament al servei de les llibertats i de la solidaritat, els poders legals i fàctics les continuaran posant al seu únic i exclusiu servei contra els pobles. Tota proposta tècnica instrumental, corre sempre el perill d'esdevenir una arma emprada per uns homes contra uns altres. Quan aquest fet esdevé

corrent, com passa en el nostre segle, hom confon simplistament la ciència-tècnica amb l'instrument de l'opressió humana. Desfer aquesta confusió és urgent per a no afavorir el retorn a certs primitivismes que no fan altra cosa que deixar el camp encara més lliure per al desenvolupament de nous instruments de control posats per i a favor de minories de poder.

A més a més del mitjà tècnic i de les condicions i possibilitats d'aplicació ja exposades, dediquem aquesta segona part a la reflexió sobre "ideals-ètics" i "instruments-tècnics". En delimitar els camps respectius de la ètica i de la tècnica (utilitària, econòmica, política ...) podrem veure les exigències, els objectius i les possibilitats que comporten els ideals de "solidaritat" i "llibertat" cara a la seva realització fenomènica en uns sistemes de solidaritats i de llibertats concretes, sense els quals els grans ideals proclamats, no són res més que una enganyifa.

## 2- La Història, hipòtesi a experimentar

Si en certs moments ens servim d'hipòtesis històriques és perquè tenim en compte que totes les interpretacions històriques sobre l'home, fetes pels especialistes de cada disciplina o interdisciplina científica, a partir de documents irrefutables, són simples hipòtesis de treball. Ara bé, entre totes les hipòtesis possibles, n'hi ha de més probables que d'altres. L'única manera de confirmar o infirmar experimentalment qualsevol hipòtesi històrica, és sotmetre-la a experimentació en el present i veure'n els resultats en el futur. Per a dur a terme aquesta experimentació s'han d'explicar per endavant, amb el màxim de detalls possibles, els antecedents, l'estat actual i les seves conseqüències previsibles. L'experimentació de la hipòtesi considerada ha de ser tècnicament possible i prudentment realitzada.

El conjunt d'aquest assaig no té altra finalitat que aquesta: formular unes hipòtesis històriques sobre els fenòmens que van facilitar l'origen de la guerra, el poder, l'imperialisme, el joc brut, la corrupció, per a cercar els instruments tècnics, polítics i econòmics alternatius que permetin, en una prudent experimentació social, confirmar o refutar els hipotètics orígens. Quedaran confirmats si, com a fruit de l'experimentació, s'aconsegueix una progressiva pacificació, supressió del poder, de la misèria, dels imperialismes, del joc brut, etc.

Si aquesta experimentació resulta negativa, descobrirem una pista falsa a la qual no cal tornar. En el procés científic qualsevol fracàs ens ajuda a recentrar la investigació i així hom avança. Hi ha qui d'entrada ja no intenta una experimentació per por del fracàs: l'immobilisme actual de la societat és una clara mostra d'aquesta por. Una por lligada al manteniment de les estructures de poder que evidentment la fomenten i de la qual se'n beneficien.

## Capítol 1.- IDEALS ÈTICS TRANSCENDENTS I INSTRUMENTS FENOMÈNICS-TÈCNICS

### 1. Ètica i tècnica

El problema primordial a resoldre, en les tan mal anomenades "ciències humanes", és la dinàmica entre "ideals ètics-transcendents" i "instruments fenomènics-tècnics", o sigui entre "els fins que l'home es proposa en el seu pur esperit" i "els mitjans culturals que necessita anar inventant per a realitzar tècnicament, en l'exclusiu camp dels fenòmens, aquests alts propòsits".

D'entrada cal afirmar que tots els instruments dits "econòmics" i "polítics" són exclusivament fenòmens culturals-tècnics, per més que correntment se'ls vulgui "ideologitzar".

### 2. L'esperit creatiu de l'home

Allò que sembla definir l'aparició de l'espècie humana no és so-  
lament el seu indubtable origen animal, sinó el seu origen trans-animal,  
que podem anomenar "espiritual". Cal reconèixer però, que de l'esperit  
dels homínids primitius no en sabem res si no és per la interpretació  
hipotètica dels documents arqueològics actualment al nostre abast.

Sigui com sigui, el tret que distingeix més i millor l'home de  
totes les altres espècies animals és la seva capacitat trans-animal,  
espiritual creativa, de tenir ideals transcendents a la seva condició  
material bio-física i cultural-ètnica (1) de cada moment, i d'anar con-  
cretant aquests ideals en fenòmens adients. D'aquesta concreció fenomè-  
nica creativa dels ideals llargament acariciats, generació rera genera-  
ció, se'n diu "tècnica". La tècnica, així concebuda, és tan antiga com  
el mateix home i allà on hi ha "tècnica", per més empírica (2) que si-  
gui, hi ha l'home.

El progrés tècnic en funció dels ideals, és l'únic camí realment ofert a l'home per a dominar la matèria fenomènica, emperò, en harmonia amb tota la natura ambient, de la que ell és només un element, sempre, arreu i en tot, molt humil, encara que decisiu.

### 3. Ètica i moral

Cal potser ara un aclariment. Entenem per "ètica" allò que prové de l'ésser en tota la seva plenitud de vida; l'expressió més alta de l'esperit transcendent de l'home a partir del seu cos animat. Pel contrari, entenem per "moral" una sèrie de modes, mesures i fets socials-culturals exclusivament fenomènics.

L'ètica és, doncs, la font transcendent dels costums fenomènics, el conjunt dels quals és la moral.

### 4. Distinció radical entre "ideals" i "fenòmens"

La distinció entre "ideals" i "fenòmens" no significa que l'home pugui ésser fàcilment analitzat "ontològicament" (3) sinó tot el contrari. Podem dir que "ideals" i "fenòmens" són en l'home, nocions (4) empíriques, generades en el seu esperit creatiu; però d'aquest esperit creatiu, encara en l'actualitat en sabem molt poc: intuitivament només sabem que és la realitat més concreta i específica de l'home.

Ara bé, aquesta distinció ens permet delimitar el camp respectiu dels "ideals" i dels "fenòmens", condició essencial per als nostres contemporanis per a no tractar "ideològicament" els fenòmens ni "fenomenològicament" els ideals. Si sabem distingir-los, no intentarem més tractar amb "lògica" els ideals lliures i singulars de cada persona, ni afrontar el problema dels fenòmens concrets amb "idealismes".

### 5. Els fenòmens: avariències sensibles observades

Els "fenòmens" són "fets" i "objectes" sensibles a qualsevol ani-

mal. Etimològicament són "apariències sensibles".

Un "fet" --canvi d'estat d'un objecte-- és generalment més fàcilment i immediatament detectable per la intel·ligència dels sentits corporals-anímics, que "l'objecte". L'exemple més clàssic és el del sabor dels aliments: gust de sucre, gust de sal, ... El gust de sucre, per exemple, es capta molt abans que no la síntesi d'identitat del sucre diluït en una fruita.

El procés de captació sensible de fenòmens ens el forneix l'estudi de les espècies animals superiors. Aquestes són de més fàcil experimentació que les altres espècies, cara a un estudi seriós psicosomàtic sobre el procés de captació fenomènica. En l'estudi de cada individu de cos animat ben definit o de cada ramat gregari comprovem que els "fenòmens" són "relacions" entre el subjecte actiu observador i un "fet o objecte" exterior a ell, observat: són relacions existencials (5)-ambients.

A través d'un lent aprenentatge i treball cerebralment observatiu-interpretatiu, "els fenòmens exterior" captats per cada ser animal estudiat es van convertint en un procés que neix de simples sensacions puntuals i que es transformen en percepcions organitzades; aquestes esdevenen, al menor impuls, recordacions freqüents; es produeixen imaginacions sobtades i desordenades, somniacions i finalment tot aquest conjunt desemboca en "evidències o visions del món exterior".

De qualsevol animal superior --àdhuc dels més i millor domesticats, tan pròxims a nosaltres-- no sabem res més, perquè fins ara, no hem trobat llenguatge comú amb ells permetent-li de comunicar-nos la seva vida interior, si és que aquesta insisteix (6) en ell.

Referent a l'home ens trobem que disposa de dos tipus d'observació. Aquestes dues ~~ve~~ssants observatives de l'home, netament distintes, són però essencialment complementàries dins d'una complexitat creativa molt difícil de captar i delimitar:

- A. L'exo-observació (7): observació del món exterior, existencial, existent... Hom en diu generalment "observació": servir tot el que està davant (d'un mateix).
- B. L'endo-observació : observació del món intern, insistencial, insistent,... de cada persona singular per ella mateixa en una auto-reflexió que adopta tots els graus de consciència. Hom la denomina correntment "intro-specció" (8)

Tant el món exterior com l'interior no deixen de ser un "caos"(9) torrencial de fets (caos objectiu), al qual l'home va provant de crear la seva pròpia desitjada harmonia subjectiva (cosmos)(10). En resum podem dir que el "món" = "caos observat + cosmos desitjat" = "caos → cosmos".

Reprenem més a fons els dos tipus d'observació:

A. Observació del món exterior, exclusivament fenomènic

L'observació del món exterior només pot captar "fenòmens", és a dir, "apariències sensibles". Els fenòmens són captables per tots els sentits, però d'entre tots els sentits la vista té una importància decisiva. Aquesta apreciació la confirma el fet que molts termes d'origen grec i llatí (evidència, intuïció, idea, opinió, ...) relacionats amb la captació o expressió dels fenòmens estan formats per paraules (videre, optica,...) clarament relacionades amb el sentit de la vista, com a sentit que capta la llum, que realitza la intel·ligència. Així la llum i la visió en el procés d'observació externa fan la simbiosi de:

- la captació sensitiva
- la intel·ligència animal
- la intel·ligència trans-animal de l'home
- la comprensió o coneixements pels llenguatges (emocions psicosomàtiques, gestos, imitativa, mímica, ...; rítmica, dansa, cant, música, ...; artesanies i belles arts; paraula, verb, "logos", idioma ètnic, ...)

- la "intel·ligència artificial o cognitiva (11)", la qual no-més pot abastar els fenòmens, amb una certa eficàcia instrumental-abstraccionista-reduccionista inerta (12).

Ara bé, cal insistir que tota observació del món exterior és molt limitada si no té en compte les múltiples simbiosis i interpretacions internes que l'evolució de la total intel·ligència humana ha anat i continua inventant. Si observem, per exemple, un bastó introduït a l'aigua, el fenomen que captem és que el bastó es torça. A còpia de nombroses simbiosis internes hom pot arribar a descobrir que hi ha un fenomen òptic causant de l'aparent bastó tort. "Les apariències, sovint, enganyen". La tasca de l'home, en aquest camp, és anar descobrint la realitat exacta dels fenòmens, més enllà d'apariències considerades reals, que no fan sinó deformar la nostra visió del món.

Els fenòmens exo-observats en l'home es van concretant en:

- Evidències "animals-sensitives" (corporals-anímiques)
- Nocions trans-animals, complementàries o simbòliques (13) de les anteriors anomenades intuïcions, és a dir, de visió interna.

## B. Introspecció

La introspecció capta, a la vegada, fenòmens interns a la persona que s'auto-reflecteix en la seva consciència -aquesta auto-reflexió és educable en diferents graus gràcies a múltiples tècniques (concentració, meditació, ioga, zen,...)- i "noùmens", terme que emprem per a designar "nocions en esperit pur".

### a) Els fenòmens introspectius

Els fenòmens introspectius s'inscriuen exclusivament en el temps subjectiu personal i no en l'espai com els fenòmens exteriors. Fora del propi ésser psico-somàtic-espiritual on es donen, i pel qual són captats, no tenen cap relació directa amb l'espai fenomènic exterior. Llur objecte i fet concret està en la natura interna

de cada persona.

Podem distingir dos tipus de fenòmens introspectius:

- Els fenòmens psico-somàtics : són fruit d'una complexa i llarga auto-reflexió en i per cada persona considerada. Segueixen el curs invers de la captació fenomènica exterior. Si aquesta partia de les evidències fins a generar intuïcions, la introspecció capta intuïcions que esdevenen evidències.
- Els fenòmens generats en l'esperit : estan radicalment deslliats de tota relació, que no sigui d'estímul ocasional, amb el món exterior. Són la generació fenomènica interiorment sentida dels "noûmens o ideals"(14).

Després del que hem dit sobre els fenòmens, cal captar que totes les nocions fenomèniques poden ésser generalitzades, ésser objecte de distincions, d'idees i opinions, ...: ara bé, aquestes generalitzacions, distincions, idees i opinions solen ésser més subjectives que objectives i, en la mateixa proporció de llur subjectivitat, no poden ésser tractades com a "simples objectes lògics".

#### b) Els "noûmens o ideals"

Hem vist com "les nocions i empíries fenomèniques" poden ser expressades cada dia més i millor verbalment i simbòlicament, ja siguin d'origen psico-somàtic (extern o intern) o d'origen purament intern espiritual.

Cas ben diferent són "les nocions i empíries noûmèniques" ja que aquestes fan gratuïtament el salt transcendent més enllà de l'horitzó fenomènic. En tant que inefables, la seva descripció és impossible; només podem acostar-nos-hi per analogia. Podem dir que són la més concreta, primitiva, inaprensible, original i originària realitat i creativitat trans-animal mateixa de l'home com a espècie. Són tan singulars, irrepetibles, incomunicables com cada

persona mateixa. En la perconsciència (15) profunda de cada persona els "noümens" descloren sorpresivament,... fora de tot control, fora de tota censura, fora de tota por i de tota tragèdia, amb estímul o sense estímul fenomènic.

Podem dir que són l'alegria i la felicitat íntima en sí mateixes, inexplicables però reals, per a tota persona que s'escolta en introspecció, autoreflexió, meditació i admiració íntimes o àdhuc si ni s'escolta ni es vol escoltar. En el món fenomènic, hi ha totes les emocions, satisfaccions, desitjos, plaers, com es vulgui imaginar i analitzar, a més de comprovar. Però l'alegria i la felicitat del propi ésser no depèn directament del món fenomènic: és una altra realitat, un altre món, si bé cal insistir que la persona és un tot inextrincablement complex i interconnectat. És així que tots els fenòmens favorables poden ajudar a l'alegria i la felicitat de la persona, però no en són el seu ésser, mentre que alegria i felicitat profundes podem dir que són l'ésser alegre i feliç en si mateix, transcendentalment obert al seu propi amor, al dels altres o/i al de l'Altre, totalment desconegut, però tan profundament pròxim i causa de la nostra llibertat total.

## 6. Els "noümens" inefables

El terme "noümen" és un neologisme kantià que precisa la diferència entre "ideals" i tots els "fenòmens" tan insistencials com existencials. Etimològicament els "noümens" són "unes nocions en esperit pur", pròpies a cada persona singular, sempre naixents i renaixents en la seva intimitat més profunda, de manera fulgurant, inesperada i permanentment sorpresiva. Amb una introspecció més atenta descobrim que són empíries molt personals, però radicalment inefables, incomunicables, sense possible expressió formal directa. Solament en certs casos ancestrals, lligats a ètnies i societats més que als individus,

han rebut un tractament màgic-poètic, que ha anat desembocant en algunes paraules-claus, simbòliques-anàlogals (16) en cada idioma nacional. Cal recordar però que aquestes paraules són exclusivament símbols poètics, translàtics, anàlogals,... Són, en definitiva, paràboles que revesteixen el "noümen", constantment traduït i traït, en forma de fenòmens que tothom pugui acceptar fàcilment.

La conseqüència immediata del que acabem de dir és que per carència total de forma, "els noümens", són inconceptualitzables, inanalitzables, irreductibles a qualsevol temptativa de generalització, mesura o/i experimentació indefinidament repetida per a la conformació o/i refutació de qualsevol teoria. És a dir: "els noümens" no són sotmetibles a lògica científica, mentre que tots els fenòmens sí són tractables lògicament i experimentalment.

#### 7. Els "noümens", realitat empírica

A més a més de no poder revestir-se de formes expressives per causa de llur inefabilitat radical, els noümens són tan singulars i tan irrepetibles com la mateixa persona que els genera. Fallen doncs dues condicions bàsiques de la "ciència" : que el que hom estudia sigui definible en llur forma concreta-empírica i que sigui repetible indefinidament amb estadístiques experimentals.

Aquest concert "espiritual -noümènic" de tot l'home, al llarg de tota la seva evolució cultural, és una realitat empírica concreta que hom no pot limitar als "fenòmens introspectius" ni confondre-la amb ells. És una realitat tan concreta i indefugible com el mateix empirisme material-fenomènic, del qual ningú, amb un mínim de seny, no dubta.

Qualsevol "materialista" sap que "els misteris de la matèria" són d'aprehensió i comprensió fenomènica molt més difícil, mediata i llarga que no pas els "misteris de l'esperit" : aquest s'imposa a la consciència de cada persona independentment de la seva conducta, de les se-

ves denegacions, prejudicis, fanatismes,... de la(les) seva(-es) religió(-ons) o antireligió(-ns) igualment fanàtiques.

L'esperit de comunió, coparticipació i corresponsabilitat amb tots els altres homes passats, presents i futurs és ressentit fulgurantment, en els moments més inesperats,... per qualsevol materialista acèrrim, (i consti que considerem el materialisme històric com una de les operatives més eficaces per a perforar el misteri de l'home total), que sap perfectament, en la seva més profunda i íntima lliure consciència, que aquest esperit és la seva realitat més concreta, personalíssima, immediata, malgrat no tingui instruments captors per a estudiar-la i expressar-la.

La transcendència ètica no és cap monopoli de cap religió. L'elevació de qualsevol esperit lliure és la gran victòria dels no religiosos i ateus sincers (i consti que hom pot escriure això essent un cristià convençut). Cal ser molt "idealista" segons moda racionalista tradicional, per a negar aquestes dues realitats, fenomèniques i noümèniques, empíricament imposades a la nostra intel·ligència total. A l'home no li queda altre remei que acceptar-les, si vol ésser sincer amb ell mateix, fora de tot apriorisme per idees mal dirigides (ideològiques) (17) o/i interessos i passions classistes (afectivològiques) (17).

#### 8. Els ideals, aproximació cultural als "noümens"

Els "ideals" són "noümens", però ho són en el sentit cultural-històric: han estat llargament investigats des de temps immemorials però per procediments màgics primitius, procediments enormement diferents dels de la lògica. Així els "ideals" han anat rebent una certa expressió verbal-simbòlica-analogal. L'omniracionalisme històric, malgrat la seva innegable ingeniositat dialèctica i àduc literària, ha fet degenerar aquesta expressió simbòlica-analogal dels ideals en un verbalisme

buit de realitats empíriques-concretes, el qual és d'una gran innanitat humanista i d'una major ineficiència fenomènica. Per exemple: "La llibertat" és un terme analògic, inventat per la màgia més primitiva per a designar "el noumen o ideal més originari i original en cada home i tots els homes". Ara bé, la "llibertat noumènica" no pot ser confosa amb qualsevol fenomen llibertari, ni àdhuc anti-llibertari o a-llibertari. Proclamar la "llibertat" sense fenòmens concrets llibertaris és una actitud tan perjudicial com voler tractar "la llibertat" científicament.

Per a una major comprensió del tema podem substituir el neologisme "noumens" pel terme tècnic "d'ideals". Però cal tenir present que aquesta substitució és una reducció de l'incommensurable àrea noumènica a alguns noumens privilegiats per a les cultures màgiques més primitives: cometem la incorrecció de prendre una part ("els ideals" en la seva acceptació corrent) pel tot ("els noumens" en tota la seva real i potencial energia, tan sorpresiva, en tota persona).

Es en aquest sentit que hem de considerar "els ideals", igualment naixents i renaixents en la intimitat més pregonada de l'esperit de cada persona. Són, com a mínim, no-fenomènics (18); són sovint radicalment anti-fenomènics, és a dir, amb una vocació personal incoercible de modificar els fenòmens que s'oposen a llur realització pràctica, llibertària, a favor de tots els homes. Aquest "a favor de tots els homes" és real malgrat que sovint quedi reduït verbalment a la sola muller o al sol espòs, als propis fills, a la pròpia pàtria, etc... Aquesta empena que "l'ideal" genera en la persona per a modificar els fenòmens que s'oposen al seu acompliment no s'atura encara que la realització sigui a termini més llarga que la pròpia vida; la pròpia ràbia i rauxa que ens assalta tot d'un cop i amb el risc inclús de la pròpia mort violenta per fets naturals o per fets socials de tirania-despotisme, són incommensurablement més grans i forts que la minúscula persona (individual, col·lectiva, ètnica) que s'hi vol oposar.

# 9. Ideals trans-animals i comportament fenomènic infra-animal de l'home

La conclusió d'aquest breu resum sobre "fenòmens" i "ideals", és que cal entendre bé que els ideals són la més concreta, la més originària realitat i creativitat trans-animal de l'home, en tant que espècie que, a partir d'un caos-cosmos existencial donat, han anat creant el seu propi caos-cosmos insistent, personalíssim, íntim. El terme trans-animal es refereix, per tant, a la capacitat espiritual específica de l'home que el distingeix de la resta d'animals. Dintre d'aquesta específica capacitat espiritual o trans-animal de l'home cal distingir la fenomènicament humanista-libertària i la anti-humanista, per anti-llibertària: a aquesta última, per a fer-la més comprensible encara, en funció de la diferenciació "animal/home" la podem qualificar d'"infra-animal". Aquest terme d'"infra-animal", el podem aplicar a tot comportament exclusivament humà nascut d'un excés de cultura mal digerida, que ni els animals d'una mateixa espècie tenen entre ells: la guerra, el genocidi, el pacte de la fam, l'explotació, la violació, ...

Patim -cada dia més- una infra-animalitat humana deguda en gran part a un excés d'intel·ligència, de cultura i de civilització, ... mal païdes i pitjor conduïdes. Però el potencial trans-animal pot convertir el caos-cosmos actual en un humanisme harmoniós a favor de cadascun i de tots els pobles de la terra, en tots i cadascun dels seus membres col·lectius i individuals, posant l'actual progrés tecnològic al servei incondicional dels més bells i generosos ideals.

La revolució humanista que es proposa -evolució ràpida i permanentment repetida- és purament i exclusivament fenomènica-tècnica. Prou sabem que ni els fenòmens, ni la tècnica que els pot dominar a favor de l'home total, en harmonia amb tot ell mateix, no poden donar per si sols a aquest home, l'alegria i la felicitat a què noúmicament pot aspirar. Si només els ideals poden generar felicitat i alegria de vida

plena, és perquè, a l'inrevés dels fenòmens favorables que la tecnologia actual pot universalitzar per a totes les persones, els ideals són tan singulars com la mateixa persona que els genera espontàniament fora de tot control i de tota censura.

Els fenòmens de control i censura són, de tota evidència, externs a cada persona asservida ja que estan imposats per poders establerts (hetero-control i hetero-censura) o/i per la por d'aquests poders (auto-control i auto-censura). Són precisament aquests fenòmens de control i censura que cal destruir dràsticament, radicalment, perquè totes les persones, fetes fenomènicament "llibertàries" per a la revolució eminentment material-fenomènica que es proposa, puguin anar tornant a l'alegria espontània i expansiva, a la felicitat inexplicable i inexplicada, de la vida interior en plenitud de llibertat noümènica o sigui, en esperit pur.

Cal que, per fi, l'home contemporani vegi satisfetes les seves necessitats materials-culturals més peremptòries, satisfacció tecnològicament possible de manera molt ràpida, en aquest moment, gràcies a l'esforç tecnològic acumulat històricament. Tenint cobertes aquestes necessitats, podrà dedicar el temps que li calgui per a escoltar-se, en introspecció i auto-reflexió, meditació i admiració sorpresiva de si mateix, en totes les seves dimensions.

#### 10. Condicionaments materials fenomènics

Tot el que s'ha dit fins aquí exigeix d'analitzar a fons el caos-cosmos infra-animal fenomènic que s'oposa al lliure caos-cosmos humanista de cada persona, nascuda lliure.

Des que hi ha hagut persones asservides, la insurrecció interna, lliure, caòtica contra tots els condicionaments fenomènics-materials que s'oposen a la pròpia vida i evolució personal en plenitud, és un fet que s'ha repetit sempre; és un fet històric permanent en l'ho-

me; és un fet-clau del seu ininterromput progrés humanista, malgrat les terribles crisis destructores d'infra-animalitat.

Hi ha dos tipus de condicionaments materials fenomènics:

- naturals
- artificials

Els primers han d'esser paulatinament dominats per la física inerta i la bio-física. A partir del moment que les disciplines i interdisciplines -ben diferenciades per llurs respectius títols- s'han posat sota l'ègida del més radical "empirisme exclusivament fenomenològic pro-experimental", llurs progressos són espectaculars i es van acumulant en una acceleració històrica radicalment inèdita.

#### 11. Condicionaments materials produïts pel poder establert

Referent als segons, cal estudiar-los històricament a fons. Han estat subtilment estructurats, posats en funcionament i organitzats per homes -si bé de gran i molt sagaç intel·ligència projectiva- inclinats a interessos anti-comunitaris i a passions infra-animals: acumulació d'enormes riqueses materials perfectament inútils per a llur subsistència i acumulació de poder ocult i irresponsable contra d'altres homes.

Aquests condicionaments contra l'home total i lliure, van conduint els seus indignes beneficiaris, a la curta o a la llarga, a carregar sense sortida racional. Aquestes crisis, així provocades, sols tenen dues sortides: o l'augment de la irracionalitat amb noves mesures de poder o la disminució dels condicionaments opressius amb noves solucions racionals.

Per a fer l'estudi d'aquests fenòmens anti-socials -apareguts fa poc temps, a escala humana- hom compta avui amb una operativa eficaç i "científica": el materialisme històric, que parteix de l'estudi documental de les primeres societats geo-polítiques.

A grans trets, les societats-geo-polítiques han evolucionat en dues grans etapes fins arribar a un carreró sense sortida. Sortida que avui, apareix tècnicament resolta, si les societats actuals són capaces de racionalitzar la seva existència com a tals. Aquestes etapes, que aquí no podem detallar, són:

- 1ª etapa: imperial (del -8.500/8.000 al -2.500/2.000 a l'Àsia sud-occidental). La progressiva constitució de "ciutats-imperi" durant aquests mil·lenis fou fruit de la capacitat multi-confederativa de les diferents tribus i ètnies que lliurement es federaven cara a la defensa exterior i protecció mútua de la "ciutat" constituïda. Es donà una certa pacificació a la zona, amb un creixent comerç exterior entre les ciutats, responsabilitzat per una moneda personalitzada de compte abstracte i intracomptable.
- 2ª etapa: imperialista (nascuda el -2.500/2.000 a l'Àsia sudoccidental, s'ha anat mundialitzant fins els nostres dies). L'imperialisme és la desviació i viciació dels "imperis" -lliures i protectors de tots llurs membres- a benefici i sota el poder exclusiu d'uns pocs que asserveixen tots el altres. Els imperialismes exteriors, avui pràcticament tots derrotats menys dos, s'han transformat en intrainperialismes estatistes, tirànics i despòtics contra els seus pobles i ciutadans, a través de múltiples sistemes "burrocràtics", policíacs, industrialo-militaristes, consumistes, sexistes, ...
- 3ª etapa: post-imperialista. Es pot iniciar quan es vulgui amb una voluntat auto-política de no-violència activa i intel·ligent, perquè tots els necessaris ingredients tecnològics estan a punt. El que tècnicament és possible, tard o d'hora es realitza; però més val que sigui d'hora que tard per tal de poder evitar les tragèdies congènites a tot desfasament entre

"progrés social i progrés tecnològic". Aquesta etapa, d'inici immediatament possible en qualsevol Estat contemporani, és d'una potencialitat llibertària inèdita en la història humana.

## Capítol 2.- L'HOME VAL PELS SEUS IDEALS

### 1. Els ideals, l'energia íntima de l'home

Hem dit que els ideals són la mateixa energia íntima de cada persona que -sempre, arreu i per a tot- li permeten, no sols de sobreviure's a si mateixa, constantment en evolució dintre del caos-cosmos fenomènic ambient, exterior, existencial, sinó de moure aquest motor fenomènic cap a una evolució conforme a la seva voluntat contínuament enfrontada a nombrosíssimes limitacions.

Aquestes limitacions fenomèniques de l'home, com acabem de veure, o bé són naturals, o bé són resultants d'un llarg conformisme al desfasament originat per estructures, funcions i organitzacions socials, potser necessàries en el seu temps, però diametralment anacròniques a partir d'un cert moment històric, en relació i proporció al progrés tècnic-material realment assolit.

Si l'home poua en els seus ideals primigenis i més ingenus l'energia de tot el seu ser tan complex és, a la llarga, paulatinament invencible en la seva lluita perseverant contra els condicionants naturals que li son contraris: va aconseguint una lenta, però segura, domesticació harmoniosa de tota la natura fenomènica-ambient, si la sap servir com a pròpia matriu ecològica. Aquest poder sobre les coses exteriors, aquesta domesticació harmoniosa del món fenomènic, la duu a terme a través de l'edificació, mai acabada, d'una cultura ètnica i inter-ètnica que, quan és a l'ensem intel·ligentment respectuosa i superadora de la natura, esdevé una recerca i un esforç incessant per a un equilibri fecund, una eurítmia joiosa, i un bé comú per a tots els vivents.

Aquesta incoercible energia dels seus ideals més íntims també ha estat, és i pot ser invencible, a la llarga, contra tots els condicio-

nants anti-humanistes de qualsevol "poder d'uns pocs sobre i contra les altres persones".

## 2. Legítim "poder sobre les coses" i il·legítim "poder sobre les persones"

Qualsevol progressiu "poder fenomènic de l'home sobre les coses" és el normal i legítim canvi tècnic-cultural de l'home per a posar la matèria inerta i vivent no humana, al seu servei, dintre d'uns principis d'ètica que cal anar explicitant i perfeccionant fenomènicament en funció del progrés real de la seva intel·ligència i generositat amb tot el que és "altre".

Molt al contrari, qualsevol "poder d'uns quants sobre i contra totes les altres persones" és tan escandalosament anti-ètic, il·legítim i immoral, que no el pot acceptar cap home digne d'aquest nom i de tota l'evolució de la nostra espècie, des dels orígens fins ara.

Actualment, "els poders establerts sobre i contra les persones" han arribat a un tal grau insuportable de subtil -o descarada- tirania, que cal centrar l'esforç de la lluita humanista en "prendre el poder per a destruir-lo, radicalment, des de dintre" i no prendre el poder "per exercir-lo", com correntment la majoria d'ideologies proposen i, quan poden, realitzen. Cal estudiar i proposar mecanismes socials, econòmics i polítics perquè aquest ideal sigui concretable i no tan sols bones intencions i discursos populistes. Pel que s'ha dit a la primera part, hom pot comprendre que "responsabilitzar documentadament la llibertat de mercat i societat" amb una moneda personalitzada i informativa pot ser un pas per acabar amb la "impunitat del poder amb diner, per afany de diner, anònim". Independitzar totalment la Justícia, i socialitzar comprensiblement la informació per a tota la població, són altres passos per a dificultar la perpetuació de les estructures de poder ocult.

Altres mesures referents a la delimitació del "comandament social",

són possibles de posar en pràctica, en el marc d'aquestes regles de joc: limitar el nombre de responsables dels executius, impedir la reelecció, demultiplicar confederativament el "comandament social", donar comptes davant la Justícia en acabar el mandat...

Totes aquestes estructures són fenòmens i com a tals hom els pot sotmetre a revisió malgrat certs aires de "sacralitat" que el poder ha lograt suscitar entre el poble.

### 3. L'home val pels seus ideals més ingenus

Sense aquests ideals l'home no és persona. Com més intel·ligent i cultivat sigui el ser humà que prescindeix -més o menys conscientment- dels seus ideals més primigenis, més s'anirà tornant infra-animal. I en prescindirà més en la mesura del seu parasitisme o conformisme als condicionaments dels il·legítims "poders establerts sobre i contra les persones". En evadir-se amb "idealismes i estèrils discursos ideològics i afectivològics", prefabricats per ell o per un altre, qualsevol ser humà prescindeix així dels ideals més originaris del seu esperit profund i s'acostuma tant a la seva infraanimalitat que, sovint, arriba a fer-se'n superficialment inconscient.

Quan una persona ha abandonat així tota vida interior, no hi ha, sovint, res a fer per a fer-li abandonar les seves intoleràncies, els seus fanatismes, la seva crueltat, ordinàriament exercida sense la més petita vacil·lació i en nom del deure d'estat propi..., les seves corporacions tancades i monopolístiques..., el seu classisme tan hipòcrita com estúpid; s'ha instal·lat en un "fariseisme de bona llei" i acaba per creure-s'ho.

Els "idealistes" que substitueixen llurs ideals primigenis pel culte idolàtric dels poders històricament establerts -o a establir revolucionàriament- sobre i contra les persones, es posen també de manifest per la següent característica: així com els ideals originaris són tan

inefables que àdhuc als més grans poetes els costa tant de plasmar-los en imatges fenomèniques analogals (paràboles), els partidaris del poder "xerren pels colzes" o escolten embadalits inacabables discursos verbalistes, ideològics o afectivològics, sobre llurs idealismes, avui dia tan anacrònics: la pàtria (financera), l'internacionalisme (més financer encara), la religió o anti-religió (oficial) que permet de controlar el poble, la violència cega com a motor reaccionari o revolucionari de la història, el militarisme com a única religió terrestre..., la guerra com a única font de grandesa i heroïcitat per l'home corrent que hom envia al front com a carn de canó, el treball assalariat com a únic instrument de dignificació de l'home vulgar..., la separació de les dones per la virtut o pel vici (reaccionari o revolucionari, segons qui xerra i segons qui escolta) en dones "honrades" i dones "públiques"..., l'Estat com a font de felicitat per a tots, etc. etc....

Una tal evasió fora i contra del més profund de si mateix -per cínic egoïsme o inconscient imbecilitat- pot durar més o menys; però, tard o d'hora, desemboca o en la pròpia destrucció o en una dolorosíssima revolta íntima contra la pròpia infraanimalitat, tant de temps acumulada.

En aquest últim cas, implica la més difícil de les "conversions", però també la de més joia i pau íntima: "la conversió en esperit".

Totes les "conversions" són "canvis -més o menys reeixits o desastrosos- de front". Però, en el cas d'infraanimalitat acumulada per egoïsme del propi poder o per complicitat parasitària al poder d'altres, és l'única taula de salvació pels qui, finalment, prenen consciència de llur indignitat per l'atac íntim que fan al propi ser profund. Fan veure que es riuen de totes aquestes falòrnies, però la processó va per dins. Són indignes d'ésser homes, però són homes.

4. L'home val pels seus ideals primigenis: la llibertat, la solidaritat, l'amor.

a) La llibertat

El primer i més inefable ideal, però també el més noble (19), el més fort, pervivent i perconscient, el més profundament ancorat en l'home, el més incoercible de tots, el que està sempre i arreu present en totes les persones (20) -per baix que eventualment hagi caigut per culpa d'elles mateixes, però sobretot i generalment, per culpa dels altres- és el de "la llibertat".

La llibertat és l'home en tota la seva enorme complexitat corporal-anímica-espiritual. La "llibertat" és la mateixa persona humana; si parlant de qualsevol home hom fa abstracció de "la llibertat", l'expressió "persona" no té cap significat concret. L'ideal de "la llibertat", viu, perviu, persisteix en cada persona singular.

Així com la paraula "llibertat" correspon a l'ideal més pregon de cada persona, la paraula "llibertària"(21) la reservem a la "pràctica d'una llibertat fenomènica concreta", aconseguida pels servidors d'aquest ideal, en funció del progrés tècnic realment imperant en la cultura de qualsevol comunitat ètnica o inter-ètnica dintre de qualsevol tipus de societat confederativa o/i federativa (22).

Quan l'ideal de "llibertat" no es pot afirmar "llibertàriament", és a dir, fenomènicament, a través de múltiples fenòmens concrets, quotidians, exteriors a la persona, és perquè se li oposen condicionaments anti-llibertaris de tipus material.

Entre aquests condicionaments d'ordre material, molts són naturals, sigui provinents de la pròpia naturalesa corporal-anímica de l'home, sigui provinents del món exterior no humà: l'home els ha d'anar vençant per la seva intel·ligència. D'aquesta victòria, sempre naixent i renaixent d'un esforç incessant, en diem "poder sobre les coses".

Però si l'home vol que aquest "poder sobre les coses" sigui legítim, alt ament ètic, no-autodestructiu, cal que no obliidi mai, enlloc ni per res, que ell forma part integrant de la "natura" i que hi ha de viure en simbiosi harmoniosa. L'home primitiu això ho sap i viu en la naturalesa ambient amb plenitud psicossomàtica-espiritual. Només durant els últims 4.500 anys de furiosos i suïcides imperialismes (inter-imperialismes i intra-imperialismes), l'home dit "civilitzat" ha anat, cada dia més i pitjor, perdent de vista aquesta vitalment necessària contínua osmosi amb l'ecologia ambient. Cal situar l'ecologia a tall d'objectiu privilegiat de la potent economia que pot sorgir de l'estratègia fecunda d'un lliure mercat clar.

Hi ha altres condicionants material molt rígids i enormement coercitius que, durant aquests 4.500 anys últims d'anti-civilització imperialista, han estat imposats i continuen essent imposats als pobles, per uns molt subtils "poders establerts" d'uns pocs sobre i contra tots els altres membres de qualsevol societat geo-política considerada.

Tots aquests "poders sobre i contra les persones" -tant diferents dels "poders de l'home sobre les coses"- són radicalment il·legítims, anti-ètics, àdhuc immorals, descaradament anti-humanistes.

L'art subtil dels que detenten tota forma de poder -durant aquesta era imperialista, històricament ben documentada- ha sabut ocultar aquest tan il·legítim "poder sobre les persones" amb grans dogmes mentiders. Són "poders": cada dia més ocults, impersonalitzats i irresponsables: es fonamenten en múltiples mecanismes anti-socials, pràcticament imperceptibles. Mecanismes basats en la multiplicació de petites tiranies aparentment objectives-burocràtiques i d'estructures d'hetero-control o hetero-censura que desemboquen fatalment a la neurosi subjectiva d'auto-control i auto-censura per part de moltes persones dèbils de cos, de caràcter i d'esperit, que esdevenen i resten així bàrbarament marginades.

Tot aquest embolic de poders "legals" i "reals ocults" es pot anar descabdellant gràcies a l'operativa del "materialisme històric", disciplina capaç de desemascarar tota l'acumulació de mentides i hipocresies que expliquen una tan llarga, fins aquí vencedora anti-civilització. El nostre esforç versa, a la llum d'aquesta operativa i disciplina, sobre els instruments tecnològics-autopolítics que l'home actual pot emprar per a lluitar, amb eficàcia progressiva, en aquest doble front:

- de manera productiva-utilitària, contra els condicionaments naturals
- de manera social-llibertària contra els condicionaments materials històrics dels "poders institucionalitzats sobre totes les persones no immensament riques i potents".

L'ideal de "llibertat" és, repetim, tan pervivent, perconscient i persistent en cada persona que -si no es pot expressar llibertàriament en el terreny dels fenòmens materials-culturals, segons el propi dinamisme espontani i expansiu de cada persona singular en la pròpia comunitat ètica- tard o d'hora, esclata en revolta i violència cega, quan la neurosi per tirania i por s'ha acumulat massa: primer esclata en la intimitat profunda de cada persona, a cada instant de dura submissió a uns condicionaments materials als quals no hi veu solució raonable; i més tard esclata en rebel·lió oberta, si els condicionants materials que se li oposen neixen de poders ocults d'uns pocs contra tots els altres, i aquests darrers logren sublevar-se.

La neurosi "passotista" habitual, la repentina i imprevisible violència cega, l'eventual victòria salvatge o la repressió despietada -per tornar a començar com si res no hagués passat- són les tres fases consecutives que caracteritzen l'era de la guerra, iniciada fa uns 13.000 anys, però molt més encara el període imperialista, iniciat fa més de 4.000 anys amb Sargó I d'Akkad. Els imperialismes, que s'inicien sempre i arreu cara a l'exterior (inter-imperialismes), quan fracassen

en aquest primer intent, es capgiren contra els seus propis pobles (intra-imperialismes), essent molt pitjors perquè ja no tenen raó d'esser i ho saben.

Aquests fets de poder, consubstancials amb tota violència i guerra -tan ben documentats en tots els pobles llargament tiranitzats pels uns i pels altres- ofeguen, sols momentàniament però horriblement, tots els ideals de l'home. Degut al poder nefast o per por execrable, cada persona -i com més intel·ligent i culta, pitjor- fa el salt terrible cap a una infra-animalitat innoble.

#### b) La solidaritat

Històricament, i molt més encara en els nostres temps, "els poders establerts sobre i contra les persones" s'han anat tornant materialment molt més forts que qualsevol persona considerada isoladament. És per això que el nostre assaig incorpora al títol: "al servei de la solidaritat".

L'ideal de "solidaritat" sembla ser tan vell com el mateix esperit de l'home. No se'l pot confondre ni amb el simple instint nacional-gregari que caracteritza les espècies animals de mamífers superiors, ni, possiblement, amb l'augment de l'instint genètic de l'espècie humana, degut a la "indefensió" congènita en relació a totes les altres espècies competidores carnisseres o herbívores.

L'ideal de "solidaritat" sembla que neix directament de l'esperit peculiar a la nostra espècie. Els prehistoriadors i etnògrafs assenyalen, segons les hipòtesis més probables en funció de tota la documentació al nostre abast actual, que el "compartir"(23) tota la producció alimentícia-comunitària entre tots els membres de la comunitat, demostra no sols una característica singularíssima de l'espècie Homo, sinó que distingeix totes les sub-espècies homínides que s'han pogut documentar fins ara, de la resta d'altres espècies d'animals mamífers superiors.

Aquest compartir equitativament tot el menjar produït i posseït per cada comunitat primitiva, a cada moment de la vida errant del grup ètnic i entre tots els seus membres sense excepcions ni privilegis, palesa la més estreta solidaritat nacional en l'acte comunitari que ràpidament esdevindria el primer "sagrament" de l'endo-ètnia ancestral de caçadors o/i pescadors: el banquet sagrat de tota la nació solidària de cadascú per a tots i de tots per a cadascú.

Com ja hem dit abans, aquesta primitiva "solidaritat comunitària" es va perdre amb l'inici de les eres de la guerra i dels posteriors imperialismes.

Aquests s'aguanten només pel seu progressiu afiançament despòtic, tirànic, estatista, "burrocràtic"(24), policíac (25), militarista, anti-econòmic, anti-polític, anti-social, hipòcritament classista, sota pretext de "lliure competència, de lliure competència, de mèrits adquirits, de privilegis intocables, etc, ...".

En realitat no es tracta de "lliure competència", sinó d'un "llibertinatge mercantilista irresponsable", manipulat per mecanismes subtils, subterranis, pràcticament quasi secrets, molt poc estudiats històricament, desconeguts d'una gran majoria -ella sempre tan ingènua, dòcil, lleial, respectuosa de la llei- que manté el poble llargament i insolentment enganyat.

La pobra i ingènua rebel·lió íntima de les persones isolades difícilment pot explotar històricament en moviments llibertàriament eficaços. Això cada dia es veu més clar enfront dels estatismes moderns, tan omnipotents que s'autoidolatre en tots els seus estaments de "ciutadans de primera" que són els seus funcionaris.

Aquesta és la raó que explica que aquests estatismes autoidolàtrics mantenen llurs "ciutadans de segona" en una formalísticament molt "liberal" inculta i manipulada insolidaritat individualista, col·lectivista, nacionalista, ... ideològica-fanàtica o/i afectivològica-classista.

Només pot ser possible un moviment llibertari eficaç quan, en un poble més conscienciat, sigui factible una crida, no sols a "l'ideal de la llibertat", sinó també i en escriu, a "l'ideal d'una plena solidaritat de cadascú amb tots i de tots amb cadascú" per a una acció autopolítica, estratègicament ben estudiada i tàcticament ben resolta, de no-violència intel·ligent i activa, vencedora de la violència institucionalitzada en l'estatisme actual, al servei incondicional dels més rics i poderosos, ocults darrera el diner anònim i corruptor.

L'estratègia de "no violència activa i intel·ligent" indica que no es tracta de cridar les víctimes dels poders actuals a l'odi cec, a la venjança estúpida i generalment injusta, a un nou poder classista pitjor que l'actual per més contrari que li sigui, a un anti-poder revanxista tan homicida i suïcida com la tirania tradicional que vol vèncer, per l'únic camí, ideològicament tan celebrat, d'una violència inútil i, per endavant, vençuda, si els traïdors o/i còmplices de sempre no se n'emparen per a llur agost particular.

Cal començar per aclarir la realitat històrica global de l'home en els seus condicionaments naturals, sigui físics-inerts, sigui biofísics propis i ambientals.

Per tant, es tracta d'estimular en cada ètnia (nació amb ètica pròpia) i inter-ètnia, el cultiu del seu esperit ètic, radicalment lliure i solidari, d'on pot brollar l'afany per a transformar solidàriament i llibertàriament la realitat; estimular també en el seu si el cultiu de la total intel·ligència humana, en totes les seves facetes "d'intel·ligència natural" (a la vegada "noúmènica" i "fenomènica") i "d'intel·ligència artificial" ("lògica-científica") (27).

Es aquesta última que hom ha de posar al servei d'una crida llibertària-solidària, cara al domini eficaç de tots els condicionaments "infra-animals" exteriors imposats a la persona (poder, violència, guerra, misèria, fam, marginació,...), sigui per la naturalesa no huma-

na, sigui pels artificis antisocials de poder sobre i contra les persones.

Cal comprendre a fons que aquests condicionaments artificiosos sobre i contra les persones, són obra del mateix i sol home, en la seva evolució total, tan plena d'encerts i errors, de virtuts excelses i de crims degradants, de societats llibertàries i d'imperialismes tirànics.

### c) L'amor

En l'home, indefinidament evolutiu en totes les àrees del seu esperit i de la seva intel·ligència, hi ha - a més a més i cada dia molt millor - innumbrables impulsos ètics, innumbrables ideals i vocacions, radicalment inefables, que cerquen incansablement, en sana bogeria transcendent, a manifestar-se fenomènicament, traduint-se i traint-se a l'ensem en l'àrea de creativitat existencial, més o menys dominada per la matèria inerta o vivent i més o menys dominadora de la matèria, al servei incondicional de la llibertat i solidaritat íntima de cada persona, al servei de les llibertats i solidaritats concretes de totes les persones.

Però ara i aquí, només pretenem concretar els ideals energèticament més necessaris per a una lluita victoriosa contra "els poders establerts sobre i contra les persones". Cal destruir radicalment tots aquests poders, però respectant amorosament, lliurement, solidàriament, completament els poderosos actuals en tant quant són persones com els qui pateixen llur opressió.

Tractarem doncs, molt sucintament, de l'últim ideal de l'home, tant en els temps històrics com en l'excelsitud de l'esperit: a mesura que va sorgint en el nostre ser, es va tornant el primer, perquè en ell, condensa tots els nostres ideals més bells i més purs i els supera tots: l'Amor.

L'amor pren nombrosíssimes formes fenomèniques segons la persona estimada més que no pas segons la persona que estima activament. Car l'amor, com a donació de si mateix i no pas com exigència de la donació de l'altre, no demana reciprocitat interpersonal. Però cal afegir que ajuda molt a la seva "veritat" (28) que les dues persones "Amat i amador" siguin "dues veritats actives a l'ensem".

Aquest ideal d'amor és el que ha estat viscut de manera especialment intensa per totes aquelles persones que han aplegat al seu voluntant grups de deixebles que els han reconegut un paper de "mestre". Normalment els "mestres" han utilitzat el llenguatge de la poesia simbòlica com únic camí possible per a comunicar aquesta realitat "noùmènica" que ells vivien intensament. Les obres d'amor gratuïtes que han demanat als seus deixebles entren ja al camp fenomènic però són el mitjà privilegiat per a fer transparent i mesurable l'ideal d'amor que sintetitza l'essència més profunda de l'home.

### Capítol 3.- PERQUÈ CAL ABANDONAR DEFINITIVAMENT TOTS ELS IDEALISMES

#### 1. Conseqüències pràctiques de la distinció entre "ideals" i "fenòmens"

Algunes de les conseqüències pràctiques de tot el que hem dit sobre ideals i fenòmens són les següents:

Els "ideals" són energia de l'home. Els "fenòmens", per a l'home, no són ni contraris ni enemics dels seus ideals. Hom pot dir que són el motor complementari on emprar la seva energia íntima, en la direcció que ell, lliurement, solidària i amorosa, hagi escollit i decidit.

Si l'home delimita "el camp de la concreta acció fenomènica sobre les soles i exclusives coses fenomèniques", podrà assolir de treure dels seus ideals, amb eficiència pràctica, l'energia exuberant del seu esperit ètic-transcendent.

Hi ha encara qui pretèn reduir els "ideals" (radicalment inefables i només transmissibles per poesia simbòlica d'imatges analogals), a simples conceptes, fàcilment analitzables en els seus continguts i substituïbles per senyals matemàtics.

Contràriament, hi ha també qui vol judicar de l'eficàcia instrumental inerta de les disciplines fenomèniques (les úniques reductibles a tractament lògic) amb termes noùmènics com "veritat o falsedat" enlloc d'utilitzar termes apropiats com "exactitud o inexactitud fenomenològica" o com "coherència o incoherència omnideductiva".

En l'home no hi pot haver ètica sense estètica, i recíprocament. L'única mesura natural de l'home consisteix en les seves més belles creacions fenomèniques-culturals.

Si això no és així, si l'home contemporani no es comporta segons la més elevada ètica i estètica, a mesura que anirà augmentant el seu

saber instrumental, la nostra fins aquí tan tràgica civilització no sabrà separar "el legítim poder sobre les coses" de "l'il·legítim poder sobre les persones".

Cada dia, més i pitjor, s'inventaran "falsos problemes ètics" que, com tothom ho intueix, neixen de mentida originària i sofisme evident, però que ningú sap com desentranyar-ne i desarmar-ne l'hipòcrita fanatisme dogmàtic.

Cada dia, més i pitjor, els homes s'aniran precipitant per aquest camí tan equivoc, doncs, tan equivocat, enganyats des de les seves més altaneres pretensions de puríssims espiritualismes i idealismes, sistèmatics de tot i de res, a infectes realitats infra-animals que tant ha practicat i practica la nostra orgullosa anti-civilització del segle XX.

Val la pena de dir les realitats concretes pel nom ancestral i precís, originari, de cadascuna, element per element, de manera que ningú pugui legítimament enganyar-se, referent a com s'han d'emprar i s'empren l'evolutiva intel·ligència global i les encara més evolutives intel·ligències especialitzades de l'home: entre aquestes últimes, la raó lògica, purament auxiliar i inerta, convencionalment universalitzadora de tots els fenòmens del nostre caos-cosmos ambiental i interior, però exclusivament dels fenòmens. Tota altra utilització de la lògica no sols és incorrecta, sinó nociva com una droga qualsevol que pren el lloc de les endorfines del cervell (29). Tota droga externa, substitutiva de les endorfines, impedeix ràpidament la producció neuro-cervical d'aquestes i, en prendre el seu lloc, redueix la potencialitat creativa de la persona.

Cal insistir: si els ideals -i les idees que en deriven- són d'una tal complexitat interior i inefable, és evident que seran sempre in-analitzables, in-quantificables i in-mensurables. Els ideals i idees no po

den mai -sense caure en verbalismes "ideològics"- ésser objecte d'un tractament empíric-lògic-experimental de tipus fenomènic.

Hi ha una altra classe de subjectivismes personalíssims, també molt difícils de posar en solfa lògica-científica: formen el caos, sempre en ebullició en cada persona, de les seves passions més íntimes i dels seus interessos menys confessables, a més d'excessivament variables per motius molt poc aprensibles des de fora. De l'intent de tractar els "afectes" amb "lògica" en diem "afectivològica".

Cal decidir-se, doncs, radicalment, en les fins ara tan mal anomenades "ciències humanes", a foragitar-ne tot el que no pot ésser objecte d'estudi empíric-fenomenològic proexperimental; si diem que l'operativa de la "ciència" no els és aplicable, immediatament cauen de la pròpia base tots els discursos "ideològics" i "afectivològics". Totes les persones tenen la perfecta llibertat d'explicar verbalment llurs idees i llurs passions: llurs discursos i diàlegs seran d'una total llibertat ideològica, i afectivològica, però no podran mai pretendre la menor consideració "lògica". La lògica fa molts anys que ~~no se~~ serveix operativament ni de la paraula corrent, ni de les idees massa complexes i inanalitzables en llur estat naixent, (perquè són una mescla enorme de totes les capacitats de vida plena i intel·ligència evolutiva de cada persona); ni de les passions massa fàcils d'ocultar per cada persona a l'observador "científic".

Tot el que no sigui delimitar exactament el camp d'eficàcia experimentaladora de les disciplines adscrites a lògica acaba en nimieses i drogadiccions (cruels fanatismes ideològics i hipòcrites classismes afectivològics), que -per acumulació racionalista-unidimensional o, el que és pitjor, dicotomia classificadora i detallista solament en dues dimensions- menyspreen l'humil caos que és el nostre món ambient i que som nosaltres mateixos, un per un; exalten el més imbècil orgull individualista, col·lectivista o/i racionalista i, així, van esborrant el

perfil exacte (30) de cada realitat, sempre tan complexa, i que és un dels elements que conforma el cosmos material, existencial i insistent, vivent i pervivent, aprehensible per l'home.

La concreta pluri-dimensionalitat, tan complexa i inter-activa, de l'home no pot ésser reduïda a unes poques dimensions fenomèniques, que sempre seran un mínim les estudiades en comparació de les estudiables, malgrat que no neguem la utilitat instrumental-experimentadora dels estudis fenomenològics portats a bon terme fins avui dia. Si un logicista sèr i imparcial refusa el reduccionisme sistemàtic a "n" dimensions estudiades, en qualsevol capítol de física inerta o bio-física, quant més no refusarà de reduir l'estudi de l'home a dues pervalències dicotòmiques i dilemàtiques: ara bé, el seu refús serà total, quan se'l vulgui fer combregar amb una sola dimensió fenomènica per a explicar-ho tot.

## 2. Repte a la nostra intel·ligència global

Aquest és finalment el repte més alliçonador que l'humil empirisme exclusivament fenomenològic i pro-experimental planteja als nostres contemporanis: la diferència essencial entre matèria (àdhuc biològica, inclosa la humana) i l'esperit pervivent de l'home, creador d'ideals perconscients, és a dir, que se salten, gratuïtament i amb gràcia quasi infinita, l'horitzó fenomènic, els límits mateixos de la nostra consciència pan-fenomènica.

Només és possible a l'home de desprendre's generosament "de les coses", si es decideix a dominar-les fenomenològicament a fons, amb correcció i legitimitat d'eficàcia experimentadora en benefici de tots els membres de la comunitat humana.

Per això, cal deixar de preocupar-se de continuar essent esclaus de retòriques desfasades, quan el "pensament" confonia:

- 1) "analítica de senyals continguts" i  
"logística de senyals continents";
- 2) "lògica verbalista" i  
"lògica (filo)matemàtica";
- 3) "estúpida lògica orgullosa" (usurpadora de les més altes excel·lències de l'esperit) i  
"humil lògica instrumental auxiliar-inerta" (al servei incondicional de les vocacions i ideals més profundament personals).

No es tracta ja, arribats a finals del segle XX, de voler ésser petulants savis universals "pour épater le bourgeois", sinó de saber apreciar les enormes diferències entre les diverses intel·ligències lentament sorgides en l'home des de fa uns 5/4 milions d'anys i de saber situar cada intel·ligència dintre del seu legítim ambient en l'ésser total de cada persona i de tota la humanitat.

La lògica no mereix gens ni mica el fals prestigi que se li ha donat durant segles, el qual és responsable de l'actual deliri esquizofrènic de tota la humanitat contemporània.

Car la lògica és radicalment incapaç de crear sistemes pretesament universals, vàlids per a l'home considerat en tota la seva complexitat pandòtica (31), tant si aquests sistemes són de tipus "espiritualista-ortodox" com "materialista-heterodox". Per tant, afirmem que cal destruir en l'home el convencional determinisme de la lògica inerta, car aquest home -lliure sempre, arreu i per a tot- està quasi infinitament per sobre d'una operativa intel·lectual tan pobre com és la "lògica" del sistema de pensament del nostre món actual.

La "màgia lògica" (32) és molt útil per a estudiar fenòmens empírics elementals fins a fer-ne disciplines extraordinàriament especialitzades i limitades, àdhuc quan es passa a les modernes interdisciplines tan entusiasmadores i fecundes.

La lògica només és per a "les coses" i no serveix de res pel tracte entre persones o l'auto-reflexió interior, ja que tota inter-personalitat i intra-personalitat no ha d'ésser coherent segons lògica, sinó segons llibertat personalíssima, solidaritat interpersonal i amor gratuït als altres, a tots el altres.

### 3. Ideals, idealismes, "ideològiques"

Tots els sofismes i tots els enganys "ideològics", "afectivològics", propagandístics i publicitaris són, en primer lloc, mesclades molt complexes i inconnexes de fenòmens (simple motor objectiu) i d'ideals (energia espiritual pura). En segon lloc, tots els "idealismes" són generalitzacions i abstraccions massa directes, precipitades, imprudents, indisciplinades, sense la més mínima anàlisi fenomenològica prèvia i sense plena acceptació de que els ideals, essent "nocions en esperit pur", són inefables per llur mateixa naturalesa, tan fulgorantment simple, íntima, profundíssima i singular, en cada persona singularíssima en el seu fur intern i incommunicable.

Els ideals inefables -no comunicables pel verb, si no és per la poesia més analògica a base d'imatges fenomèniques ancestralment entranyades per cada poble en el seu idioma ètnic no poden prendre cap forma fenomènica directa completament satisfactòria per a la persona singular que els genera com a fulgorants "nocions en esperit pur". Això ho saben molt bé els grans intuïtius, els grans artistes, que mai no queden satisfets de llurs obres, car saben molt bé que només són traduccions molt imperfectes de la seva vocació i entusiasme originaris, àdhuc si han passat tota la vida perseguint la plasticitat sensible de llurs ideals més estimats.

Si fins i tot, doncs, en els homes més genials, els ideals no poden prendre valor empíric-sensible completament satisfactori, és evident que no es pot aplicar als ideals cap "lògica correcta", ja que,

per aquesta expressió, s'entén avui dia una disciplina molt precisa i estricta: "l'empirisme exclusivament fenomenològic pro-experimental", que és l'única operativa demostrativa que "la lògica" serveix d'algun cosa i no és simplement un mitjà de pseudo educació classista com ho ha estat discriminatòriament durant segles, i continua essent-ho en certs medis d'il·legítim i immoral "poder sobre i contra les persones, sobre i contra tot un poble".

#### 4. Només els fenòmens són tractables amb lògica

Si, descartats els ideals (no sotmetibles a lògica correcta), ens decidim a distingir els fenòmens que hi són mesclats, n'identificarem immediatament dues categories:

1. Uns fenòmens empírics-objectius, exteriors a la persona i inscrits al temps i l'espai, els quals sempre són condicionants evidents dels fenòmens subjectius-interns (dels quals parlarem a continuació) i, encara molt més, dels ideals.
2. Uns fenòmens empírics-subjectius (emocions, impulsos, interessos, apassionaments, obsessions, prejudicis, etc...), solament inscribibles en el temps de cada persona singular, encara que poden prendre forma sensible i ésser objecte de "lògica correcta". Com ha demostrat Hüsserl, són molt sovint poc investigats per introspecció, sempre difícil. A més, hi ha moltes persones que arriben a creure que aquests fenòmens subjectius són més forts que els fenòmens objectius exteriors.

Sembla, doncs, evident que "les idees" són una riquesa enorme a la disposició de les persones amb forta vocació de realitzar-les fenomenicament, però que aquesta realització fenomènica concreta exigeix un previ rebuig de tot "idealisme" barroer, construït sense cap precaució sobre qualsevol "idea", i passa necessàriament per un pacient posterior estudi analític de tots els fenòmens integrats en cada "idea", lentament madurat per observació fenomènica-exterior i introspecció

fenomènica-subjectiva.

Cal doncs fugir de tota operativa de "màgia pensada o pseudo-lògica" en la manipulació absurda "d'idealismes". Si no s'abandona aquesta pràctica tan corrent, tot acaba en esquizofrènies fanàtiques, cruels, partidistes, estúpidament reaccionàries o pretesament revolucionàries... Si "l'idealista" terriblement convençut de "la veritat objectiva" del seu idealisme de torn, aconsegueix "el poder", tot continua i acaba amb sistemes més o menys intel·ligents, però manifestament infra-animals, de tipus policíac, militarista, funcionarista,... estatista; amb nombrosíssims controls kafkians, censures "burrocràtiques", tortures rutinàries, assassinats i desaparicions de sospitosos sense cap raó aparent, etc. Tot per amor a "la pàtria financera"(33).

#### Capítol 4. OBJECTIUS FENOMÈNICS PER A UNA SOCIETAT LLIBERTÀRIA I SOLIDÀRIA

Havent delimitat en els capítols anteriors de la segona part els camps respectius dels "ideals" i dels "fenòmens", sols ens resta ara dissenyar els grans objectius fenomènics per tal de plasmar els inefables ideals de "llibertat i solidaritat" en estructures socials, polítiques i econòmiques concretes, palpables i quotidianes. Aquests objectius necessiten d'un conjunt d'instruments per a realitzar-se, el principal dels quals, segons la hipòtesi exposada en la primera part, és "la factura-xec telemàtica" i les propostes de solidaritat llibertària que se'n deriven.

##### 1. La societat llibertària i solidària

Entendrem per "societat llibertària" la societat geo-política formada lliurement per la uni-federació cara a l'exterior de múltiples ètnies lliurement intra-confederades i intra-confederables. Aquesta unifederació té, per vocació i missió originàries, el protegir, realitzar i promocionar totes les llibertats fenomèniques concretes i pràctiques, possibles culturalment i tecnològicament, en un moment donat, per a tots els seus ciutadans i ciutadanes. Del conjunt de llibertats realment assolides per tota la població, en neix i creix la societat solidària.

La societat llibertària és, doncs, la que realitza i garanteix:

La llibertat de viure dignament, amb un mínim vital garantit constitucionalment per a cada persona, pel fet de ser-ho, des de la naixença fins a la mort.

La llibertat de rebre, de triar, d'exercir educació, sanitat,

informació, assistència..., gratuïtament, en igualtat de condicions per a tots, sense corporativismes tancats, ni públics ni privats, ni estatismes que imposin els seus programes i criteris.

La llibertat de produir i de consumir, responsablement exercida gràcies a una moneda personalitzada i informadora.

La llibertat de confederar-se a tots els nivells, començant pels barris, els municipis, les comarques, les nacions històriques dins un únic i lliure marc federal, sense pressions ni imposicions.

La llibertat d'elegir, allà on la presa de decisions assembleària directa no sigui possible, els propis representants; els candidats han de gaudir de la igualtat de condicions electorals, especialment quant a pressupostos, que han de ser fornits únicament per la comunitat, i quant a espais informatius.

La llibertat de ...

## 2. La societat llibertària és incompatible amb el poder sobre les persones

Als poders establerts els interessa que el terme "poder" sigui ambigu i equivoc. Els poders tenen por a la llibertat de les persones, són per tant anti-llibertaris. Hom no pot imposar res a altri si aquest no accepta de sotmetre's, de renunciar a les seves llibertats. Estar contra el poder no és estar contra el dret dels pobles a governar-se. És, precisament, el contrari: llevar el jou que el poder, sota pretext de govern necessari, ha posat sobre els pobles. Com ja hem dit, cal distingir el legítim comandament social (arquia) de l'il·legítim poder sobre les persones, ja sigui poder legal-oficial o poder ocult-subterrani (despotisme de les tiranies, plutarquies, oligarquies..., disfressades d'honorabilitat ciutadana).

El poder sobre i contra les persones (individus, nacions, col·lectivitats), es manifesta de moltes maneres: el poder de la corrupció, el

poder del diner anònim, el poder "anti-polític", el poder del monopoli informatiu, el poder dels sabers liberals, el poder del sexe, el poder armat, el poder centralista, el poder imperialista, el poder eclesiàstic...

La destrucció del poder sobre les persones individuals, col·lectives i ètniques, és un dels objectius prioritaris d'una societat de dones i homes lliures. Però el poder no desapareix tot sol, ni per molt desitjar-ho ni per reivindicar-ho, ni tan sols amb la simple bona fe de no voler corrompre's en el seu exercici actual.

Cal dissenyar i posar en pràctica estructures de comandament i de participació social que comportin espontàniament i expansiva la destrucció del poder i la seva inviabilitat fenomènica. Si això no s'aconsegueix -o ni tan sols no es proposa- tot canvi està condemnat al fracàs

Cal un canvi que pretengui afavorir realment les llibertats concretes i tecnològicament possibles i que no comporti, a la llarga, interessos inconfessats. El poder sobre les persones, que es manifesta amb censures, controls, monopolis, arbitrarietats, irresponsabilitats impunes, corrupcions, tortures, violacions dels drets humans, misèria..., és la negació mateixa de les llibertats (per més que es proclamïn amb solemnes formalismes buits) i és l'atemptat terrorista més greu contra la "llibertat".

Algunes d'aquestes mesures i estructures llibertàries, anti-poder, ja han estat citades:

- moneda personalitzada que impedeixi el legítim diner mercantil de transformar-se impunament en poder anti"polític", legal o ocult.

- independència i demultiplicació dels diferents comandaments socials: geo-polític i geo-cívics (executiu, legislatiu) i geo-justicials.

- limitació constitucional de les funcions i durada del comandament fent donar comptes als responsables al final del seu mandat davant d'una

Justícia radicalment independent de tot poder.

- socialització de la informació, gratuïta i comprensible per tot-hom, per evitar el control de grups privats o estatistes.

- posar progressivament tots els serveis i professions liberals al servei gratuït de tota la població, finançant-los comunitàriament, per evitar-ne la mercantilització i oferir a tots igualtats d'oportunitats educatives, sanitàries...

- oferir un sobresalari a totes les persones que estan de fet marginades i/o discriminades per raó de sexe, d'ètnia, de salut, d'edat... com a mesura complementària, pràctica, de la proclamada igualtat jurídica entre tots els ciutadans.

- limitar els usos de les armes, tant de civils com de les policies i els exèrcits, cara a la seva progressiva desaparició de la vida civil i de la vida policial, restringint, de moment, el seu ús a gravíssimes decisions, responsablement preses.

- establir, gràcies a la "factura-xeg exterior" un sistema de comerç internacional que no creï relacions de dependència ni de penetració imperialista, sinó una progressiva solidaritat fenomènica-comptable entre tots els pobles.

### 3. La societat llibertària és incompatible amb la misèria i la marginació

La principal llibertat concreta per acabar amb la misèria material és la de disposar del diner suficient per a cobrir les necessitats bàsiques. Cap "societat geo-política" que proclami grans ideals i no tingui especial cura de suprimir la misèria i la marginació, originades per manca de diners, està en flagrant contradicció amb els ideals per ella proclamats en la constitució i posa en qüestió el sentit de la seva pròpia existència com a tal i la seva credibilitat; aquesta última és, històricament, la condició "sine qua non" d'una desitjada i possi-

ble supra-nacionalització de i en tots els seus membres ètnics, col·lectius i individuals.

Les immenses possibilitats de producció actuals no encaixen amb una visió de l'economia com a "administració de recursos escassos". Si aquestes possibilitats productives no es desenvolupen i no es distribueixen equitativament els seus fruits, és més aviat per la interferència dels grups de poder que provoquen una deficient assignació de recursos que no per la limitació real dels recursos produïts. La limitació de recursos materials és real i s'ha de tenir molt en compte, però l'espècie humana compta amb una font de recursos pràcticament inesgotable: la seva creativitat i inventiva tècnica per a posar a l'abast de tots els homes i dones aquests recursos materials-naturals limitats, triant els més útils, els menys perillosos, reciclant les deixalles i respectant l'ecosistema Terra. Si aquesta capacitat i possibilitat avui no es desenvolupa, és de nou per les pressions de grups de poder que impedeixen una lliure recerca, arraconen invents revolucionaris, paguen els científics per a determinades investigacions lligades al manteniment del poder (armament, control policial, espai exterior bel·licista...)

La paradoxa de la sobreproducció automatitzada queda ben patent en les paraules del premi Nobel d'Economia, W.Leontief: "La història del progrés tecnològic al llarg dels 200 darrers anys és, essencialment, la història de l'espècie humana fent lentament i constant el seu camí de tornada cap al Paradís. Però, què passaria si de cop ens hi trobéssim? Si se'ns oferissin tots els béns i serveis sense treballar, ningú no estaria ocupat. Si no hi ha ocupació, no hi ha salaris. Per tant, fins que no es formulessin noves polítiques de rendes, apropiades per a adaptar-se a les noves condicions tecnològiques, ens morirem de gana al Paradís". Queda clar: no sols per coherència amb l'ideal de solidaritat, sinó per simple dinàmica del mercat, cal avui establir, urgentment, una política de rendes, a favor de tots els ciutadans, començant pels mar-

ginats, tal com hem indicat en parlar de la possible invenció de diner comunitari i la consegüent distribució de salaris de solidaritat social.

Els lliurecanvistes, els defensors del "laissez-faire" i del lliure contracte, van crear un sistema social basat en la "llibertat", però de fet només garantien la seva pròpia i exclusiva llibertat de classe explotadora. El treballador només tenia la llibertat de morir-se de gana si no acceptava l'esclavatge encobert del "lliure contracte"; l'exèrcit proletari de reserva, l'atur forçós imposat, sempre és l'espectre de la misèria i de la fam dels treballadors, que es veuen obligats a vendre's al preu que sigui, per a poder subsistir.

D'altra banda, els defensors de la religió social del treball proletari, malgrat les esperances d'alliberament suscitades, mantenen igualment l'esclavatge, general i encobert. Potser els serveis socials són més amplis i no hi ha fam, però es viu en un estat general de subconsum i de racionament. La manca d'aliciant per a augmentar la productivitat, reconeguda ja pels mateixos dirigents, impedeix l'abundància material per a acomplir el famós objectiu: "de cadascú segons les seves possibilitats, a cadascú segons les seves necessitats", de "passar del regne de la necessitat al regne de la llibertat".

El treball forçat en el "gulag" és tan denigrant com l'atur forçat en el "ghetto".

Avui, una societat que fomenti les llibertats concretes ha d'establir constitucionalment una política de solidaritat basada en els salaris de solidaritat social (sss): un sss vital per a cada persona, pel fet de ser-ho; un sss superior al vital per a les persones tradicionalment marginades, uns sss sense límit de temps per l'atur, la vaga o el lock-out; uns sss per enfermetat, accidents, invalidesa, jubilació, mort,....

Avui, aquests salaris de solidaritat social són possibles tècnica-

ment, gràcies als excedents de producció: però, per prudència política, cal fonamentar-los, en un primer moment, sobre un únic impost de solidaritat social, cobrat automàticament, sense despeses, discussions, evasions i inspeccions, en cada factura-xec emesa. Essent possibles tècnicament i econòmicament, els sss són socialment imprescindibles per a construir una societat que fomenti les llibertats i la solidaritat, una societat sense misèria ni de pocs ni de molts.

L'equilibri del mercat (Producció inversiva i consumptiva = Inversions reals + real consum individual, familiar i cultural-liberal) si bé suprimeix la misèria, eleva el nivell de vida i obre noves possibilitats als "pobres", no va gens ni mica contra els interessos legítims dels qui saben crear riqueses materials-econòmiques.

4. La societat llibertària és incompatible amb el "caos del liberalisme" i amb la "planificació de l'estatisme"

Si les llibertats concretes no són responsabilitzadores de les persones que les exerceixen, si aquestes no estan obligades a "respondre" dels seus actes, aleshores l'exercici de les llibertats es converteix en llibertinatge. Si la llibertat concreta no vol dir acceptar-ne totes les conseqüències, quan calgui públicament, sense embuts ni enganys, aleshores les llibertats afavoreixen el llibertinatge dels grups i persones que empren les pseudo-llibertats impunement contra els altres, per afavorir exclusivament els propis interessos.

Qualsevol societat, dita democràtica, té per objectiu prioritari l'"estat de dret". Aquest es realitza en la pràctica quan les llibertats que protegeixen són realment respectades i no tan sols ho són sobre el paper, formalísticament. Quan això darrer es dona, els "estats de dret" són els pitjors encobridors dels "estats de fet" a favor de les minories del poder oficial o del poder real del diner anònim. Aquesta és la trista i vergonyant realitat des que no hi ha cap manera legal d'evitar el joc brut,

gràcies a l'anonimat irresponsabilitzador del diner. Estem en una anti-civilització que, puritanament, critica el materialisme del diner, però que no fa res per impedir que "tot es pugui comprar i vendre, començant pels jutges i funcionaris i acabant pel sexe en qualsevol cantonada"

Des de sempre hom ha comprés que el joc lliure d'iniciatives en tots els camps de l'activitat humana, dins un marc de regles de joc que responsabilitzin tots els jugadors per igual, sense favoritismes, és sempre molt més creatiu i productiu que no pas un joc sotmès a directrius obligatòries elaborades per "quatre pobres cervells humans o electrònics que imposen en nom del poble el que aquest ha de produir, consumir..."

La iniciativa, la intel·ligència i la creativitat de milions i milions d'homes i dones realment lliures no poden ésser suplertes per un equip de planificadors que, amb bona fe o amb interessos determinats, imposen -necessàriament- els seus subjectivismes com si fossin les millors mesures objectives per a tots.

Però també és cert que, en la complexitat actual, el simple joc, malgrat que no sempre sigui brut -qui ho pot saber?-, en no tenir unes regles de joc ben clares i responsabilitzadores dels actes lliures de cada persona (documentació ante-justicial), en no tenir tampoc una informació global i/o sectorial, exacta i real a l'abast de tots els jugadors (documentació econòmica i social), estavella moltes possibilitats, frustra molts intents, malmet molts recursos i esforços, oblida elements importants i submergeix la societat en un "caos" permanent, que les pseudo-planificacions estatistes disfressen d'"ordre públic".

La dinàmica entre llibertats i responsabilitats no es pot resoldre ni per simple bona voluntat, ni per pressió moral, ni per apel·lació ètica als individus i als pobles, i, encara menys pel camí expeditiu del cop de bastó.

Cal cercar un sistema de llibertats que comportin, en el seu exercici mateix, un sistema de documentació que les faci responsablement exercibles. Tothom pot comprendre, per exemple, que si un judici es fa obert al públic és més creïble que si es fa a porta tancada; o que l'actuació de l'àrbitre d'un partit de futbol és més fiable si hi ha públic variat en el camp que si no n'hi ha, i encara és més fiable si podem enregistrar la seva actuació i passar documentadament les jugades poc clares per la moviola.

És a dir, per evitar ensems tant el caos com la planificació, que sempre afavoreixen unes minories, cal establir un exercici de la llibertat de producció i de consum que sigui documentat i responsabilitzador. D'aquesta manera hom pot començar a evitar el llibertinatge del poder i de la corrupció, a més de disposar d'una informació global i exacta macroeconòmica a l'abast de tothom.

No és altra que aquesta la intenció de la "factura-xec telemàtica" que hem exposat detingudament a la primera part. Però cal afegir d'altres elements responsabilitzadors, especialment per a l'exercici de certes llibertats que, fàcilment, la història ens diu que poden degenerar en abús i en poder arbitrari.

Tots els càrrecs públics de comandament social, polític i justicial, des del poble o barri més petit fins al cap de l'Estat, han de donar comptes dels seus actes de comandament davant de la Justícia, doncs, del poble, en acabar el seu mandat improrrogable. Els que es diuen servidors del poble ho han de demostrar, no només amb paraules, sinó amb fets i amb documents. Si no s'evita la corrupció de les "cúpules" socials, tota la societat es corromp inevitablement.

5. La societat llibertària és incompatible amb la mercantilització dels serveis i professions liberals.

Ja hem parlat, a la primera part, de la societat utilitària, del mercat, com aquella formada per tots els que produeixen i consumeixen béns útils per a la vida. Hi ha, però, una altra societat, que anomenem "liberal", formada per totes les persones que exerceixen professions, "tradicionalment auto-proclamades altruistes i desinteressades", al servei de les altres persones directament, i sense produir "bens utilitaris". Són els anomenats correntment "professionals liberals". Aquests han de poder disposar dels mitjans necessaris per a desenvolupar la seva vida individual, familiar i professional, lliurement, sense haver de mercantilitzar els seus serveis, i sense formar corporativismes tancats, ja siguin estatistes o privatistes.

Sense un servei liberal, lliure i gratuït, no pot haver-hi "igualtat d'oportunitats".

Hom sent parlar sovint de la "igualtat d'oportunitats". Aquesta neix dels nostres ideals de llibertat per a tots, de solidaritat entre tots i d'amor a tots. Però només es pot realitzar a través d'estructures, funcions, institucions i associacions fenomèniques. La igualtat d'oportunitats no ha de pretendre fer iguals les persones, naturalment ben diferents entre elles, sinó que els ofereix a cada una i a totes les oportunitats socials que lliurement i espontàniament cada una consideri adient per a sí mateixa.

Quines són, però, avui les possibilitats reals per a qualsevol i per a tots els ciutadans, d'accedir a una instrucció de qualitat, de desenvolupar-se educativament, de participar culturalment, de ser atès sanitàriament, de rebre i d'oferir una informació no manipulada i comprensible, de viure en un habitatge digne, de ser acollit en imprevistos, de reunir-se en assemblea lliure en les petites col·lectivitats

utilitàries o liberals, d'elegir lliurement els propis representants o de presentar-se a candidat sense discriminacions en diferències pressupostàries i informatives, d'apel·lar la Justícia sense costos ni burocràcies que els en facin passar les ganes? ¿Hem de reconèixer que, segons les dades disponibles, totes aquestes possibilitats són, per a gran part de la població, somnis gairebé impossibles de realitzar? Mentre que din minories que no puguin disfrutar-les, cap societat no pot quedar satisfeta, i no té dret de proclamar-se ni solidària ni llibertària.

Estudiem més d'aprop la situació. A l'origen dels serveis i institucions liberals, així com a l'arrel de moltes vocacions-professions liberals, hi ha d'entrada el servei al proïsme. L'ètica professional, la deontologia -com a l'antigor "el jurament hipocràtic" dels metges-, proclamen un alt grau d'aquest afany per un servei altruista, incondicional, a tota persona que el necessiti, sense accepció de persones.

Malauradament, el qui acaba -i durant- els estudis es troba sovint amb una altra realitat professional, molt lluny de la que havia somniat idealment. No tots topen, però, amb els seus desitjos: després de tants segles de mercantilització liberal, molts prenen d'entrada la vocació liberal com un clar mitjà d'influència i de prestigi, si no de poder, revestit d'una honorable i respectada posició social i econòmica.

El "client" o "pacient" viu a flor de pell aquesta clara mercantilització quan ha de "pagar" un consell, com qui "paga" un pa; pateix les llargues esperes, les arrogàncies de certs professionals monopolitzadors del saber que "viuen bé" gràcies a les desgràcies i/o als diners dels altres.

Certament que hi ha molts professionals que honoren la seva vocació amb veritable dedicació i servei, però també és cert que la mateixa estructura on s'han de moure porta a molts d'altres a aprofitar-se del "status" que han aconseguit. Els corporativismes tancats, amb "numerus

clausus" defensen els seus privilegis, impedeixen d'entrar nova saba, noves experiències, vies alternatives... En definitiva, perjudiquen greument la població que, d'aquesta manera, no és suficientment atesa, tant per la manca de professionals en actiu, com pels costos privatius de molts d'aquests serveis, típicament oligopolístics.

Els intents de l'Estat per a resoldre aquesta situació encara la compliquen més. Sota el pretext que l'Estat representa el bé comú, atempta contra la llibertat de càtedra i d'exercici, imposant programes, normes i selectivitats, retallant pressupostos per a crear les noves places que els professionals aturats desitgen i la població espera. Les polèmiques sobre medicina, escola, informació "pública" o "privada", és una lluita entre dues estructures de poder, per a cercar-ne el control monopolístic. Com a lluites de poder i entre poders, estan ben lluny de posar "els serveis liberals" al servei gratuït i lliure de tots els ciutadans. Cerquen de mantenir o augmentar parcel·les de poder sobre les persones, estructures de control educatiu, mèdic, informatiu..., al servei de perpetuar-se com a classe social o com a burocràcia estatista.

Llevat d'heroiques excepcions, com a cos social, els professionals liberals estan temptats de posar-se al servei de qui millor paga o es troben obligats a posar preu -per a poder viure- a allò que és inquantificable sense destruir la intimitat i la llibertat de la persona: posar preu a l'art, a un consell mèdic, jurídic..., a una informació..., a la vida i fins i tot a la mort de la resta dels semblants.

El metge, el mestre, l'artista, el jurista, el periodista, el sacerdot, l'assistent social, l'arquitecte,... tots els qui, professionalment, tracten amb persones i no amb coses, tots els qui diuen públicament i creuen íntimament, que la seva tasca té una arrel altruista, han de poder disposar dels mitjans necessaris per a desenvolupar la seva vida individual, familiar i professional amb plena llibertat i responsabilitat. El

finançament comunitari ha de permetre un exercici professional creatiu, sense altres límits que els que els respectius col·legis marquin quant a responsabilització ètica. La distribució equitativa entre tots els professionals liberals dels fons comunitaris, a ells destinats, ha de permetre una similitud de mitjans per a tots ells i una clara diferenciació de rang professional, segons mèrits individuals propis i segons les necessitats específiques de cada branca i especialitat. Aquest finançament ha de permetre, segons les possibilitats comunitàries, una progressiva gratuïtat dels serveis per als seus beneficiaris, lligada a una total llibertat de tria.

Aquesta llibertat econòmica i professional és indispensable per a millorar "els serveis liberals" en qualitat i en quantitat. La riquesa qualitativa d'una societat, el benestar social, no es pot mesurar únicament per un pobre indicador com el de la "renda per càpita". La veritable riquesa social es mesura sobretot per la quantitat i qualitat de "serveis liberals". Mai no sobren ni jutges ni metges, ni mestres ni investigadors, ni artistes..., si no és des d'una curta i estreta visió mercantilista com l'actual. Un element decisiu per a humanitzar les professions liberals és la de substituir les "selectivitats", les "memoritzadores oposicions", els "titolismes", que res no diuen de la qualitat i capacitat professional, per un sistema d'escoles professionals de passants on hom ha de demostrar, a la pràctica, al costat d'un experimentat especialista, el coneixement real de la pròpia vocació. És a dir, l'accés a qualsevol professió liberal ha de ser totalment obert a tots els qui hagin fet els estudis a l'escola professional especialitzada i hagin demostrat la seva aptitud pràctica com a "passants" -ajudants de professionals triats per ells mateixos-. Amb aquest sistema es poden obtenir uns cossos professionals oberts i realment qualificats.

## 6. La societat llibertària és incompatible amb l'imperialisme

De la comunitat familiar fins a la comunitat mundial, la llibertat de confederar-se és l'única garantia contra l'imperialisme centralista.

Cada ètnia -família, barri, municipi, comarca, nació històrica..., s'ha de poder confederar lliurement dins el marc també lliure d'una federació multinacional protectora de totes les ètnies que l'han constituïda. Cada ètnia ha de resoldre les seves necessitats i problemes i responsabilitats, assumint la pròpia administració ("minus", de les coses quotidianes, properes, petites). Solament les delega en aquells casos en què lliurement proposa que, subsidiàriament, siguin assumides per un nivell confederatiu més ampli. Una demultiplicació autogestionada de l'administració, del comandament social, és -a part d'una bona prevenció contra els estatismes burocràtics- un element imprescindible per a la participació real ciutadana, actualment degradada a un manipulable vot cada quatre anys.

Tothom pot opinar sobre les possibilitats i la viabilitat de les petites nacions que volen mantenir o aconseguir una real autonomia o/i independència dins el joc imperialista dels blocs actuals sense ésser menjada per l'un o per l'altre en les respectives zones d'influència. Però, malgrat aquest dubte, s'ha de deixar que la decisió i els riscos d'independitzar-se -o de federar-se- siguin únicament de la nació en qüestió, i no de la resta de nacions que estan o volen estar federades amb ella. Sense aquesta llibertat bàsica, tota crida a la unitat és sospitosa d'imperialisme centralista, negador dels drets dels pobles a autodeterminar-se sense imposicions de ningú ni cops de força de cap mena.

La diversitat cultural, ètnica, lingüística, és una riquesa comuna de la humanitat. Si és respectada i potenciada, afavoreix totes les nacions, les societats i els individus. Si es reprimeix, fomenta, a la llarga, els "chauvinismes" nacionalistes de tan cruels conseqüències.

Una Europa de les Nacions -Ètnies o interètnies- en llibertat pot afavorir molt més el trencament dels nacionalismes, tant dels Estats-Nació, com el de les nacionalitats oprimides, que no l'Europa dels Estats que s'està constituint. Aquesta perpètuació de les fronteres artificials trenca ètnies ancestrals, uniformitza cultures, imposa un "mèrcat comú" que, sense una veritable confederació lliure de totes les ètnies d'Europa que ho vulguin i sense una economia clara i responsable, no és més que una cobertura imperialista i corrupta.

Tota imposició d'una ètnia, una nació o un grup social sobre d'altres, que anul·la o impel·leix un pacte federal lliure, en el qual es desenvolupin múltiples confederacions inter-ètniques, no és res més que una acció imperialista. Cap societat geo-política no pot esdevenir lliibertària ni solidària mentre mantingui, perpetui o sigui sotmesa a una estructura imperialista.

#### 7. La societat lliibertària és incompatible amb l'oligopòlic control informatiu

El poder oficial i els poders ocults del diner controlen la informació, la restringeixen, la censuren o la fan inaccessible o incomprendible al poble.

El control i la censura informatius -sovint l'hetero-censura esdevé auto-censura dels informadors-; la conformació de les ments, de les consciències i dels desitjos, realitzada per la propaganda politicista i consumista; la tria i manipulació subtil de determinats fets segons interessos de determinats grups..., no sols atempta contra la llibertat d'expressió sinó que boicoteja l'exercici de totes les altres llibertats.

Hi ha un exemple clar poc citat: les xifres macro-econòmiques són, per definició, "aproximatives" en no disposar, per elaborar-les, d'un multi-captor exacte i exhaustiu. La majoria d'estadístiques parteixen,

doncs, de dades inexactes i es transformen, per tant, en una suma d'errors acumulats. Aquesta manca d'una font exacta i fiable d'informació econòmica, crea una desconfiança general, ja que cada corrent polític, cada nació, cada govern en polèmica amb d'altres, interpreta les xifres distintament... si no és que ofereix xifres radicalment contradictòries. (Només cal veure qualsevol debat parlamentari on es faci referència a dades estadístiques). Amb tot aquest embolic és impossible d'establir les bases per a una convivència estable i fer sortir de l'escepticisme a la població que no "entèn quasi res d'alta economia i d'alta política, tan indesxiframent tractades".

Si el poder legal vol el monopoli dels mitjans informatius o el seu control tirànic, és que creu i veu que el poder ocult del diner està volent monopolitzar la informació pels seus interessos. De dos "intents" de monopoli en sorgeix fàcilment un "oligopoli" pactat o de fet. La baralla entre "públic i privat" en el camp de la informació, com ja hem vist en el de totes les professions i serveis liberals, és una baralla de "lladres de fira": mentre ells es discuteixen, amb gran rebombori, ens roben a tots.

Ens cal un mitjà pel qual es potenciï la llibertat d'informació i d'expressió de la població i dels professionals, però que aquesta llibertat no encobreixi "de fet" el "liberalisme" del poder econòmic. Cal dotar, per tant, l'exercici d'aquesta llibertat amb el finançament comunitari que permeti tendir a la gratuïtat de la informació, sense publicismes falsejadors i consumistes, i que aquest finançament comunitari no signifiqui el control dels mitjans informatius per part de l'Estat.

Tota informació, en tant que fenomen que és, pot i ha d'ésser socialitzada, és a dir, posada a l'abast comprensible i gratuït de tota la societat, a tots els nivells de cultura de la població. Cal distingir entre socialització i estatalització. Aquesta consisteix, sota el pretext

fals que l'Estat és el defensor del bé comú, en el monopoli i control, per part de l'Estat, d'allò que s'estatalitza -malgrat hom en digui equivocament "socialització" o "nacionalització"-. L'Estat no és ni la societat ni el representant de cap ètnia sola. És un simple gerent de la societat geo-política formada pel pacte lliure de les ètnies que la constitueixen. Essent una petita part, gerent, de la societat, quan "estatalitza" no fa altra cosa que "privatitzar" com qualsevol altre grup de poder ho intenta, però amb l'avantatge de disposar del monopoli dels elements coercitius -polícia, exèrcit, lleis...- per a defensar tal privatització.

Socialitzar la informació vol dir, doncs, fer que tots els serveis d'educació i d'instrucció permanents, que inclouen totes les formes d'edició gràfica, visual, auditiva, audiovisual..., han d'ésser gratuïts, gràcies al finançament comunitari dels professionals -i dels mitjans tècnics- perquè puguin actuar lliurement fora de les pressions de l'Estat i dels grups de pressió mercantils privats.

Sense aquesta llibertat, cap societat no pot lograr crear un clima de confiança, i per tant està en perill de descomposició. Si tot el que es diu no és quasi mai exacte, o no és del tot exacte, com reaccionar correctament quan potser sí que sigui realment tret dels "actes"?

La llibertat d'informació, en una societat progressivament informatitzada, és una força extraordinàriament important de culturització i de creativitat popular, sempre i quan sigui comprensible, gratuïta i a l'abast de tot el poble. Repetim: en tots els seus distints nivells de cultura.

Al contrari, qui té la informació té el poder. Si volem destruir el poder contra les persones, hem de descentralitzar i demultiplicar la informació impedit el seu control oligopòlic. La batalla per la informació és, i serà cada cop més, la clau per a construir una societat llibertària o per a mantenir i augmentar les pseudodemocràcies formals de l'est i de

l'oest, cada cop més properes a unes tiranies telemàtiques contra els pobles.

La "revolució informàtica" esdevé així un instrument potentíssim per a dues finalitats contraposades: per mantenir i enfortir un "Estat Tiranòmic" que controla tots els ciutadans a benefici d'uns pocs, que acumulen informació, sobre la majoria, sense que aquesta sàpiga res de la minoria que la controla; o per construir una xarxa descentralitzada, multi-informativa i responsabilitzadora, al servei de cada individu, de cada família, de cada barri, de cada nació, de cada associació, de cada empresa...

Avui, a través del telèfon, la televisió, el teletext, la telecòpia, el datòfon, els bancs de dades, els ordinadors..., som al màgic encanteri de l'era de la "hiper-lògica", de la primacia espectacular dels processos lògics, controlats per certs sectors d'entesos i d'especialistes. Ens cal cercar els mitjans per entrar a l'era "post-lògica": la telemàtica a l'abast de tothom, on tothom pugui dirigir-se a les màquines amb el llenguatge corrent, on, independentment del nivell de cultura i de formació, hom pugui emprar la telemàtica amb lucidesa i facilitat, comprenent que no es tracta d'altra cosa que d'un simple instrument auxiliar inert, com ho són un martell, un tractor o un llibre.

#### 8. La societat llibertària és incompatible amb la ruptura dels ecosistemes

La contínua agressió contra la vida de l'home, dels animals i de les plantes, contra l'equilibri dels ecosistemes, està posant en perill la mateixa supervivència dels habitants del planeta Terra.

La supressió de la fam i de la misèria, la vida en harmonia amb la natura, el respecte de l'ambient natural, el retorn a formes de producció artesanals en les que primen els criteris de qualitat sobre els de quantitat, la vida en petites comunitats i la desaparició de les ciutats monstre,

la protecció de totes les espècies vives, dels mars, dels boscos,..., són objectius que s'han d'assolir, però que només són possibles en el si d'una societat culta, responsable i amb mitjans econòmics suficients.

Una legislació estricta sobre residus i contaminació, humans i industrials; una estratègia per acabar amb els motors d'explosió; la municipalització del sòl cara a dur a terme una política urbanística, territorial, agrícola, forestal, costera..., eficaç; una política de crèdits comunitaris per afavorir estratègies de producció alternatives -ús d'energies naturals, empreses de talla reduïda, foment de l'artesanat, de l'autogestió, repoblació de zones deshabitades, reconversió d'indústries perilloses i/o nocives...-. Tot això són instruments avui possibles amb una condició: que no manin els poders fàctics del diner anònim, ja que, si no, "feta la llei, feta la trampa".

A més a més, per tal que les relacions de l'home amb la natura canviïn de l'orientació possessiva i destructiva actual a una orientació de respecte i d'admiració, cal un canvi radical de mentalitat, que requereix temps i que no es pot imposar per llei. És aquí on unes estructures socials llibertàries i solidàries poden ajudar a accelerar el procés. Una societat clara i transparent, monetàriament responsabilitzada, amb molts temps lliures, amb abundància productiva i amb una gran solidaritat comunitària envers qui la necessita, és una societat que no posa traves a les idees ni als prudents experiments socials, que no condiciona les mentalitats, sinó que les deixa lliures i les ajuda en les seves iniciatives: promou així la mutació i la transformació socials.

#### 9. La societat llibertària és incompatible amb el bel·licisme

Les darreres investigacions antropològiques semblen confirmar, cada vegada més, que la guerra no és un fet connatural a l'espècie humana que es pugui deduir necessàriament de la seva naturalesa. Al contrari, la guerra té un origen històric relativament recent degut a unes causes, i per

tant, pot tenir també una fi històrica si sabem descobrir i suprimir aquestes causes.

Sobre les dades de què, actualment, disposem, i malgrat la seva contravertida interpretació, sembla que la guerra, com a acte de violència organitzada contra d'altres homes, no va aparèixer més enllà dels 13.000 darrers anys, curt període comparat amb els inicis de la nostra espècie, calculada actualment en uns 4 ó 5 milions d'anys.

En general, es pot dir que la guerra, i altres formes de violència social, és sempre la resposta a una situació social de compressió antilibertària. Aquesta resposta tan pot ser espontània, com provocada i canalitzada pels interessos d'un poder amb afanys imperialistes.

D'aquest fet neix la importància de construir estructures socials llibertàries, que fomentin totes les llibertats concretes, d'una manera responsable, en tots els àmbits possibles: des del tipus de moneda al model de l'Estat; des del respecte a l'ètnia més petita al foment de la més àmplia confederació; des del cicle de la producció als "serveis i professions liberals"... Amb aquestes llibertats concretes i reals, es donen passos cap a una progressiva pacificació de la societat.

L'armamentisme i el bel·licisme recobreixen els interessos dels poders ocults del diner i dels poders legals opressors dels imperialismes. Les immenses despeses que es fan en armament beneficien, gràcies als impostos i a la misèria de la majoria, a sectors molt reduïts que, a part d'obtenir esplèndids resultats monetaris, acaparen zones d'influència i de poder cada cop més amplis.

La cursa d'armaments és estèril i desastrosa per a les poblacions, a part de posar en perill, no sols la pau, sinó la supervivència. També qüestiona la credibilitat democràtica dels sistemes vigents, ja que deixa en mans de pocs la decisió de vida o mort de milions de persones que "no poden ser consultades degut a la complexitat dels problemes de defen-

sa actuals".

Cal no sols aturar la producció d'armament, sinó reduir-ne la seva quantitat-qualitat al mínim possible. L'esforç industrial i econòmic per a mantenir la cursa d'armaments es pot traslladar a la competència de produccions socialment útils -resoldre problemes d'energia, d'alimentació, de cultura, de sanitat...- i a més a més, es pot començar a fer caure unilateralment; es poden establir relacions comercials equilibrades que no afavoreixin ni les dependències ni els imperialismes; es poden responsabilitzar les relacions comercials internacionals amb una nova moneda abstracta-comptable que eviti les especulacions en buit sobre la cotització de les divises; que aturi l'increment del deute dels països pobres, impedeixi que el joc brut estronqui qualsevol canvi polític que no agradi a l'imperialisme hegemònic de torn o de la zona d'influència.

Aquests són alguns dels elements importants, possibles tècnicament avui, que, juntament amb els altres objectius i propostes exposats fins aquí, ens permeten de creure que es pot construir la pau.

#### 10. Capitalisme comunitari anàrquic?

Més enllà dels objectius, fins aquí esmentats, podem, com a cloenda, fer un cant a la utopia, a allò que no es troba enlloc, però que insinua insospitades possibilitats.

Cada escola socio-econòmica, cada moviment polític, ha formulat una utopia. Cada terme utòpic està carregat d'emocions, d'anys de lluita, de presons i morts, o de victòries... I totes aquestes realitats s'han de respectar profundament. Hem triat, però, aquests tres termes, històricament irreconciliables, per a mirar d'establir els elements d'un nou diàleg, no per ganes d'embolicar la troca o de fer síncretismes, sinó per a precisar millor les seves característiques, dins un intent de terminolo-

gia sistemàtica, allunyat del tractament ideològic i afectivològic corrent que hom els dóna.

La importància del tema requeriria un tractament més ampli i documentat que depassa el projecte d'aquest assaig. Heus ací, doncs, algunes notes introductòries.

Si "arquia" és el "comandament social legítim", "anarquia" és l'espai lliure i espontani on no cal "comandament social superior"; seria la "reducció evolutiva de l'àrea jurisdiccional de cada arquia": els individus, les nacions, les col·lectivitats es regiren lliurement i responsable sense necessitat de cap coordinació rígida ni autoritat exterior a elles mateixes.

"Comunitat" no ve -com creuen alguns- de "unitat amb", sinó de "cummunere" (en francès, en anglès, en llatí, sempre apareixen les dues mm). Així "comunitat", etimològicament, significa "l'aportació recíproca de cadascú al grup de "munus" i "murus", és a dir, l'aportació del que cadascú té i de la seva protecció al grup, i del grup a favor i en protecció de cadascú.

No es tracta, per tant, d'un igualitarisme impossible genèticament i estúpid socialment, sinó de l'aportació de les capacitats -diverses i desiguals- a la tasca comuna. Com ja hem comentat, aquesta és una pràctica molt arrelada a l'espècie humana -compartir la producció al si de l'"horda" que avui només es manté en algunes petites comunitats escampades arreu. Ara bé, no es pot extrapolar aquesta cooperació natural primitiva o social-cultural entre grups reduïts -de 20 a 100 individus- al nivell de les societats modernes de 300, 400 o 1.000 milions, es diguin o no "comunistes".

Aquesta absurda extrapolació voluntarista i forçada no nega, però, que la "comunió" espiritual en els ideals de llibertat i solidaritat sigui un començament i camí de comunitat: aquesta pot arribar a incloure tots els pobles de l'entera humanitat, considerada "nació última" de l'ho

me post-històric.

El "capital" és l'excedent de producció que, estalviat en el present, permet d'afrontar o millorar el futur. Així descrit, és un invent lligat a la conservació de certes peces de cacera o de pesca -caps de caça o de pesca-, de certs fruits o grans. L'invent del capital apareix possiblement fa uns 500/400.000 anys, gràcies als sistemes de conservació aconseguits (foc-fumar; sal-salar; sitges...).

El "capital", doncs, era "comunitari" al seu origen, era de tota l'horda matriu ancestral. Compartien l'escassetat i l'abundància. Quan capitalitzaven l'abundància, aquest estalvi els permetia millorar la seva incipient tecnologia que, a l'ensem, permetia d'augmentar la productivitat comunitària i, per tant, el capital comunitari. Heus ací, breument, el "capital" transformat en un sistema: "el capitalisme-comunitari", el qual, si actualment és encara utòpic, en els pobles de matrinalitat progressiva ja ha existit, com a sistema molt eficaç, durant centenars de milers d'anys; per tant, no és ucrònic.

Amb la desintegració d'aquesta estructura ancestral, desaparegué poc a poc el "capitalisme comunitari" i s'ha anat transformant en "capitalisme privat", sigui individual, sigui de societats anònimes, sigui d'Estat.

Es una constatació que, qui té més "capital" té més possibilitats legítimes per a fer front a emergències o per a millorar el futur; o il·legítimes, per a controlar els altres. Per això de capital se n'ha produït tant a l'est com a l'oest, al nord com al sud, als països "capitalistes" com als "anticapitalistes", als desenvolupats com als subdesenvolupats.

La nostra hipòtesi que, a part de documentar-la històricament, oferim amb mètode per a la seva prudent experimentació, es pot resumir en dues premisses:

- a.- Sols es creen excedents de producció si els qui produeixen són retribuïts integralment de la seva aportació personal al procés productiu; cal crear el marc de llibertats i de responsabilitats perquè això es compleixi -moneda informadora i responsabilitzadora-.
- b.- Les forces productives actuals permeten, si són retribuïdes lliurement, crear uns excedents de producció no atribuïbles al seu únic esforç, sinó també a l'acumulació de les aportacions de totes les generacions passades. Aquests excedents de producció són un nou capital comunitari, que en ser reprivatitzat, mitjançant la distribució de rendes i de crèdits, beneficia tota la comunitat.

El "capitalisme comunitari anàrquic" és, així breument glosat, una possibilitat tecnològica basada en un sistema fenomènic-polític que permeti la lliure creació d'excedents de producció utilitària-econòmica, els quals són distribuïts equitativament a tota la població. Aquest sistema afavoreix, en un marc de llibertats i de responsabilitats personals ben establertes, l'aportació de tots els membres a la tasca comuna, fins a arribar a fer de més en més innecessari, per la confiança i la cooperació establerta, el "comandament social", tal com l'imaginem històricament i el coneixem encara a l'actualitat.

De moment, aquesta possibilitat tecnològica-auto-política, llibertària i solidària, roman en el terreny del no encara realitzat per l'home històric, ja que implica uns canvis molt profunds, no només en les estructures socials, sinó, fins i tot, potser en les mateixes estructures individuals que, molts encara, potser inexactament, consideren lligades amb l'herència genètica-social.

Reivindicar aquesta possibilitat post-històrica per ara mateix, sense posar prèviament les bases estructurals per a caminar-hi, afavoreix l'idealisme ingenu i/o violent que, lluny d'apropar la realitat als ideals, encara els allunya més : "mori l'estat!", "visca l'anarquia!", "visca la societat sense classes!", "visca el comunisme!", "visca la lliber-

tat!..." són críts que refermen la reacció o que embruten les parets, sense cap altre perill pels sistemes actuals...

Entre d'altres, hi ha tres mesures de les proposades que creiem importants per avançar cap a aquesta possibilitat tecnològica, llibertària i solidària:

- 1ª - La distribució del diner comunitari-financer per al consum, a tots els ciutadans, equitativament, segons llurs necessitats materials més peremptòries.
- 2ª - La reducció i limitació constitucional de tota "arquia", exclusivament a la seva àrea legítima, de manera a evitar la pràctica, la seva transformació en poder sobre i contra les persones.
- 3ª - La total igualtat jurídica de condicions i d'accés als recursos culturals, informatius, sanitaris..., afavorida per la gratuïtat d'aquests serveis.

Aquestes mesures poden constituir una base ferma a partir de la qual la societat pot anar evolucionant cada cop més llibertàriament. Els punts d'arribada d'aquesta evolució no ens són coneguts. La lògica serveix per a estudiar els fets passats ben documentats i per a transformar el present fenomènic segons les lliçons apreses empíricament del passat, però difícilment ens pot servir de guia, àdhuc hipotètic-aleatori, per a profetitzar un futur que depèn més de l'espontània i expansiva llibertat i solidaritat espiritual de cada home i de totes les altres persones, que no pas d'un sistema construït segons la lògica actual, ella també en plena transformació.

**NOTES TERMINOLOGIQUES**

**DE LA 2<sup>e</sup> PART**

(1) Etnia.— Etimològicament del grec: "eth(os)-(ge)nos", "nació amb ètica pròpia i amb ideals propis". És "ètnia" tota "nació" amb tarannà propi que, al llarg dels temps, ha sabut constituir-se una cultura hereditària singularíssima, una riquesa espiritual que ningú, cap tirania ni despotisme, li pot prendre. Les ètnies, per tant, comencen en la parella humana que s'estima, en els fills, en la família; en el veïnatge, en el barri, en el municipi, en la comarca...

(2) Empíria.— Mot grec significatiu d'"atravessament interior" de qualsevol realitat interna o externa a la persona; quant a realitat interna, tant si aquesta és inefable com expressable. Les empíries no són, doncs, exclusivament de tipus fenomènic. Ara bé, només els fenòmens observables i indefinidament observats poden permetre de crear "sistemes" dits "empirismes".

(3) Ontologia.— En grec "ON, ONTOS" vol dir "ésser". No es pot sotmetre tot el ser de l'home a lògica. És impossible, car l'home és un complex molt actiu de fenòmens i de noïmens, és a dir, d'"apariències de matèria vivent (fenòmens)" i de "nocions en esperit pur (noïmens)", dites també ideals. En tant que els "noïmens" són inefables no poden ser analitzats en llurs continguts ni generar formes convertibles en senyals logístics d'indefinida substitufibilitat omnideductible-coherent.

Per tant, els discursos "ontologals" són tan lliures com legítims; però tot discurs "ontològic", tota "ontològica" és "aberrant", ja que no fa cas dels límits ben coneguts de la lògica.

(4) Noció.— L'arrel "GNO-" d'aquest terme en grec i en llatí és específica per a totes les activitats de l'esperit -gnosi, (g)noció, (g)nom, "gnoscitiva"; "conocimiento" (castellà), cognoscitiva—sempre logal, verbal, amb forma expressiva ben personal i lliure. Cal distingir-la bé de les altres arrels "GNA-" i "GNI-".

L'arrel "GNA-" (GAM, GEN,...) es reserva a les activitats psico-

somàtiques, corporals-anímiques (natura, nació, genètica, gamia, ...)

L'arrel "GNI-" es reserva a les activitats d'"intel·ligència artificial", de la qual la "lògica" (cognicions, cognitiva,...) n'és la forma més alta, però també la més inerta.

- (5) Existencial, existència.— Contracció de "ex-(s)istere", amb la significació d'"estar (sistere) a fora (ex)". Connota, per definició, tots els fenòmens exteriors a la persona, també, doncs, els exterioritzables per qualsevol altra persona.
- (6) Insistencial, insistència.— Es correspon a "existencial" però amb significació manifesta "in-sistere", d'"estar (sistere) a dins (in)". Connota "interioritat, intimitat, vida interior, vida íntima,...".
- (7) Exo-observació i endo-observació.— "EXO-" és un prefix grec que significa "fora, a l'exterior"; "ENDO-" és també un prefix grec que vol dir "dintre, a l'interior".  
  
Admetem que aquests termes compostos són híbrids (grec-llatí), però no en trobem d'altres per unificar les dues vessants d'activitat personal quant a "observació".
- (8) Introspecció.— Paraula d'origen llatí que correspon a "endo-observació", amb el clar significat de "mirar a dintre, a l'interior". Si fem "introspecció" en un discurs, podem reduir l'"exo-observació" a la paraula més simple "observació".
- (9) Caos.— Mot grec significatiu de "desordre indefinit". "Indefinit" o sigui, "sense límits" és un qualificatiu imaginable per l'home, molt al contrari d'"infinit", qualificatiu impossible d'imaginar en el món dels fenòmens i d'una tal inefabilitat en el món dels ideals que no pot ésser ni conceptualitzat ni pensat.
- (10) Cosmos.— Ordenació, ornament. Només cal recordar que "cosmètica" ve de "cosmos", com amb tanta ironia recordava Plató.

- (11) Cognició.— Veure la nota (4), sobre noció.
- (12) Inert.— Sense vida, sense l'art suprem de la vida. No s'ha de confondre amb "neutre".
- (13) Símbol.— D'origen grec, designa qualsevol "juntura exacta, ajustament precís, confluència real i concreta, ...contrasenya codificada..." que permeti un reconeixement complementari; un complement d'identificació, de compenetració...
- Simbòlic significa, doncs, complementari.
- (14) La fenomenologia de Hüsserl ha posat en clar aquest caràcter fenomènic intern de l'eclosió del "noúmen" inefable de Kant.
- (15) Perconsciència.— El prefix "PER-" (l·latí) és un qualificatiu que augmenta la significació del mot que acompanya, en una espècie de salt qualitatiu molt adient per a expressar els trets específics de l'home (persona, perconsciència, pervivència...)
- (16) Analògic, analogia.— El prefix "ANA-" significa "cap amunt" amb matisos acumulatius d'interacció, endavant, enrera, repetició, reversabilitat, comparació, error, intensificació. Quant a "logos", veure la nota següent. L'analogia, sempre, arreu i en tot, és lliure i legítima. Però els "discursos analògics" són la forma més hipotètica, sempre, i més errònia, sovint, del "pensament lògic".
- (17) Logos, logal, logia, lògic.— El "logos (verb vivent)" és una paraula grega que entranya llibertat total d'expressió. L'adjectiu corresponent a logos, així entés, és "logal" (singular), "logia" (plural). L'adjectiu "lògic" no correspon a "logos" sinó a una operativa relativament recent dita "lògica", inventada fa uns 2.500 anys. En canvi, el "logos" és una creació humana molt primitiva, (fa uns 500.000 anys).

El parlar lliurement sobre generalitzacions, idees, opinions, interessos, passions..., és propi de l'home i tots els discursos ideològics i afectivològics són, en el diàleg interpersonal, el fenomen social més lliure i, doncs, més pròxim als noïmens més essencials a l'home.

La confusió "logos" = "lògica" és una aberració històrica. És l'origen de tots els pensaments i discursos ideològics i afectivològics, tan fanàtics com cruels.

- (18) No-fenomènic.— Per evitar l'híbrid llatí-grec "no-fenomenic" fóra millor dir "a-fenomenic", però potser per a la nostra oïda contemporània el "no" té un sentit més fort i més clar.
- (19) Noble, notable.— Ve de la mateixa arrel "GNO-", significativa d'"esperit vivent".
- (20) Persona.— Tot ésser humà és "persona" perquè té la capacitat -innata i llargament apresada de "cantar" (sonare) alt i just (per) la seva cançó vital; la seva singularíssima vocació de vida plena, tant fenomènica com transcendent; els seus alts ideals; la seva energia i creativitat en tots els ordres del món exterior i de la vida interior; etc. etc.
- Ara bé, l'home-persona no es redueix "als éssers humans individuals-mortals" la presa de consciència cultural dels quals és relativament recent en l'etno-història de la nostra espècie. També són persones les "agrupacions", les "comunitats" i les "col·lectivitats". Aquestes tenen anterioritat cronològica de "presa de consciència en plenitud" com a tals persones. Avui dia, però, aquesta consciència personal de les nacions i col·lectivitats s'han esmorteït. Així, doncs, hem de considerar persones humanes en plenitud i en igualtat jurídica entre elles:
- "als individus-mortals" (persones individuals)

- "a les comunitats nacionals hereditàries o ètnies" (persones nacionals-comunitàries)
- "a les col·lectivitats socials-voluntàries", que es van formant al llarg dels temps dintre les ètnies i inter-ètnies, per lliures afinitats electives, distintes dels condicionaments instintius-genètics.

En les persones individuals cal incloure-hi els nens, àdhuc els més petits. Són persones amb plenitud de característiques vitals, vivents, pervivents, si no han estat romputs i corromputs per les habituals "educacions de poder" i conseqüents esquizofrènies.

En el concert de la total humanitat passada, present i futura, cada persona és, no sols singular, sinó irrepetible, insubstituïble, etc., cap realitat personal és perduda, siguin quines siguin les peripècies que l'afecten, i va acumulant, per operatives que no coneixem bé, totes les seves riqueses d'ésser en la global consciència comunitària-col·lectiva-individual de l'espècie.

L'individualisme, el nacionalisme i el col·lectivisme sorgeixen de la manca d'una concepció harmònica de les tres dimensions personals.

- (21) Llibertari.— Terme provinent de "llibertat" reservat exclusivament a la sola "pràctica d'una (unes) llibertat(s) fenomènica (ques) ben concreta (es) i definida (es)". Per als lingüistes les arrels tenen el sentit fort; els allargaments comporten sempre l'afebliment del sentit de l'arrel.

- (22) Federació i Confederació.— La "federació" és pacte de múltiples ètnies-nacions cara a l'ajuda i la defensa exterior. (Uni extrafederació). Queda limitada en un territori i una estructura política. És el que anomenem "societat geo-política".

La "confederació" és una possibilitat social espontània i expansiva en l'interior d'un àmbit federal ja ben definit. (Multi intraconfederació).

Històricament la societat geo-política,unifederada cara a l'exterior i multiconfederada cara a l'interior, s'anomena amb el nom tècnic d'"imperi". Quan una de les ètnies o de les col·lectivitats que formen el pacte federal el trenca i s'imposa sobre les altres, apareix l'"imperialisme".

- (23) Compartir.— Veure "La formació de la humanitat" de Richard Leakey. Ed. del Serbal, S.A. Barcelona, 1981. Pàgs. 91-97.
- (24) Burrocràtic.— Joc de paraules ben normal amb el castellanisme "burro", que tan bé quadra amb els "poders de l'estatisme modern i els seus múltiples quasi sempre tan insolents i inútils, per no dir nocius, funcionaris".
- (25) Policíac.— Reservem el qualificatiu de "policial" per a una policia normal, respectuosa de la dignitat de l'home, respectuosa de la llei, respectuosa de la independència judicial...
- (26) Privilegi.— Etimològicament: "lleï privada" per oposició a "lleï general, igual per a tots".
- (27) Intel·ligència artificial.— És la intel·ligència abstraccionista, reduccionista, esquematitzadora, sistematitzadora..., inerta, auxiliar, que l'home va inventar, tot sol, en ell mateix, fa uns 60/50.000 anys, i que avui dia pren la forma senyalètica conceptual-analítica i calculadora-logística de la "màgia lògica".
- (28) Veritat.— L'arrel sànscrita està lligada al significat d'"elevació, eminència, excelsitud, excel·lència més alta (de l'esperit humà, de cada persona singular, irrepetible i insubstituïble en el concert global de l'entera humanitat)".
- Si es vol perfilar més encara, aquesta arrel sànscrita implica el significat de "compliment -almenys en esperit- dels fins ètics-transcendents que anomenem ideal".

Ha estat i és encara una aberració racionalista, voler fer de "la veritat" un observat fenomènic predicable; voler objectivar "veritats" a l'engrós i en detall; cap "veritat objectiva", la "veritat objectiva" no ha existit mai ni enlloc per a l'home lliure, ni existeix avui per a ell; no ha insistit mai ni insisteix en ell, en el seu interior més profund i íntim.

"La veritat" ha estat sempre i només pot ser subjectiva, personalíssima, singular a cada persona; per definició: irrepetible, insubstituïble: només insisteix, es fa present, indomable, en cada ésser humà, "la seva veritat", aquella veritat en la qual, tant si vol com si no vol, tant si li agrada com si no, es veu impel·lit, per una força interior incoercible, a reconèixer la seva pròpia essència, el seu propi ser.

A la màxima i òptima "veritat" que es pot arribar, per l'amor interpersonal més intens, i és el punt més alt de l'home, és a fer de "l'altre" la pròpia veritat personal.

- (29) Endorfines.— Neuromoduladors que reforcen -quan són produïts- o atenuen -quan en manquen- la intensitat vital-entusiasmadora dels impulsos nerviosos dels circuits encefàlics.
- (30) Exacte.— Etimològicament: "ex-actis", "a partir de (ex-) els actes o fenòmens realment, empíricament observats".
- (31) Pan-òntic.— Relatiu a "tot el ser, a l'ésser considerat en la totalitat de les seves facultats i relacions".
- (32) Màgia.— Una de les accepcions q. hom li atribueix és la de "intel·ligència i saber major". Cal distingir tres tipus principals de "màgia". La "màgia llibertària", la "màgia pensada" i la "màgia lògica". Aquesta darrera és un saber major, avui molt útil si se l'empra exclusivament en l'àrea dels fenòmens, existencials i insistentials, de l'home, com a simple instrument inert.

- (33) "Pàtria financera".- Hom pot entendre aquesta expressió llegint les declaracions de Augusto Comte, en l'article: "Descubiertos en Buenos Aires documentos confidenciales..." - "El País", 9 de setembre de 1984.

EPÍLEG

## E P Í L E G

Aquest assaig ha estat escrit pensant en totes les persones que, descontentes de l'actual realitat social, cerquen i investiguen nous camins. I, molt especialment, està dirigit als especialistes i investigadors socials desitjosos de trobar alternatives noves pels carrerons sense sortida de sempre.

Ara bé, cal advertir que el present assaig no té cap pretensió de tractat complet ni d'obra científica; més aviat és, simplement, l'embrió d'una possible investigació científica posterior, molt més extensa i especialitzada. Efectivament, no es tracta d'un assaig pròpiament científic sobre economia; però sí d'una reflexió sobre l'economia com a ciència i sobre les possibilitats socials d'una "tecnologia econòmica" que ja avui és factible de crear. Les idees que aquí s'exposen i les propostes tècniques que s'hi desenvolupen, les oferim com a instruments de treball i de diàleg que poden ser fecunds. Pretenem, amb aquest assaig, no de presentar un cos doctrinal ja complet i tancat, sinó de suscitar la crítica, la col·laboració, promoure l'estudi, la investigació i el debat.

En un altre assaig s'haurà de tractar molt més àmpliament el tema de les possibles repercussions socials de les propostes aquí presentades.

INDEX DETALLAT

Presentació

3

Introducció

7

1.- El canvi d'estructures.

7

2.- L'economia és un sistema científic?

9

3.- Vers una mercometria exacta i exhaustiva.

11

4.- La política és una tècnica i actua sobre estructures.

13

5.- Nous fets, noves investigacions, nous instruments.

14

6.- Moneda i telemàtica, dos instruments al servei de qui?

16

7.- Termes unívocs per evitar equívocs.

18

Pla del llibre.

22

1ª Part : Assaig sobre la moneda telemàtica.

Presentació de la 1ª part

1.- La informació, element indispensable a qualsevol activitat.

25

2.- Desinformació actual sobre el mercat.

26

3.- La circulació monetària en l'actualitat.

27

4.- Objectius i temàtica de la primera part.

28

Capítol 1.- Definicions i delimitació de l'objecte d'estudi.

1.- Objectius d'aquest capítol.

32

2.- Context històric.

32

3.- Context geo-polític.

34

4.- Conclusions.

36

Capítol 2.- Els sistemes monetaris: elements, naturalesa i funcions.

1.- Objectius i mètode d'aquest capítol.

37

2.- Elements dels sistemes monetaris.

38

3.- Persones i mercaderies.

38

4.- Les unitats monetàries.

39

5.- Els valors mercantils.

40

6.- Els instruments monetaris.

41

7.- Síntesi sobre els elements dels sistemes monetaris.

44

|                                               |    |
|-----------------------------------------------|----|
| 8.- Naturalesa dels sistemes monetaris.       | 45 |
| 9.- Funcions dels sistemes monetaris.         | 46 |
| 10.- Sistema monetari i estratègia de mercat. | 47 |

### Capítol 3.- La realitat monetària a través de la història.

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                            | 50 |
| 2.- El troc no-monetari.                                   | 51 |
| 3.- La realitat monetària entre els pobles primitius.      | 52 |
| 4.- Els sistemes monetaris de les civilitzacions naixents. | 54 |
| 5.- Aparició de la moneda metàl·lica concreta.             | 60 |
| 6.- De la moneda metàl·lica al paper-moneda.               | 63 |
| 7.- El bitllet de banc inconvertible.                      | 68 |
| 8.- Referències bibliogràfiques d'aquest capítol.          | 70 |

### Capítol 4.- El sistema monetari actual.

|                                                       |    |
|-------------------------------------------------------|----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                       | 72 |
| 2.- Les formes del sistema monetari actual.           | 72 |
| 3.- Invenció del diner en el sistema monetari actual. | 74 |
| 4.- La mundialització de les relacions utilitàries.   | 79 |
| 5.- Les funcions del sistema monetari, avui.          | 83 |

### Capítol 5.- Premisses per a un sistema monetari racional.

|                                        |    |
|----------------------------------------|----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.        | 87 |
| 2.- Els sistemes mètrics-documentaris. | 87 |
| 3.- Les unitats de mesura.             | 88 |
| 4.- Els procediments de mesura.        | 89 |
| 5.- Els documents de mesura.           | 90 |
| 6.- Conclusions.                       | 93 |

### Capítol 6.-La factura-xec protelemàtica.

|                                                 |    |
|-------------------------------------------------|----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                 | 94 |
| 2.- Què és la factura-xec.                      | 94 |
| 3.- Actualització telemàtica de la factura-xec. | 96 |

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| 4.- Característiques mètriques-documentàries de la factura-rec. | 98 |
| 5.- El mercat telemàtic.                                        | 99 |

Capítol 7.- Condicions polítiques mínimes per a la implantació de la factura-rec.

|                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                               | 102 |
| 2.- La disjuntiva actual.                                     | 102 |
| 3.- Una Justícia independent, protectora de l'arxiu monetari. | 104 |
| 4.- Socialització de la informació analítico-estadística.     | 106 |
| 5.- Suggeriments legislatius sobre la transició monetària.    | 110 |
| 6.- Equips i equipaments telemàtics.                          | 112 |
| 7.- Simplificació fiscal.                                     | 114 |

Capítol 8.- Omni-comptabilitat.

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                        | 116 |
| 2.- Característiques de l'omni-comptabilitat.          | 116 |
| 3.- Estructura de l'omni-comptabilitat.                | 117 |
| 4.- Anàlisi del mercat en els seus cicles i subcicles. | 117 |
| 5.- Diferenciació de factura-rec.                      | 120 |

Capítol 9.-Una hipòtesi sobre estratègia de mercat interior.

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                                                     | 122 |
| 2.- Enunciat general de la hipòtesi.                                                | 122 |
| 3.- Aproximació a una formulació algebraica de la hipòtesi i estratègia conseqüent. | 125 |
| 4.- Estratègia real del mercat interior.                                            | 128 |
| 5.- Socialització del bé comú mercantil.                                            | 129 |

Capítol 10.- Estratègia fiscal.

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                                                  | 133 |
| 2.- Un impost únic per a constituir la massa monetària de le solidaritat social. | 134 |
| 3.- Avantatges per a la recaptació.                                              | 134 |

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.- Avantatges per al contribuent.                                      | 135 |
| 5.- Impost progressiu sobre el consum i de major simplicitat que l'IVA. | 136 |
| 6.- Transitorietat de les mesures impositives.                          | 137 |

#### Capítol 11.- Repartició solidària de la massa monetària comunitària.

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.                                       | 138 |
| 2.- Els crèdits a la inversió.                                        | 139 |
| 3.- Les finances al consum. A) Càlcul. B) Finalitats. C) Repartiment. | 141 |

#### Capítol 12.- Estratègia d'equilibri en el comerç exterior.

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| 1.- Objectius d'aquest capítol.              | 146 |
| 2.- L'equilibri de les balances de pagament. | 146 |
| 3.- La qüestió de les "divises".             | 146 |
| 4.- Invenció de diner exterior.              | 151 |

### 2ª Part : La moneda telemàtica al servei de la solidaritat llibertària.

#### Presentació de la 2ª part.

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| 1.- Instruments al servei dels ideals.    | 153 |
| 2.- La història, hipòtesi a experimentar. | 154 |

#### Capítol 1.- Ideals ètics transcendents i instruments fenomènics-tècnics.

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.- Ètica i tècnica.                                                      | 156 |
| 2.- L'esperit creatiu de l'home.                                          | 156 |
| 3.- Ètica i moral.                                                        | 157 |
| 4.- Distinció radical entre "ideals" i "fenòmens".                        | 157 |
| 5.- Els fenòmens: apariències sensibles observades.                       | 157 |
| 6.- Els "noúmens" inefables.                                              | 162 |
| 7.- Els "noúmens", realitat empírica.                                     | 163 |
| 8.- Els ideals, aproximació cultural als "noúmens".                       | 164 |
| 9.- Ideals trans-animals i comportament fenomènic infra-animal de l'home. | 166 |
| 10.- Condicionaments materials fenomènics.                                | 167 |
| 11.- Condicionaments materials produïts pel poder establert.              | 168 |

## Capítol 2.- L'home val pels seus ideals.

- 1.- Els ideals, l'energia íntima de l'home. 171
- 2.- Legítim "poder sobre les coses" i il·legítim "poder sobre les persones". 172
- 3.- L'home val pels seus ideals més ingenus. 173
- 4.- L'home val pels seus ideals primigenis: la llibertat, la solidaritat, l'amor. 175

## Capítol 3.- Perquè cal abandonar definitivament tots els idealismes.

- 1.- Conseqüències pràctiques de la distinció entre "ideals" i "fenòmens". 183
- 2.- Repte a la nostra intel·ligència global. 186
- 3.- Ideals, idealisme, "ideològiques". 188
- 4.- Només els fenòmens són tractables amb lògica. 189

## Capítol 4.- Objectius fenomènics per a una societat llibertària i solidària.

- 1.- La societat llibertària i solidària. 191
- 2.- La societat llibertària és incompatible amb el poder sobre les persones. 192
- 3.- La societat llibertària és incompatible amb la misèria i la marginació. 194
- 4.- La societat llibertària és incompatible amb el "caos del liberalisme" i amb la "planificació de l'estatisme". 197
- 5.- La societat llibertària és incompatible amb la mercantilització dels serveis i professions liberals. 200
- 6.- La societat llibertària és incompatible amb l'imperialisme. 204
- 7.- La societat llibertària és incompatible amb l'oligopòlic control informatiu. 205
- 8.- La societat llibertària és incompatible amb la ruptura dels ecosistemes. 208
- 9.- La societat llibertària és incompatible amb el bel·licisme. 209

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| 10.- Capitalisme comunitari anàrquic?      | 211 |
| <u>Notes terminològiques de la 2ª part</u> | 216 |
| <u>Epíleg</u>                              | 225 |
| <u>Index detallat</u>                      | 227 |